

BUDAPESTI GAZDASÁGI FŐISKOLA
KÜLKERESKEDELMI FŐISKOLAI KAR
GAZDASÁGDIPLOMÁCIA ÉS NEMZETKÖZI MENEDZSMENT SZAK
Nappali tagozat
Szakdiplomácia szakirány

AZ EUROVÍZIÓS DALFESZTIVÁL, MINT
MEGARENDEZVÉNY
LEBONYOLÍTÁSA ÉS SZEREPE
A NEMZETKÖZI KAPCSOLATOKBAN

Készítette: Szentgyörgyvölgyi Éva

Budapest, 2009

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	3
Témaválasztás és bevezetés	6
I. Az Eurovíziós Dalfesztivál bemutatása	7
1. Az Eurovíziós Dalfesztivál ötletének történelmi háttere	7
2. Az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének (EBU) létrehozása	8
3. Kicsit bővebben az EBU szervezetéről	9
4. Az Eurovíziós Dalfesztivál	11
4.1. A Dalfesztivál alakulása 1956-tól napjainkig	12
4.1.1. A szavazás	12
4.1.2. A versenydallal kapcsolatos szabályok	14
4.1.3. A részvétellel kapcsolatos szabályok	16
4.1.4. A Dalfesztivál közvetítése	17
4.2. Politikai események az Eurovíziós Dalfesztiválon	18
4.2.1. A hatvanas évek	18
4.2.2. A hetvenes évek	19
4.2.3. A nyolcvanas évek	21
4.2.4. A kilencvenes évek	21
4.2.5. Az ezredforduló után	23
5. „Eurovision Family of Events”, avagy az „Eurovíziós Család”	23
5.1. Junior Eurovíziós Dalfesztivál	24
5.2. Eurovíziós Táncverseny	25
5.3. Eurovíziós Fiatal Zenészeknek	26
5.4. Eurovíziós Tehetségek Versenye	26
II. Az Eurovíziós Dalfesztivál lebonyolítása	27
1. A rendezvény besorolása	27
2. A moszkvai Eurovíziós Dalfesztivál 2009	28

2.1. Összefoglaló információk: események, időpont, időtartam, helyszín.....	29
2.2. A házigazda műsorszolgáltató: Channel One Russia.....	29
2.3. Tervezett létszám: látogatók és résztvevők.....	30
2.4. A rendezvény szervezeti felépítése.....	31
2.4.1. Adminisztratív Ellenőr.....	31
2.4.2. Referencia Csoport.....	32
2.4.3. T.E.A.M Marketing.....	32
2.4.4. Delegációvezetők.....	33
2.5. A rendezvény folyamatának leírása.....	34
2.6. A szervezők feladatai.....	35
2.6.1. Előkészületi szakasz.....	35
<i>Látogatók, résztvevők, a sajtó és a VIP.....</i>	<i>37</i>
2.6.2. Lebonyolítási szakasz.....	38
3. Finanszírozás.....	40
3.1. A költségvetés kiadási oldala.....	41
3.2. A költségvetés bevételi oldala.....	42
3.2.1. Központosított marketing tevékenység.....	42
<i>a) Szponzorálás.....</i>	<i>42</i>
<i>b) Reklámidő.....</i>	<i>43</i>
<i>c) Merchandising (kereskedelmi) cikkek.....</i>	<i>44</i>
3.2.2. Központosított televíziós szavazás.....	44
3.2.3. Egyéb bevételek.....	46
3.3. Bevételek elosztása.....	46
III. Nemzetközi kapcsolatok az Eurovíziós Dalfesztivál tükrében.....	47
1. A szavazást befolyásoló tényezőkről készült tanulmányok.....	47
1.1 Gad Yair és Daniel Maman: Az Eurovíziós Dalfesztiválon megfigyelhető hegemonia állandó szerkezete.....	47
<i>Eredményeik.....</i>	<i>49</i>
<i>Konklúzió.....</i>	<i>50</i>
1.2. Derek Gatherer: Az Eurovíziós Dalfesztivál szimulációjának és a tényleges eredményeknek összehasonlítása felfedi az összejátszáson alapuló szavazó szövetségek változékony mintáit.....	51

<i>Vizsgálatának módszere</i>	52
<i>Eredményei</i>	53
<i>Konklúzió</i>	54
1.3. Anthony Dekker: Az Eurovíziós Dalfesztivál, mint „Barátságok hálózata”	57
1.4. A tanulmányok tanulsága	59
2. A 2009-es moszkvai Eurovíziós Dalfesztivált megelőző	
politikai események és azok háttere	60
2.1. Oroszország, az EDV házigazdája	60
2.2. Grúzia – a grúz-orosz vita gyökerei	62
<i>Grúzia bojkottja az Eurovíziós Dalfesztiválon</i>	63
2.3. Ukrajna	65
<i>„Ukrán-orosz barátság” az Eurovíziós Dalfesztiválon</i>	66
2.4. Izrael Állam közel-keleti helyzete.....	68
<i>A 2008-2009-es gázai konfliktus</i>	68
<i>Izrael és a 2009-es Eurovíziós Dalfesztivál</i>	69
2.5. Az Eurovíziós Dalfesztivál és a politika 2009-ben	71
Zárógondolatok	73
Irodalomjegyzék	74
Mellékletek	78

Témaválasztás és bevezetés

Szakedolgozatom témájának kiválasztása egészen személyes okokra vezethető vissza. Sokáig gondolkodtam, miről lenne érdemes írni, s mind a szakdiplomácia szakirányon szerzett rendezvényszervezési, mind a nemzetközi kapcsolatokról szóló ismeretek megmozgatták a fantáziámat. Szakmai gyakorlati félévemet az Erasmus pályázat elnyerését követően, Németországban töltöttem, ahol rengeteg nemzet fiataljaival, és rajtuk keresztül különböző érdekes kultúrákkal is megismerkedtem. Hazatérve azután elhatároztam, valamiképp a szakedolgozatomba is beépítem az itt szerzett tapasztalatokat, élményeket. Végül egészen véletlenül – talán török barátaim lelkes rajongásának hatására – felmerült bennem a hazánkban is egyre népszerűbb Eurovíziós Dalfesztivál, mint nemzetközi rendezvény ötlete. Tudomásom szerint erről még nem készült összefoglaló elemzés hazánkban, ezért a téma viszonylag újszerű, mégis rengeteg információra lehet bukanni külföldi oldalakon. A végső döntésben végül a Dalfesztivál magyar rajongói honlapjának főszerkesztője, *Klész Imre* segített, aki megkeresésemre lelkesen válaszolt, és támogatásáról biztosított. Ezúton szeretném megköszönni segítségét, melynek során kellő információkkal látott el ahhoz, hogy megfelelő forrásokra támaszkodva, aktuális és pontos adatokra lelhessek az Eurovízió világáról.

A dolgozat három fő témát dolgoz fel: az első fejezetben bemutatom, hogyan született meg és fejlődött tovább az Eurovíziós Dalfesztivál ötlete, milyen, a szabályokat érintő változások és politikai események történtek a verseny több mint ötvenéves története során; illetve milyen egyéb rendezvényekkel bővült az „Eurovíziós Család”.

A második fejezet a rendezvényszervezés oldaláról közelíti meg az eseményt: a szakkönyvek általános leírása alapján követem végig a 2009-es moszkvai Dalverseny lehetséges szervezési és lebonyolítási módszerét, a szervezők, közreműködők és résztvevők feladatait, valamint, bővebb információk hiányában, röviden kitérek az esemény finanszírozásának és gazdasági megtérülésének kérdésére.

Végül a harmadik nagy fejezetben azt igyekszem bemutatni, hogy miként jelennek meg a nemzetközi kapcsolatok az Eurovíziós Dalfesztiválon, illetve, hogy maga a verseny milyen helyet foglal el a nemzetközi kapcsolatokban. Ezt a kölcsönhatást először a korábbi évek tapasztalatain alapuló, a szavazás folyamatát elemző tanulmányok, majd a 2009-es versenyt megelőző főbb politikai események bemutatásával próbálom szemléltetni. Az idei Dalfesztivál kimenetele egyelőre rejtély, a rendezvény egy héten belül veszi kezdetét.

I. Az Eurovíziós Dalfesztivál bemutatása

1. Az Eurovíziós Dalfesztivál ötletének történelmi háttere

A második világháborút követő években Európa nagy részén megindult az újjáépítés, a háború okozta károk helyreállítása, a konszolidáció. A világ két táborra szakadt, Európa nyugati és keleti része két különböző fejlődési útra tért: míg a Nyugat a kapitalizmus, addig a keleti blokk a kommunizmus eszméit követte. Az amerikai segítséggel (Marshall-terv) a nyugat-európai államok gyorsabban kilábalnak a válságból, gazdaságilag és politikailag is stabilizálódni kezdtek. Ezzel szemben a kelet-európai országok, amelyek a háború győztes államainak vezetői által megkötött megállapodások alapján fokozatosan a szovjet birodalom részévé váltak, egyre inkább érezték a tervutasításos gazdasági rendszer, és a szocializmus fejlődésben visszatartó erejét.

Nyugat-Európa vezető politikusai felismerték az összefogásban rejlő erőt, és a már az 1800-as évek második felében megszületett egységes Európa gondolatának továbbfejlesztéseként megvalósítási ötletek születtek az integrációra. Emellett különböző nemzeti és nemzetközi mozgalmak indultak, amelyek általában egy szupranacionális irányítású intézményrendszer kialakítását tekintették az egység megteremtésének alapjául; a kormányok többsége ugyanakkor féltette szuverenitását, s inkább egy lazább kormányközi együttműködés mellett tette le a voksát. Így jött létre 1949. májusában az inkább szimbolikus jellegű Európa Tanács, amely fő céljának tartotta az emberi jogok védelmét, a jogállamiság és a pluralista demokráciák fenntartását, valamint „az európai kulturális identitás kialakulásának támogatását”.¹

Időközben a vezetők felismerték, hogy a regionális gazdasági együttműködés elengedhetetlen feltétele az egységes fejlődésnek, valamint a térség gazdasági és politikai befolyásának visszaállításának és növelésének, és mindenképpen szerették volna megelőzni a francia-német ellentét esetleges megújulását.² Több lépcsőben, fokozatos közeledéssel 1957-ben hat ország vezetője aláírta a Római Szerződéseket, amellyel létrejött az Euratom (Európai Atomenergia-közösség), valamint az Európai Gazdasági Közösség. E két szervezet egyesüléséből alakult meg 1967-ben az Európai Unió elődje, az Európai Gazdasági Közösségek, amely ezután folyamatosan bővült és mélyült, mint európai integráció.

¹ Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, 1. fejezet, 27. oldal

² Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, 1. fejezet

A szovjet blokk országai is a népek barátságát hirdették, de mint időközben kiderült, korántsem volt olyan szoros az összefogás a kelet-európai országok között, már csak azért sem, mert egy-egy nemzetben belül is erősek voltak a szocialista rendszert érintő ellenérzések. A Szovjetunió dominanciájával mégis létrehozták a politikai jellegű Varsói Szerződést, valamint a KGST-t (Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa), amelyre válaszul 1949. áprilisában tíz nyugat-európai ország, valamint az Egyesült Államok és Kanada részvételével Washingtonban aláírták a NATO-t létrehozó Észak-atlanti Szerződést, amely a tagállamok biztonságának fenntartását volt hivatott szolgálni katonai és politikai eszközökkel.

Európa, az öreg kontinens majdnem ötven éven keresztül, egészen 1989-ig megosztott volt, olyannyira, hogy a két pólus országai az egyik oldalon amerikai, a másikon pedig szovjet irányítással lettek a hidegháborús időszak bábjai, nem egyszer a konfliktusok színterei és szereplői. A következőkben látni fogjuk, hogy mindezen gazdasági és világpolitikai folyamatok hogyan jelentek meg az Eurovíziós Dalfesztiválon, amely alapvetően a nyugat-európai államok összefogásának egyik gyümölcse.

2. Az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének (EBU) létrehozása

Különböző internacionális szervezetek létrehozása, amely gyakorta az egyes nemzeti szervezetek munkájának nemzetközi összehangolására törekedett, a 19. század második felében kezdődött a Nemzetközi Vöröskereszt életre hívásával, amelyet 1859-ben, a véres solferinói csatát követően Henri Dunant, svájci üzletember kezdeményezett. Ezt követte a posták, közlekedési vállalatok, szállodák, és egyéb nemzeti intézmények összefogása, amely a nemzetközi szervezetek számának permanens növekedéséhez vezetett, így számuk 1909-ben 213, 1942-ben 500, és 1954-ben már 1115 volt.³ Ezekből az adatokból is érzékelhető, hogy a II. világháborút követően megnőtt az igény a megbékélésre és összefogásra, a kormányok mellett az egyes állampolgárok is nyitni kezdtek egymás felé, civil kezdeményezésre nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt létrejöttek különböző érdekképviseletek, szervezetek.

A második ipari forradalom vívmányaira támaszkodva, az 1920-as évek második fele hozta meg az áttörést a már régóta kísérletezés tárgyát képező, „a képek és hangok távoli helyen való együttes vételére szolgáló készülék”⁴, a televízió megalkotásában, amely nem kis mértékben, a magyar Tihanyi Kálmánnak is köszönhető. 1926-29-től Németország és Anglia (BBC) is megkezdte a kísérleti műsorszolgáltatást, de az állampolgárok körében igazán csak a

³ Dr. Nagy László: Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése, 1991, 142. oldal

⁴ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Televízió>

negyvenes években terjedt el világszerte, a rádió mellett az otthoni kikapcsolódás és a telekommunikáció legújabb eszköze, amelyen keresztül nemcsak a hazai, de hamarosan a határokon túli világ hírei is elérhető közelségbe kerültek.

1950. február 12-én egy Devonban, Nagy-Britanniában megrendezett konferencián huszonhárom európai és észak-afrikai rádiós, valamint televíziós műsorszolgáltató létrehozta az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségét, az EBU-t (European Broadcasting Union). Céljuk alapvetően a híradóbejátszások egymás közötti cseréje volt, de hangsúlyt fektettek a technikai fejlődés elősegítésére és a modernizációra is. Mivel műholdas sugárzás ekkoriban még nem létezett, földi mikrohullámú adók hálózatából álló közös sugárzási hálózatukon, az ún. Eurovíziós Hálózat (Eurovision Network) keresztül közvetítették például II. Erzsébet koronázási ceremóniáját 1952. június 2-án, amelyet így minden EBU-tagországban egy időben láthattak a nézők.

3. Kicsit bővebben az EBU szervezetéről⁵

Az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének központja a svájci Genfben található, de fontos képviseletekkel rendelkezik még Brüsszelben, Londonban, Moszkvában, New Yorkban, Washingtonban, Szingapúrban, és Pekingben. A vezetőség élén a belga Jean-Paul Philippot és a brit Richard Sambrook áll, a kilencfős vezetői testület tagjai között pedig helyet foglal a magyar Rudi Zoltán is.

A szervezet tagjai három csoportra oszthatók: aktív tagok, társult tagok és „elfogadott résztvevők”. Mindhárom esetben alapfeltétel, hogy az adott műsorszolgáltató tagja legyen az ENSZ egyik szakosított szervezetének, a Nemzetközi Távközlési Uniónak (ITU=International Telecommunication Union), valamint, hogy évente adott összeggel hozzájáruljon az EBU költségvetéséhez. Ezen felül több feltételnek is eleget kell tenni ahhoz, hogy aktív tag lehessen egy tv- vagy rádióadó. Fontos kritérium, hogy az ITU által meghatározott Európai Műsorszugárzási Területen (European Broadcasting Area) helyezkedjen el, és ha ez mégsem teljesül, legyen legalább az Európa Tanács tagországai között.

Az aktív tagok közös jellemzője ezen kívül, hogy mint közszolgálati tv-, illetve rádióadók működnek, ezért műsoraik összeállításánál figyelembe veszik a nemzeti szükségleteket, az állampolgárok igényeit, vagyis a demokrácia, a társadalom, valamint a kultúra elvárásait, ugyanakkor az ország területén kisebbségben élő népcsoportokra is tekintettel vannak. A tagság négy alapfeltétele közé tartozik a minden háztartásban

⁵ Forrás: <http://www.ebu.ch>

technikailag jó minőségben fogható műsorsugárzás, az Európai Unió versenyszabályainak megfelelő, változatos és harmonikus program-összeállítás, és az önálló pénzügyi finanszírozás és felelősségvállalás. Ezen kívül jogi feltétel, hogy a csatorna ne álljon szerződéses viszonyban olyan, az EBU számára konkurenciát jelentő ügynökséggel, amely sportközvetítések jogait kezeli. Az egyes műsorszolgáltatók kommunikációra vonatkozó jogait az Európai Unió Bizottsága által jóváhagyott 1997-es Amszterdami Protokoll határozza meg.

A számos tagsági feltétel mellett az aktív tagok számára ugyanakkor garantált az Eurovízió hálózat rendszeréhez való korlátlan hozzáférés, nem úgy, mint a társult tagok számára. Ők tagdíj helyett csak éves hozzájárulást fizetnek, státuszuk alapját pedig az a tény képezi, hogy fontos szerepet játszanak nemzetük műsorszolgáltatásában, s így az EBU számára is hasznot jelenthet közreműködésük. Ez utóbbi feltétel a harmadik kategória tagjaira is érvényes, amelyhez olyan, a műsorsugárzás területén tevékenykedő szervezetek tartoznak, amelyek valamely okból kifolyólag nem lehetnek tagok, az EBU számára egyes eseményeknél mégis előnyös a velük folytatott közös munka. Mindössze öt évig élvezhetik az „elfogadott résztvevő” státuszt, miközben szintén éves hozzájárulást fizetnek, s az öt év lejártával szerződésük megújítható.

A Nemzetközi Műsorszolgáltatók Szövetsége jelenleg 75 aktív taggal rendelkezik 56 főként, de nem kizárólagosan európai országból, ezen kívül a világ különböző az öreg kontinenstől távoli pontjain még 43 társult tagja van. Hazánkat a Magyar Televízió és a Magyar Rádió képviseli aktívan a szervezetben, míg az Antenna Hungária és a Duna TV az „elfogadott résztvevő” státuszt élvez.

Az adott feltételeknek megfelelő egyéni műsorszolgáltatói tevékenység, valamint a hírek és programok megosztása mellett az EBU tagjai közös feladatok teljesítésére is elkötelezték magukat. A fejlődés és modernizáció jegyében kutatás-fejlesztési projekteket finanszíroznak annak érdekében, hogy új technológiák kidolgozásával élvezhetőbbé tegyék a televíziózást, illetve rádióhallgatást. Ennek eredményeként született meg többek között a HDTV (High-Definition Television), és terjedt el a digitális műsorsugárzás.

Végül, de nem utolsó sorban meg kell említeni azokat a nemzetközi rendezvényeket, programokat, amelyeket az EBU égisze alatt az Eurovíziós Hálózaton keresztül közvetítenek a már említett aktív és társult tagországokban. Ezek között vannak fontosabb sportesemények (nyári és téli olimpiai játékok, jelentősebb FIFA és UEFA bajnokságok, egyéb sportágak nemzetközi versenyei), valamint kulturális programok, mint a már befejezett, de hosszú ideig

sikeresen futó Játék Határok Nélkül, a Cannes-i Filmfesztivál, vagy az Eurovíziós Dalverseny.

4. Az Eurovíziós Dalfesztivál⁶

Az 1954-es svájci Nárciszfesztivál közvetítése képezte az Eurovíziós Hálózat első hivatalos adását. Ennek sikerén felbuzdulva az olaszországi San Remo Fesztivál alapján, a francia EBU-alkalmazott, Marcel Bezençonban megszületett egy évente megrendezett, nemzetközi dalverseny ötlete. Az 1955-ös monacói találkozón továbbfejlesztett ötlet egy évvel később, 1956. május 24-én a svájci Luganoban valósult meg első ízben, mint az élő televíziós közvetítés sikeres technikai kísérlete. Ettől kezdve kihagyás nélkül, minden évben megrendezték az Eurovíziós Dalfesztivált, hivatalos francia nevén *Le Grand-Prix Eurovision de la Chanson Européenne-t*⁷, amely így a világ egyik leghosszabb ideig futó televíziós műsora lett.

A The Economist című angol hetilap egy 2005. májusi cikkének szerzője arra a megállapításra jutott, hogy párhuzam vonható az Európai Unió és az Eurovíziós Dalfesztivál alakulása között. Állítása szerint Bezençon „nagy rajongója volt Jean Monnet-nak”, az Európai Gazdasági Közösség atyjának, így valószínűleg Monnet pán-európai törekvései ihlették ötlete kidolgozásában, és a Dalverseny életre hívásában. Ahogyan az eredetileg nyugat-európai országokra korlátozódó Európai Unió folyamatosan bővül, úgy lesz egyre több és több résztvevője az EDV-nek is, igaz, ez utóbbihoz csatlakozni jóval egyszerűbb, mint az Uniós szabályzatnak és feltételrendszernek megfelelni. Ezen kívül még az is megfigyelhető mind az EU, mind a Dalfesztivál esetében, hogy az újonnan csatlakozó országok mindig hatalmas lelkesedést mutatnak az első években, míg a már régóta tagként jelenlévő államok egyre inkább úgy érzik, érdemesebb lenne kihátrálni. A Dalverseny esetében ez akár érthető is lehetne, az utóbbi években tapasztalt kelet-európai fölényt és az ún. blokk-szavazást figyelembe véve. Az 1956-tól kezdve majdnem minden évben jelenlevő olasz műsorszolgáltató (RAI) 1998-ban jelentette be, hogy attól az évtől kezdve nem kíván részt venni a fesztiválon. Ezzel szemben az új résztvevő államok bizakodóak, Észtország 2001-es győzelmét például a hazai miniszterek többsége pozitív eseménynek tekintette az uniós

⁶ Forrás: <http://www.eurovision.tv/page/history/by-year>

⁷ Megjegyzés: a rendezvény angol megnevezése: Eurovision Song Contest, magyarra fordítva Eurovíziós Dalverseny (EDV), ám hazánkban Dalfesztiválként terjedt el, így mindkét megnevezés elfogadott.

csatlakozási tárgyalások folyamatában, a miniszterelnök pedig így nyilatkozott: „mától fogva már nem kopogtatunk Európa ajtaján. Dalolva lépjük át küszöbét”.⁸

4.1. A Dalfesztivál alakulása 1956-tól napjainkig

Az Eurovíziós Dalfesztivál már első, 1956-os megrendezésekor nagy sikert aratott mind a rendezők, mint a nézők szemében. Ezt még alapvetően rádió show formájában sugározták, csak néhány kamera volt felállítva a helyszínen. Hét ország (Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, az NSZK, Olaszország és Svájc) közszolgálati műsorsugárzója indított egy-egy versenyzőt, akik egyéneként két dalt adtak elő. A műsor mindössze 1 óra 40 percig tartott, ami annak is köszönhető, hogy egy-egy dal legfeljebb három és fél perc hosszúságú lehetett. Ekkor még csak szólóénekes versenyzők indulhattak, akik zenekari kísérettel adták elő dalaikat. A zsűriben minden ország két-két taggal képviseltette magát, és mivel az egyes szavazatokat sosem hozták nyilvánosságra, Svájc végső győzelme sokakban kétkedésre adott okot.

Az elmúlt több mint ötven év során számos változás történt a rendezvény lebonyolításában, s már 1957 óta alapszabály, hogy minden versenyző csak egy dalt adhat elő. Az első verseny sikere több országot nevezésre csábított, így a résztvevők száma minden évben változott, többnyire nőtt, bár előfordult olyan is, hogy egy-egy ország pénzügyi, netán politikai okokból nem vállalta a részvételt. Többszöri változáson ment át a szavazás folyamata, amely időközben minden néző számára nyilvánossá vált, ezzel teremtve meg a verseny tisztaságát. Ezen kívül a dalokkal és fellépőkkel kapcsolatos követelmények is folyamatosan alakultak, a konzervatív végtől a liberálisabb hozzáállásig.

Most megkísérlem összefoglalni az Eurovíziós Dalfesztivál történetének elmúlt ötvenhárom évét, kitérve a szavazást, a különböző szabályokat és a közvetítést érintő fontosabb változásokra, valamint az egyes évtizedek politikai eseményeire, amelyek így vagy úgy befolyásolták a versenyt.

4.1.1. A szavazás

A zsűriben történt változásokkal mindig arra törekedtek a szervezők, hogy árnyaltabbá tegyék a szavazatokat, könnyebben eldönthető legyen, hogy melyik a legjobb dal, úgy, hogy közben lehetőleg több korosztály véleményére, ízlésére is tekintettel legyenek. Az első

⁸ The Economist, 2005. május 14., Euro visions – Charlemagne

verseny után kritika érte a rendezőket, amiért nem tették nyilvánossá a szavazást. Ezen rögtön a következő évben változtattak, amikor országonként egy-egy fő ült a zsűriben, fejenként egy pontot adva az általuk legjobbnak ítélt versenyzőnek. Ez már jobb rendszernek bizonyult, mégis, a további árnyalás kedvéért 1959-től kezdve az egyes országok már tíz zsűritagot küldtek, akik között 1966-ig nem lehetett zenei szakértő, és amelyből öt főnek egy '67-es szabály alapján 30 év alattinak kellett lennie. A következő években folyamatosan változott a pontozás rendszere, volt, hogy csak a legjobb dalra szavaztak, később pedig már a három vagy az öt legjobbnak ítélt dalra. 1975-ben fektették le a ma is használt szavazási szisztéma alapjait, amikor úgy határoztak, hogy ezentúl a 10 nemzeti zsűritag a részéről legjobbnak tartott tíz dalt pontozza 1-től 8-ig, illetve 10 és 12 pontot adva a két legjobbnak. A különböző zsűritagok természetesen sohasem szavazhattak saját országuk versenyzőjére.

Az 1969-es madridi döntőn négy győztes is született: az angol, a francia, a holland, és a spanyol énekes bizonyult a legjobbnak. Az eset a többi, a győztes körből kimaradt tv-csatorna képviselőiben felháborodást keltett, így elmaradásukkal többen is bojkottálták a következő évi versenyt, amikor is egy hasonló helyzetet elkerülendő, szigorították, illetve később még tovább pontosították a holtverseny esetére hozott addigi szabályokat (1990).

1997-ben öt ország (az Egyesült Királyság, Svédország, Ausztria, Svájc és Németország) a szokásos tíz tagból álló nemzeti zsűri mellett kísérletezett a „televoting”-gal, azaz a telefonos szavazással, amely már az állampolgároknak is megadja a lehetőséget, hogy interaktívan figyelhessék a dalversenyt, és ők maguk is szavazhassanak kedvenceikre. Nagy sikert aratott ez a rendszer, így a következő évtől kezdve minden résztvevő országban bevezették, sőt, a technika fejlődésének köszönhetően 2004-től már nemcsak telefonhívással, hanem SMS-ben is voksolhatnak a nézők, fejenként legfeljebb húsz alkalommal.⁹ Az így leadott szavazatokat összesítik, és 1-8, valamint 10 és 12 pontot adnak nemzeti szinten a legjobbaknak. Az EDV Szabályzata már minden tagországtól elvárja, hogy ezt az új szavazási rendszert alkalmazza, de speciális okokból, kérvény benyújtását követően az EBU jóváhagyhatja azt, hogy egy országban csak a zsűri döntsön a nemzet véleményéről.

A 2008-as ukrán döntőt követően megerősödött azoknak a tábora, akik kételkedésüket fejezték ki a Dalversenyen lezajló szavazás tisztaságát illetően, illetve azzal vádolták a szavazási rendszert, hogy túlságosan könnyelműen kezeli a politikai szavazás lehetőségét, amely valóban egyre inkább megfigyelhető a döntőkön. (Lásd még: III./1. A szavazást befolyásoló tényezőkről készült tanulmányok) Az Eurovíziós Dalverseny sikeres

⁹ Megjegyzés: egy hívás vagy elküldött SMS egy szavazatnak felel meg.

lebonyolításáért felelős Referencia Csoport komolyan vette a kritikákat, és kidolgozott egy új rendszert, amelyet 2008 szeptemberében tárgyalt meg az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének vezetőivel, akik azt jóváhagyták. A végleges változatról a Delegációvezetők 2009. március 16-17-én, Moszkvában megrendezett találkozásán értesítették a résztvevő műsorszolgáltatókat.¹⁰ Ez alapján a 2009-es moszkvai versenytől kezdve a szavazás a következők szerint zajlik: a két elődöntőn marad a korábban bevezetett rendszer, amely alapján a döntőbe kilenc-kilenc versenyző a nézők telefonos szavazatai alapján jut, a nemzeti zsűrik pedig az ebből a körből kimaradt, ám általuk továbbjutásra ítélt egy-egy versenyzőt segítik a döntőbe.

A döntőn ezzel szemben, amelyen összesen 25 előadó lép színpadra, a telefonos szavazatok csupán ötven százalékban számítanak, a végső eredményre most már a nemzeti zsűrik által adott pontok is erős befolyással bírnak. Minden nemzet egy ötfős zsűrit állít fel, amelynek tagjait szigorú szabályok alapján választják ki az egyes műsorszolgáltatók. Figyelniük kell ugyanis arra, hogy a zsűritagok annak az államnak a polgárai legyenek, amelyiket képviselik, és ne álljanak kapcsolatban egyik résztvevő előadóval se, de mindenképpen zenei szakemberek (dalszerzők, dj-k, menedzserek) legyenek. Ezen kívül előírás, hogy lehetőleg minél színesebb legyen a bíráló bizottság összetétele a tagok korára, nemére, kulturális hátterére, stb. vonatkozólag. Az új szavazási rendszer tisztességes lebonyolításának felügyeletére minden országban jegyzők vigyáznak.

4.1.2. A versenydallal kapcsolatos szabályok

Luganoban a hét résztvevő ország két-két, legfeljebb három és fél perces dallal indult a versenyben, s emellett fontos kritérium volt, hogy csak szólóénekes versenyezhetett, a szervezők által alkalmazott zenekar kíséretével. A következő évben változás történt: minden résztvevő egy, maximum háromperces dallal indult, de a szólóénekesek mellett már duók is felléphettek. 1965-ben hozták azt a szabályt, amely alapján minden dal csak az előadója nemzeti nyelvén szólalhat meg. Ez az előírás később többször is módosult: 1973-tól az előadóra volt bízva, hogy milyen nyelven énekel, és mivel ez az angol nyelvű dalok túl nagy számú megjelenését eredményezte, '77-től megint csak a nemzeti nyelv használatát engedélyezték. A ma érvényben lévő szabályt, amely ismét engedélyezi, hogy a fellépő döntőn saját dalának nyelvéről, 1999-ben rögzítették. Ez olykor érdekes megoldásokat

¹⁰ Forrás: <http://www.eurovision.tv/page/moscow2009/voting>

eredményezett, mint például 2003-ban, amikor Urban Trad, belga versenyző meglepő módon megszerezte az előkelő második helyet kitalált nyelven írt, Sanomi című dalával.

Egészen 1971-ig csak egyéni vagy duettben fellépő énekesek vehettek részt a versenyen. Ettől az évtől kezdve azonban, igaz, legfeljebb hat taggal, csapatok is szerepelhetnek.

Sokáig alkalmazták a rendezvényszervezők azt a megoldást, hogy szerződtenek egy zenekart, amely azután az összes versenyen fellépő dal zenei kíséretét eljuttassa. A technikai fejlődés azonban újabb lehetőséget kínált a „playback” fogalmának megjelenésével, amely felvételtől biztosítja az énekesnek a háttérzenét. Az 1976-os hágai döntőn lehetővé tették a versenyzőknek mindkét megoldás alkalmazását, s ettől kezdve egyre inkább háttérbe szorult a zenekari kíséret alkalmazása, holott (önköltségen) ez még ma is lehetséges.

Az előadók korára sokáig nem voltak tekintettel, igaz, probléma sem származott belőle mindaddig, amíg aztán 1986-ban a tizenötnek mondott, de valójában tizenhárom éves Sandra Kim nyerte meg a versenyt. Sikerén felbuzdulva a következő években 11-12 éves, gyakorlatilag még gyerek fellépők is megjelentek a fesztiválon, amely több szempontból sem tűnt korrektnek, így 1990-től kezdve alapszabály, hogy a középöntő, illetve a döntő napjáig minden énekes töltsen be 16. életévét.

A Dalfesztivál jelenleg érvényes szabályzata alapján a versenyre küldött dallal kapcsolatos alapfeltétel a következő: teljesen új produkció legyen, azaz olyan dal, amelyet az EBU által meghatározott időpontig kereskedelmi forgalomba még nem bocsátottak, és nyilvánosan még nem adtak elő. A 2009-es moszkvai döntő esetében ez az időpont 2008. október 1. Ennek a szigorításnak az a szerepe, hogy egyenlő esélyeket biztosítson a fellépőknek, senki ne indulhasson jobb feltételekkel csupán azért, mert korábban már sikerrel szerepelt a dalával, netán már több országban ismerik. Ugyanakkor az előadó személyére vonatkozóan csak annyi a kikötés, hogy egy EDV-n csak egy ország színeiben versenyezhet, ezt leszámítva bármely országot képviselve, akár egy világhírű zenekar vagy énekes is felléphet a fesztiválon vadonatúj dalával. Igaz, ez utóbbi esetében már több negatív példa (a svájci DJ Bobo, vagy a német lánycsapat, a No Angels rossz szereplése) igazolta, hogy a „nagy név” nem biztosítja a végső győzelmet.

A 2009-es Szabályzat értelmében „az EDV-n versenyző saját dalokat az egyes résztvevő műsorszolgáltatók választják ki a nemzeti válogató során, a saját választásuk

szerinti eljárásnak megfelelően, feltéve, hogy biztosítják a teljes átláthatóságot”.¹¹ A válogatót tehát megrendezhetik egy országszerte közvetített show-műsor keretében, esetleg többlépcsős versenysorozattal, vagy egy egyszerű, közjegyző által felügyelt, egy zsűri döntésével záruló belső válogató keretében. Előbbi gyakorlat minden évben nagy sikerrel jár a skandináv országokban, erre példa a több elődöntős svédországi Melódia Fesztivál (Melodifestivalen), vagy a norvég Melodi Grand Prix, amelyek nemzeti nézettsége az Eurovíziós Dalfesztiváléval vetekszik.

A Magyar Televízió idén nem rendezett nemzeti televíziós válogatót, hanem egy, a hazai zenei élet kiváló képviselőiből álló belső zsűrit kért fel arra, hogy a beküldött dalokból kiválassza azt az egyet, amely a moszkvai versenyen Magyarországot képviseli. Különböző okokból az első, majd a második jelölt is visszamondta a szereplést, így végül a zsűri az énekes-táncos Ádok Zoli műsorszámát választotta, aki a második elődöntőn fog szerepelni.¹²

4.1.3. A részvétellel kapcsolatos szabályok

Az Eurovíziós Dalfesztiválon részt vehet, azaz képviseltetheti magát bármely, az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének 75 aktív tagja között szereplő nemzeti műsorszolgáltató, de közülük is összesen legfeljebb 45.

Amíg minden évben csak 20-25 műsorszolgáltató kívánt részt venni a rendezvényen, nem volt gond a sikeres lebonyolítással, de miután 1992-től kezdve a rendszerváltó kelet- és közép-európai országok is benyújtották csatlakozási kérelmüket az EBU-hoz, a résztvevők száma hirtelen megugrott, és erre megoldást kellett találni. Az nem lett volna megoldható, hogy mind a hét csatlakozni kívánó ország részt vegyen a döntőn az eddigi résztvevőkkel együtt, mivel így a versenyzők száma elérhette volna a 30-at is, holott az addigi rekord 23 volt, s ez gondot okozott volna a szervezésnél. Így megállapodtak a maximális 25 döntős dal engedélyezésében, és az új jelentkezőknek elődöntőt szerveztek a szlovén fővárosban, Ljubljanában. Ez a „*Válogató a Millstreetre*” nevet viselte, és a hétből végül hárman jutottak ki az írországi döntőre: Bosznia-Hercegovina, Horvátország és Szlovénia. Az akkori ideiglenesen hozott szabály ugyanakkor kimondta, hogy a többi itt szereplő, de végül sikertelen ország a következő évben biztosan szerepelhet a versenyen. Így Magyarország mellett Észtország, Románia és Szlovákia is elsőként képviseltette magát az 1994-es dublini EDV-döntőn. Ehhez hasonló elődöntőt többé nem rendeztek, a következő években azok, akik

¹¹ EDV 2009 Szabályzat, Első paragrafus: Lényegi jellemzők, 4. pont

¹² Egy MTV munkatárs beszámolója alapján.

egy adott évben nem szerepelhettek, a következő évben már felléphettek az az évi döntő utolsó öt, illetve '95-ben utolsó hét helyezettjét adó ország kiesésének köszönhetően.

1997 óta élt a kieséses módszer, amely az egyes országok előző öt részvételének átlagteljesítményét vették alapul a döntőbe jutás eldöntésekor, s ezt a módszert 2004-ben végleg felváltotta az elődöntő bevezetése. Ekkor azt rögzítették, hogy a döntőn összesen legfeljebb huszonöt énekes versenyezhet, ebből öt hely elődöntőn való szereplés nélkül biztosított a legtöbb pénzbeli hozzájárulást nyújtó ún. „Négy Nagy” ország (Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Spanyolország), valamint a házigazda műsorszolgáltató számára, ezen kívül tíz hely garantált az előző évi döntő első tíz helyezettjének. Az elődöntőről pedig még tíz versenyző juthat tovább a döntőbe.

A 2008-as döntőtől kezdve az egyenlő esélyek elvére hivatkozva, ismét változtattak a szabályokon: már az előző évi első tíz sem jut automatikusan tovább a döntőbe, a „Négy Nagy” és a szervező ország kivételével minden országnak részt kell vennie egy elődöntőn ahhoz, hogy kvalifikálhassa magát.

A részvétel alapfeltétele a pályázati eljárás lefolytatása, azon belül a részvételi űrlap kitöltése és a szervezőknek történő elküldése, valamint a részvételi díj megfizetése elengedhetetlen. A Szabályzatban pontosan rögzítik a nemzeti műsorszolgáltatók egyéb feladatait, valamint az egyes határidőket. Az időpontok betartása alapvető fontosságú, ellenkező esetben ugyanis pénzbüntetést szabhat ki az EBU.

4.1.4. A Dalfesztivál közvetítése

A legelőször megrendezett Eurovíziós Dalfesztiválon hét ország énekesese vett részt, és mindössze ebben a hét országban közvetítették az eseményt az Eurovíziós hálózaton keresztül. Mivel ez a verseny hatalmas sikerrel zárult, egyre több ország vett részt a következő évi rendezvényeken, így egyre több országban volt látható, illetve hallható élőben, az Eurovíziós Hálózaton keresztül, amelyhez csak az aktív EBU-tagok tudtak csatlakozni. 1965-ben azonban a szovjet blokk országaira, azaz Kelet-Közép-Európára is kiterjesztették az adás sugárzásának hatókörét, amelyet ebben az esetben az ún. „Intervíziós Hálózat” tett lehetővé. Ettől kezdve átlagosan háromévenként csatlakoztak a programhoz újabb és újabb, Európától távolabb eső országok, mint például Tunézia, Chile, Brazília, egyes ázsiai országok, Dubai, vagy Egyiptom. A 2004. évi döntőt az amerikai, illetve ausztrál tv-nézők is figyelemmel kísérhették, a 2009-es moszkvai rendezvényt megelőzően pedig az új-zélandi köztelevízió jelentette be, hogy a nagy sikerre való tekintettel, szívesen közvetítené három

évtized után ismét a rendezvényt.¹³ Ezek általában az EBU társult tagországai, így a program közvetítési jogát megkaphatják, de a versenyen nem vehetnek részt.

A Dalversenyen résztvevő műsorszolgáltatók közvetítésre vonatkozó jogait és kötelezettségeit a már említett, az MTV honlapjáról letölthető Szabályzat rögzíti, amelyet minden évben felülvizsgálunk és aktualizálunk. Ez alapján „az egyes résztvevő műsorszolgáltatók teljes egészében élőben közvetítik azt az elődöntőt, amelyen versenyzőjük indul, valamint a döntőt, fő országos földi csatornáik egyikén”.¹⁴ Azt, hogy egy tagország melyik elődöntőn és hányadikként képviselteti magát, a Referencia Csoport sorsolással dönti el a Delegációvezetők Találkozóján. Ugyanitt tájékoztatja az elődöntőkön nem versenyző, eleve döntős öt résztvevő műsorszolgáltatót, hogy a két elődöntő közül melyiket közvetítsék élőben, s így melyiken számít szavazatuk.

4.2. Politikai események az Eurovíziós Dalfesztiválon

Annak ellenére, hogy a szervezők mindig próbálták hangsúlyozni, hogy a fesztivál távol tartja magát a politikától, a Dalverseny ötvenhárom éves pályafutása során olykor az egyes országok bel- és külpolitikai eseményei is hatással voltak a rendezvény lebonyolítására. A verseny szempontjából „nyugodt” ötvenes éveket leszámítva, a hatvanas évektől napjainkig, évtizedekre bontva áttekintem a legfontosabb történéseket, a Dalverseny hivatalos honlapján található információk alapján.¹⁵

4.2.1. A hatvanas évek

1964-ben Koppenhágában tartották az EDV döntőt 16 nemzet képviselőjének részvételével. Portugál versenyző ebben az évben vett részt első ízben a fesztiválon, míg a spanyolok már három éve szerepeltek. A két említett nemzet ezekben az időkben politikailag kilógott a sorból, tekintve, hogy mind a két országban diktatórikus rendszer működött a spanyol Franco tábornok, valamint Salazar portugál miniszterelnök vezetésével.¹⁶ Erősen jobboldali kormányzásuk miatt a nyugat-európai országok többsége elítélte ezeket a vezetőket, s ennek a '64-es dalversenyen hangot is adtak: követelték, hogy a spanyol és a portugál versenyzőket zárják ki a versenyből. Ezt ugyan nem sikerült elérniük, de az

¹³ A Stratos új-zélandi TV társaság sajtóközleménye, 2009. április 13. (Scoop.co.nz)

¹⁴ EDV 2009 Szabályzat, Hetedik paragrafus: A verseny befejező szakaszának közvetítése és egyéb felhasználása

¹⁵ <http://www.eurovision.tv/page/history/by-year>

¹⁶ Világtörténelmi enciklopédia (Kossuth, 1984) 842., valamint 888. oldal

eredményeken talán meglátszik az ellenszenv: a spanyol énekes mindössze egy pontot kapott az olasz zsűritől, míg a portugál egyetlen pont nélkül távozott. Emellett kisebb bonyodalmat okozott a belga dal előtt színpadra lépő férfi, aki egy táblát tartott a kezében a következő felirattal: „Boycott Franco and Slazar”, azaz bojkott Franco és Salazar ellen. A férfit gyorsan eltávolították a színpadról, és a verseny folyt tovább.

Szintén a spanyol Franco tábornok elleni tüntetés szándéka volt az osztrák vezetés elhatározásának hátterében, amikor úgy döntött, nem indít versenyzőt az 1969-ben, Madridban rendezett dalversenyen. Ebben az évben egyébként az is sokakban felháborodást keltett, hogy a végső győzelmet négy ország holtversenyben szerezte meg, s emiatt a következő évben több tv-csatorna sem nevezett a versenyre, amivel a szabályok megváltoztatásának szükségességére kívánta felhívni a figyelmet.

A jobboldali spanyol vezetés 1968-ban megmutatta erejét és befolyását a kultúrában is, amikor hivatalnokain keresztül megtiltotta, hogy a döntőbe került spanyol dalt Joan Manuel Serrat adja elő katalánul, ahogyan az énekes szerette volna. Így Serrat helyett végül Massiel adta elő a *La, La, La* című számot spanyol nyelven, s ezzel első helyen végzett, egy ponttal győzve le az angol Cliff Richard-ot.

Az 1966-os év meglepő újdonságokat hozott: ekkor lépett fel a dalverseny történetében az első afro-amerikai énekes, Milly Scott, aki Hollandiát képviselte, valamint a norvég Åse Kleveland, aki a női énekesek közül elsőként tagadta meg a hagyományt, és lépett nadrágban a színpadra, az emancipált nő jelképeként.

4.2.2. A hetvenes évek

1973-ban, az amúgy már 1957 óta az EBU aktív tagjának számító izraeli köztelevízió is képviseltette magát, s így a dalfesztivál első, földrajzilag nem Európához tartozó résztvevője lett. Még élénken élt az emberekben az egy évvel korábban, a müncheni olimpián izraeli sportolók ellen elkövetett terrorakció, amelyet a Fekete Szeptember nevű arab terroristacsoport hat tagja hajtott végre, és amely a túszul ejtett sportolók, egy német rendőr és öt terrorista halálával végződött.¹⁷ Az eset után ismét kiújult az Izrael és az arab világ közötti éles ellentét, ezért a '73-as EDV luxemburgi szervezői tartottak attól, hogy megismétlődhet a tragédia. Amellett, hogy speciális védelmet biztosítottak az izraeli delegáció minden tagjának, - a legenda szerint - golyóálló mellényt az énekesüknek, egyéb óvintézkedéseket is bevezettek a közönség védelmére.

¹⁷ Ormos Mária: Világtörténet évszámokban 1945-1975, 117. oldal

Az 1974-es, Brightonban megrendezett Dalfesztiválon is többször megjelent a politika. A portugál versenydal az országban április 25-én lezajló, Salazar elnök hosszú évek óta tartó diktatórikus rezsimjét megdöntő Szegfűs Forradalom jelképévé vált, nem beszélve a következő évi portugál versenyzőről (Duarte Mendes), aki szintén a forradalomnak dedikálta dalát. 1974. április 2-án 62 éves korában elhunyt Georges Pompidou¹⁸, Franciaország köztársasági elnöke, ami arra készítette a franciákat, hogy pár nappal a verseny előtt visszamondják részvételüket. Az olasz Gigliola Cinquetti másodszor vett részt a versenyen, és előző évi győzelme után, ebben az évben a második helyen végzett. Az RAI köztelevízió azonban mégsem volt hajlandó közvetíteni a versenyt, mivel úgy vélte, Gigliola *Si* (Igen) című dala burkoltan a következő hónapban esedékes népszavazás ügyében kampányol, amelynek kérdése a válások engedélyezése vagy további tiltása volt. Az említett dalt később cenzúrázták.

Törökország fellépése a Dalversenyen többször kapott politikai színezetet. A fesztiválon való legelső részvételük 1975-ben azt eredményezte, hogy az országgal konfliktusban álló Görögország visszamondta ez évi fellépését. 1974-ben a görög ciprióta államcsínyt követően a török hadsereg megszállta Ciprus északi részének csaknem 40%-át, ahol a lakosság majdnem egésze a török etnikumhoz tartozik. A hosszan elhúzódó konfliktus Ciprus lakóinak két részre szakadását, és északon az autonóm ciprusi török állam létrehozását eredményezte¹⁹, amelyet 1983-ban köztársasággá kiáltották ki, de még napjainkban is csupán Törökország ismeri el.

Három évvel később, az 1978-as párizsi EDV döntőn azonban már egyszerre vett részt Görögország és Törökország versenyzője. Ebben az évben Izraelnek sikerült elhozni a trófeát, s ez a tény több arab országban visszatetszést keltett. Ezek az államok ugyan nem vettek részt a versenyen, de közvetítették azt, és amikor kiderült, hogy fő ellenségük, Izrael nyeri a versenyt, ráadásul rekord mennyiségű 12 pontos szavazatot szerezve, egyszerűen megállították a verseny közvetítését. A jordániai televízió például egy csokor nárciszt mutatott a nézőknek a szavazás helyett, s később az eredetileg második helyen végzett belga versenyzőt kiáltották ki győztesnek.

Hivatalosan természetesen Izrael nyerte a '78-as döntőt, így az EBU az izraeli köztelevíziót kérte fel a következő évi dalverseny megrendezésére, amit Jeruzsálemben rendeztek meg. Az iszlám Törökország a zsidó állammal szembenálló arab országok erőteljes

¹⁸ Ormos Mária: Világtörténet évszámokban 1945-1975, 136. oldal

¹⁹ Világtörténelmi enciklopédia (Kossuth, 1982), 193-194. oldal

fenyegetései miatt végül nem vett részt ezen a versenyen. Az izraeli-arab konfliktus még a 2000-es döntőn is napirendre került az izraeli versenyző érdekesnek mondható megnyilvánulásával, amikor éneklés közben Szíriai zászlaját kezdte lengetni.

Miután Tunézia 1977-ben, bár tervezte, de végül mégsem volt a fellépő országok között, ebben az évben Marokkó volt az első afrikai ország, amely versenyzőt küldött az EDV-re. A marokkói király, II. Hasszán az országa elleni súlyos sértésnek tekintette a szavazás végeredményét, amelynek alapján a marokkói énekes hét ponttal az utolsó előtti helyen végzett, ezért többé nem indított képviselőt az Eurovíziós Dalfesztiválon, s ezzel ez lett az első és utolsó alkalom, hogy afrikai ország is a fellépők között szerepelt.

4.2.3. A nyolcvanas évek

Mivel 1980-ban az előző évben ismét győzelemhez jutó Izrael pénzügyi okokból nem vállalta az újabb rendezést, a hollandiai Hágában tartották a versenyt április 19-én, amely egybeesett az Izraeli Megemlékezés Napjával, így a zsidó állam visszamondta a részvételt. Ehhez hasonló helyzet alakult ki 1984-ben, illetve 1985-ben, amikor emléknap miatt szintén nem indult izraeli, illetve holland és jugoszláviai versenyző.

1982-ben Görögország néhány héttel a verseny előtt lemondta a szereplését, mert a görög kulturális miniszter (Melina Mercouri) úgy találta, hogy a dal „nem megfelelő minőségű”. Franciaország pedig azzal az indokkal maradt távol, hogy a nézőket már nem érdekli a dalverseny. Állítólag ez volt az egy évvel korábbi olasz visszalépés oka is.

Jugoszlávia meglepő győzelmével zárult az 1989-es döntő, így egy évvel később Zágráb adhatott otthont az EDV döntőjének. A Szovjetunió megrendülése, a Kelet-Közép-Európában zajló politikai változások, valamint a berlini fal leomlása több versenyző témájához ihletet adott: a norvég dal a Brandenburgi Kapu címet viselte (Ketil Stokk: Brandenburger Tor), a német dal a szabad életről szólt (Chris Kempers és Daniel Kovac: Frei Zu Leben), az osztrák énekes pedig megerősítette, hogy „Nincsenek többé falak” (Simone Stelzer: Keine Mauern Mehr). Végül Toto Cotugno került ki győztesen a versenyből Insieme: 1992, azaz Együtt: 1992 című dalával, amely Európa egységét, és a '92-re tervezett Európai Közös Piac létrehozását hirdette.

4.2.4. A kilencvenes évek

1993 óta vesznek részt a független közép- és kelet-európai országok a Dalfesztiválon, számuk, s így az EDV összes résztvevőinek száma folyamatosan növekedett ebben az

évtizedben is. 1993-ban Bosznia-Hercegovina, Horvátország és Szlovénia jelent meg első ízben fellépőként, a '94-es döntőn pedig részt vehetett már hazánkon kívül Lengyelország, Litvánia és Oroszország képviselője is. A magyar versenyző, Bayer Friderika a negyedik helyen végzett, ami máig hazánk eddigi legnagyobb EDV sikerének számít. Lengyelország szintén ekkor volt a legsikeresebb: Edyta Górniak dala második helyezett lett, annak dacára, hogy az énekesnőt majdnem eltiltották a versenyzéstől, miután dalát a főpróbán, a szabályok ellenére, angolul énekelte el.

A Norvégia második győzelmét követően az 1996-os Dalversenyt Oslóban rendezték meg, s, hogy biztosítani tudják a maximálisan háromórás műsoridőt, csökkenteni kívánták a résztvevők számát, amelyet az ún. „audio preselection” (audió előválogatás) bevezetésével értek el. Ennek során az összes zsűritag még a döntő előtt meghallgatta a beküldött dalokat, és felállított egy előzetes sorrendet, amely alapján az utolsó nyolc helyezett végül nem vehetett részt a döntőn. Mivel a kieső országok között volt a hatalmas nézőszámmal rendelkező Németország is, az EBU két fontos döntést hozott: először is eltörölte az ilyenfajta 'előválogató módszert'. Másrészt, hogy az anyagilag legtöbb hozzájárulást nyújtó országok, mint például Németország, ne kerülhessenek többé hasonló helyzetbe, kimondta, hogy az ún. „Négy Nagy”: Németország, Nagy-Britannia, Spanyolország és Franciaország minden évben garantáltan a döntősök között lesz. Ezt a rendszert 1999-ben vezették be.

Az 1998-as birminghami döntőn, ahol Olaszország máig utoljára, Macedónia pedig első ízben szerepelt, egy-két énekes figyelemfelkeltő fellépésével tabukat döntött. A végső győztes izraeli Dana International énekesnőként lépett fel, holott valójában férfinek született, s ő volt a Dalfesztivál eddig egyetlen transzszexuális fellépője, Diva című száma ugyanakkor Európa-szerte nagy sláger lett. Ezen kívül a német Guido Horn szokatlan, már-már örültnek tűnő, mégis komikus előadása, amelynek során egyszer lesétált a közönség soraiba, valamint megmászta az egyik díszletet, hatalmas feltűnést keltett.

A délszláv háború és a koszovói konfliktus nagyon megviselte Jugoszláviát a kilencvenes évek második felében, ráadásul 1999-ben az ENSZ, amelynek az ország ekkor nem volt tagja, elrendelte Szerbia bombázását, amely március közepétől június 10-ig tartott. Ezen szörnyűségek áldozataira emlékeztek meg az 1999-es, Jeruzsálemben tartott Dalverseny fellépői azzal, hogy a döntőt lezáró szavazást követően az akkor első helyen végzett svéd dal helyett az 1979-es izraeli győztes dalt, a Hallelujah-t énekelték el közösen.

4.2.5. Az ezredforduló után

A 2000-es évek (eddig) nem hoztak szélsőséges politikai megnyilvánulásokat az Eurovíziós Dalverseny döntőinek lebonyolítása során. 2003-ban az orosz t.A.T.u két lányból álló duója keltett feltűnést azzal, hogy nem szívesen tartották be a próbák előre rögzített menetét, és bojkottálták a sajtókonferenciát. Az isztambuli döntő (2004) mottója: 'Under the same sky' (Ugyanazon ég alatt) Európa egységét kívánta kifejezni, míg az egy évvel később, Ukrajnában megrendezett EDV az 'Awakening', azaz Ébredéssel az országban végbemenő narancsos forradalom utáni sürgető konszolidációt kívánta hangsúlyozni. A forradalom miatt egyébként kérdéses volt, hogy egyáltalán meg tudja-e rendezni a versenyt az ukrán közszolgálati televízió társaság. 2005-ben Libanon először nyújtotta be jelentkezését az EBU-nak, így eredetileg az indulók között volt, ám amikor kijelentette, hogy az izraeli dalt nem hajlandó lejátszani, és helyette reklámot ad majd, a szervezet kizárta a versenyből. Mivel mindez a határidő lejárta után történt, a libanoni tv-társaságot pénzbírsággal büntették, és három évre eltiltották a részvételtől.

A 2007-es, Helsinkiben rendezett Eurovíziós Dalfesztivál érdekessége az volt, hogy az Európai Unió neve is fémjelezte az eseményt. 2007 volt ugyanis az esélyegyenlőség európai éve, s az Unió ennek jegyében Európa-szerte számos programot szervezett és támogatott, közülük is kiemelten a Dalversenyt, amellyel több mint 100 millió emberhez juthatott el az esélyegyenlőség és sokszínűség üzenete.²⁰

A 2009-ben Moszkvában rendezendő Eurovíziós Dalfesztivál pár héttel ezen szakdolgozat benyújtása után veszi csak kezdetét, így a közvetlenül a rendezvényhez kapcsolódó politikai eseményeket (ha lesznek) csak találgatni lehet. A III./2. fejezetben tárgyalt előzmények alapján azonban várhatóan izgalmas versenynek nézünk elébe.

5. „Eurovision Family of Events”, avagy az „Eurovíziós Család”

Az 1956-ban újtára indított Eurovíziós Dalfesztivál beváltotta a hozzá fűzött reményeket, évről évre hatalmas sikerrel rendezték meg. Sikerét az a tény is tükrözi, hogy minden évben egyre bővült a résztvevők száma, egyre több ország közszolgálati műsorszolgáltatója gondolta úgy, hogy érdemes képviseltetnie magát ezen a rangos versenyen. Ezen kívül a nézők száma is folyamatosan bővült, hiszen olyan Európán kívüli országok is közvetíteni kezdték, amelyek amúgy nem lehettek a résztvevők között. Mindezek

²⁰ Forrás: az Európai Unió hivatalos honlapja (www.europa.eu)

ellenére mégis 47 évre volt szükség ahhoz, hogy kicsit bővüljön az ötlettár. 2003-ban végre elindult a Junior Eurovíziós Dalverseny, amelyen eddig évente átlagosan 15 ország fiatal képviselői vettek részt, majd 2007-ben első alkalommal rendezték meg az Eurovíziós Táncfesztivált. Nézzük kicsit részletesebben az „Eurovíziós Családot”.

5.1. Junior Eurovíziós Dalverseny²¹

Először egy dán rádiócsatorna (Denmarks Radio) rendezett gyermek-dalversenyt 2000-ben, amelyet azután kiterjesztettek a legtöbb skandináv országra, így született meg az MGP Nordic, a skandináv dalfesztivál. Jónak tartotta az ötletet az Európai Műsorszolgáltatók Szövetsége, és a résztvevők körét egész Európára kiterjesztve, létrehozta az „Eurovíziós Dalfesztivál Gyermekeknek” címet viselő dalversenyt. Az első alkalom a tapasztalt dán rádió szervezésében került megrendezésre 2003-ban.

A Junior Dalverseny döntője a 10 és 15 év közötti résztvevők között, az EDV-hez hasonlóan zajlik, bár van néhány jelentős különbség is, tekintettel arra, hogy a résztvevők gyermekek. A szigorúan nemzeti nyelven elénekelt dalok hossza 2 perc 30 másodperc és 2 perc 45 másodperc között változhat, és az is megengedett, hogy a háttérzenébe a vokált is beépítsék, így csak a fő ének szól élőben. A verseny koncepciójának alapja, hogy gyermekekhez szól, ezért is szervezik úgy, hogy a gyermekek szerepeljenek a legtöbbet: ők írják a dalokat, ők vezetik a műsort, és ők olvassák fel a végső pontszámokat. A felnőttek természetesen a háttérből irányítják, felügyelik a folyamatot, illetve általában van egy-két fellépő (ismert, a gyerekek által kedvelt zenekarok, énekesek) a dalok előadásának szüneteiben. A telefonon, illetve SMS-ben szavazó nézők és a zsűri közös döntése alapján meghirdetett győztes trófeát és oklevelet kap elismerésül, és hogy senki ne távozzon pont nélkül, minden versenyző 12 ponttól indul.

A versenyt általában november végén vagy december elején, közép-európai idő szerint este 20:15 és 22.30 közé időzítik, de azokban az országok, amelyek más időzónába esnek, és túl késő lenne ez az időpont, megengedett, hogy csúsztatva, azaz ne élőben adják le közvetítést. A helyszín sem az EDV-hez hasonlóan alakul, tehát nem a győztes ország szervezi a következő évi dalversenyt, hanem a 2004-ben bevezetett szabály alapján az egyes műsorszolgáltatók ajánlatot tehetnek a rendezés jogának megszerzésére, és az EBU hozza meg a végső döntést.

²¹ Forrás: http://www.ebu.ch/en/eurovisiontv/entertainment/junior_eurovision_song_contest.php

A Junior Eurovíziós Dalfesztivál legfőbb illetékese a svéd Svante Stockselius („Eurovízió Úr”), aki egyszersmind felelős a verseny lebonyolításáért, felügyeletéért, valamint a szabályok felállításáért, illetve ő vezeti az ún. „Steering Group”-ot, avagy „Kormányzócsoporthoz”, amely mindezen feladatok eredményes kivitelezéséért felel.

Máig, azaz az elmúlt hat versenyen összesen 27 ország vett már részt legalább egyszer, ebből hét ország minden versenyen ott volt. Meglepő viszont, hogy egyre kevesebb nyugat-európai műsorsugárzó kvalifikálja magát, míg a kelet-európai országok részvételi aránya fokozatosan nő. Az ötletgazda skandináv országok már teljesen kivonták magukat ebből a pán-európai rendezvényből, és újraindították az MGP Nordic-ot.

5.2. Eurovíziós Táncfesztivál²²

Az Eurovíziós Család legfiatalabb tagja az Eurovíziós Táncfesztivál, amelyet 2007. szeptember elsején rendeztek meg első ízben, Londonban, az Egyesült Királyságban. Alapötletét az Angliában indult „Strictly Come Dancing” című tv-show adta, amely Magyarországon Szombat esti lázként ismert, és egy ideje már Európa valamennyi országában sikerrel fut. Ennek lényege, hogy a fellépő párok egyik tagja hivatásos táncos, míg a másik általában egy országszerte ismert és közkedvelt személyiség: színész, műsorvezető, stb.

Richard Bunn, az ötlet kidolgozója és kivitelezője hosszú ideig volt az EBU sportközvetítésekkel foglalkozó részlegének élén, így viszonylag könnyen meg tudta győzni a szervezet jelenlegi vezetőségét, hogy támogassa az Eurovíziós Táncfesztivál beindítását. A pénzügyi támogatást a Nemzetközi Táncsport Szövetség (International Dance Sport Federation) vállalta magára, így ez a verseny a két szervezet kooperációjának tekinthető.

Az első alkalommal (2007) az akár hivatásos táncosokból álló párok két táncal léptek fel: egy klasszikus vagy latin táncal és egy ’freestyle’, azaz szabadon választott táncstílussal, amely a néptánc elemeit is tartalmazhatta. Egy évvel később már szigorították a szabályokat, amellyel inkább populárisabbá kívánták tenni a versenyt. A párok egy hivatásos és egy közismert személyből állhatnak, mindössze egy-két perces táncal lépnek színpadra, és a végső győzelmet a hozzáértő zsűrin kívül a tévénézők telefonos szavazatai is befolyásolják, méghozzá 77%-ban. Néhány évnek azonban még el kell telnie ahhoz, hogy ez a verseny igazán sikeressé váljon, hiszen míg 2007-ben 16, addig a rákövetkező évben mindössze 14 résztvevője volt. Ennek feltételezhetően anyagi okai vannak, bár tény, hogy a nézőszám sem

²² Forrás: <http://www.ebu.ch/en/eurovisiontv/entertainment/edc.php>

éri el az EDV-nél megszokottat. A Magyar Televízió még fontolgatja, hogy küldjön-e képviselőt a táncversenyre, egyelőre csak annak sugárzását vállalja.²³

5.3. Eurovízió Fiatal Zenészeknek (Eurovision Young Musicians)²⁴

A fiatal zenészeknek rendezett Eurovíziós Zenei Fesztivál keretében 19 évnél fiatalabb európai tehetségek lépnek színpadra a klasszikus zene műfajában, minden év május első napjaiban. Ez a verseny is az EBU égisze alatt kerül megrendezésre, és része a „Fiatalok Zenei Versenyeinek Európai Uniója” (EMCY = European Union of Music Competitions for Youth) nevezetű non-profit szervezetnek, amely mintegy hatvan nemzeti és nemzetközi zenei verseny, díjátadó, koncertsorozat lebonyolításáért, valamint közvetítéséért felel. Az 1982-ben elindított fesztivál ma már a legfontosabb nemzetközi versenyek közé tartozik a klasszikus zenét művelő fiatalok körében, célja ezeknek a fiatal tehetségeknek támogatása és ösztönzése. 2006 óta megújult formában látható, a színpadon ülő zsűri döntése mellett a telefonos szavazatokat is figyelembe veszik. Az elődöntő különböző nemzetiségű hegedű-, cselló-, zongora-, valamint klarinétművészei közül a hét legjobb jut a döntőbe, amely a 2008-as évben például a bécsi ünnepi hetek (Wiener Festwochen) programsorozatának megnyitóját képezte.

5.4. Eurovíziós Tehetségek Versenye (Eurovision Talent Contest)²⁵

Az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének legújabb ötlete az Eurovíziós rendezvények sorába illő Tehetségek Versenye, amely olyan európai fiataloknak ad lehetőséget a szereplésre, akik valamilyen egyedi, szokatlan előadást produkálnak. Mivel ez a rendezvény még az előkészítés és tervezés fázisában van, bővebb információ nem áll róla rendelkezésre.

²³ Egy MTV munkatárs beszámolója alapján.

²⁴ Forrás: <http://www.youngmusicians.tv/>

²⁵ http://www.eurovisiontv.com/en/eurovisiontv/entertainment/talent_contest.php

II. Az Eurovíziós Dalfesztivál lebonyolítása

1. A rendezvény besorolása

Az Eurovíziós Dalfesztivál az AIEST (Idegenforgalmi Tudományos Szakértők Nemzetközi Szövetsége) besorolása alapján karneválok, világkiállítások, vásárok, nagyobb sportrendezvények és politikai események mellett, az ún. megarendezvények csoportjába tartozik. Megarendezvény fogalma alatt a következőt értjük: „rövid ideig tartó, de egész régióra kiható jelentős rendezvény, amelynek megrendezése figyelmet, nagy feladatokat és bevételeket jelenthet.”²⁶

Ezen belül a fesztiválok és karneválok állnak legközelebb egymáshoz jellegüket tekintve. Latin és angol eredetű meghatározás szerint fesztiválnak nevezzük az „ünnepi játékokat, időszakos művelődési ünnepeket, művészeti bemutatókat, seregszemléket”²⁷, amelyekre első példát az ókori görög drámák és komédiák jelentettek. Így tehát az Eurovíziós Dalfesztivál egy olyan nemzetközi óriásrendezvény, amely egyfajta ünnepet jelent a résztvevő népek számára, és mint ünnep, meghatározott, évente változó színhelyei, de állandó funkciói vannak. Mégpedig főként azért jött létre, hogy a nemzetek közötti békét és összetartozást hirdesse, és legalább egy időre tabukat oldjon fel.

Általános funkciói mellett a fesztiváloknak természetesen hatalmas idegenforgalmi jelentőségük van, mivel egyfajta propagandát jelentenek a rendező ország számára azzal, hogy odavonzzák a közönséget a világ különböző pontjairól, amellyel nemcsak az ország image-én, de turizmusból eredő bevételein is nagyot lendítenek; ezért a kormányok általában nagy hangsúlyt fektetnek az óriásrendezvények szervezésére. Tanulmányok kimutatták, hogy „a nagyrendezvények – nemzetközi átlagokat tekintve – általában 3%-os forgalomnövekedést gyakorolnak az adott színhelyen, és 61%-os mértékben növelik az egy főre eső pénzköltést”²⁸.

Az Eurovíziós Dalfesztivál pozitív és negatív hatásait több szempontból lehet vizsgálni, mind a rendező országra, mind a résztvevőkre nézve. Az Idegenforgalmi Tudományos Szakértők Nemzetközi Szövetségének erre vonatkozó téziseit Dr. Nagy László a Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése című könyvében foglalja táblázatba,

²⁶ Dr. Nagy László: Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése (1991), 9. oldal

²⁷ Dr. Nagy László: Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése (1991), 43. oldal

²⁸ Dr. Nagy László: Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése (1991), 44. oldal

amelyek alapján alább, az 1. számú táblázatban az EDV lehetséges hatásaira igyekszem rámutatni. (Lásd: 1. Melléklet, 77. oldal)

Összességében elmondható, hogy minden lehetséges negatív hatása ellenére mind a házigazda országnak és műsorszolgáltatóknak, mind a résztvevőknek számos hasznot hoz az Eurovíziós Dalfesztivál, azon kívül hatalmas presztízs értékkel bír, amely a nézőszámra is pozitív hatással van. Előfordult már ugyan a fesztivál történelme során, hogy a túlságosan megterhelő költségek miatt egy ország eleve nem vállalta a szervezést, vagy ha mégis, minden bevétel ellenére, a televíziós társaság a méretéhez képest magas kiadások miatt negatív eredménnyel zárt. Többek között ezért is vezették be a részvételi díjak és az EBU hozzájárulásának a rendszerét, így a főszervezőt ma már csak az összes költség legfeljebb 50%-a terheli.

A nagyrendezvények szervezésének sikeres lebonyolításához egy határozott, felelősségteljes főszervező mellett szükség van a részfeladatok elvégzéséért felelős társszervező szakemberekre, valamint rendkívül sok közreműködőre. A Dalfesztivál által érintett emberek öt csoportba sorolhatók: *látogatók* (nézők), *résztvevők* (nemzeti műsorszolgáltatók delegációi), *szervezők* (házigazda műsorszolgáltató megbízottjai), *sajtó* és *VIP*, azaz „Nagyon Fontos Személyiségek” (hírességek), mint meghívott közreműködők vagy vendégek.²⁹ A szervezők egyik feladata, hogy a többi csoport tagjainak tevékenységét koordinálják, felügyeljék, valamint megteremtsék kényelmük feltételeit.

2. A moszkvai Eurovíziós Dalfesztivál 2009

Mivel a 2008-ban, Belgrádban megrendezett Eurovíziós Dalfesztivál döntőjét az orosz énekes, Dima Bilan Believe (Higgy) című száma nyerte, a 2009. évi verseny rendezési jogát az oroszországi EBU-tag, a Channel One Russia nevű műsorszolgáltató kapta meg.

Gyarmati Ildikó Rendezvényszervező Kézikönyve (2005), valamint az esemény hivatalos honlapján (www.eurovision.tv) feltüntetett információk alapján megkísérlem felvázolni a moszkvai Dalverseny lehetséges forgatókönyvét és a rendezvény lebonyolításának főbb elemeit. Ezen kívül az idei hivatalos Szabályzatból tájékozodom, amely eredeti, angol nyelven letölthető az EDV weboldaláról, és magyar változatban a Magyar Televízió honlapjáról.

²⁹ forrás: Gyarmati Ildikó: Rendezvényszervező Kézikönyv (Budapest, 2005), 5. oldal

2.1. Összefoglaló információk: események, időpont, időtartam, helyszín

Az EDV úgynevezett „befejező szakasza” két részből áll majd: két elődöntőből, amelyeket 2009. május 12-én és 14-én rendeznek, illetve a döntőből, amely május 16-án, szombaton kerül megrendezésre. Mindhárom élőben közvetített show-t három-három jelmezes próba előz meg, amelyek nem részei ugyan a „befejező szakasznak”, de annak sikeres lebonyolításához elengedhetetlenek. A próbákat május harmadikától kezdik meg, az egyes országok delegációinak első próbájuk előtt legkésőbb 2-3 nappal ajánlott megérkezni a helyszínre.

Az elődöntőknek és a döntőnek egyaránt a moszkvai Olympyski Indoor Arena, azaz a fedett Olimpiai Stadion szolgál helyszínül, amely az 1980-as moszkvai nyári olimpiára készült. A stadion az átadása óta eltelt csaknem 30 év alatt számtalan rangos kulturális és sporteseménynek volt helyszíne mind orosz nemzeti, mind pedig nemzetközi szinten. A Dalfesztivál mindhárom show-jára körülbelül 16 ezer nézőt várnak, a jegyek árusítását március 16-án, déli 12 órakor kezdték meg. Ezen kívül a kilenc jelmezes próbából hatot nyilvánossá tesznek, így azok megtekintésére jegyváltás ellenében szintén lehetősége lesz az érdeklődőknek. Az előző évek szokásain változtatva, a sajtókonferenciáknak, illetve a Sajtóközpontnak (Press Center) is az Olimpiai Stadionban adnak helyet, biztosítva minden kívánt technikai felszerelést.

2.2. A házigazda műsorszolgáltató: Channel One Russia³⁰

Az 1951-ben létrehozott, 40 évig állami tulajdonban lévő szovjet tv-csatornának működtetését a rendszerváltás utáni, a Borisz Jelcin vezette kormány vette át. Egy kormányrendelet alapján 1994-ben a műsorszolgáltató ORT, vagyis Orosz Köztelevízió néven került a tőzsdére, mint zárt részvénytársaság. A részvényeket 51%-ban állami hivatalok, 49%-ban pedig privát részvényesek, köztük számtalan bank birtokolja. Erre a részleges privatizációra a csatorna kritikus pénzügyi helyzete miatt volt szükség, amely 1998-ban még ennek ellenére is összeomlással fenyegetett. A csőd elkerülésében végül az állami Külkereskedelmi Bank (Vnesheconombank) segített a vállalatnak, amely 2002 óta viseli a Channel One Russia (Oroszország Egyes Csatornája) nevet, s valóban Oroszország első számú, legszélesebb nézőközönséggel rendelkező televíziós társaságának számít. Fogható már Európa valamennyi országában, valamint Ázsiában, Észak-Amerikában és Ausztráliában is, nemzetközi nézőinek száma csaknem eléri a 140 milliót, amellyel így ez a világ

³⁰ Forrás: [http://en.wikipedia.org/wiki/Channel_One_\(Russia\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Channel_One_(Russia))

legmeghatározóbb orosz nyelvű műsorszolgáltatója. Jelenleg főigazgatóként Konstantin Ernst áll a vállalat élén.

Annak ellenére, hogy sok kritika éri a csatornát a kormány támogatásában erőteljes politikai szerepvállalása miatt, az orosz ajkú emberek körében nagy népszerűségnek örvend. Saját gyártású filmek, sorozatok és beszélgető show-k mellett olyan nemzetközileg is népszerű műsorokat sugároz, mint például a Legyen Ön is Milliomos, vagy a Lost (Eltűntek), nem is beszélve az Eurovíziós Dalfesztiválról, amelyen 1994 óta minden évben részt vett, a Kettes Csatornával (Russia Channel) együttműködve.

A 2009-es Eurovíziós Dalfesztivál befejező szakaszának lebonyolításáért, szervezéséért, gyártásáért, valamint közvetítéséért, az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének felügyelete mellett, tehát a Channel One Russia felel, az élő közvetítést pedig az Eurovízió műholdas hálózata segítségével bocsátják a résztvevő műsorszolgáltatók, köztük a magyar MTV rendelkezésére.

2.3. Tervezett létszám: látogatók és résztvevők

Mint említettem, a moszkvai Olimpiai Stadion a Dalverseny esetében körülbelül 16 ezer néző befogadására alkalmas, az előző évek tapasztalata alapján várható, hogy mindkét elődöntő és a döntő is teltház előtt zajlik majd, s a televízió-képernyők előtt összesen várhatóan 100 és 200 millió között lesz a nemzetközi nézőszám. Pár éve létezik az a rendszer, hogy nyilvánossá teszik a jelmezes főpróbákat, így azok, akik esetleg már nem kaptak jegyet a fő eseményekre, megtekinthetik ezek valamelyikét. Főpróba lévén azon kívül, hogy a belépőjegyek olcsóbbak, a különbség mégis mindössze az lesz, hogy ezeket nem közvetítik, és nem lesz telefonos szavazás, de a látvány és a hangzás ugyanaz. Ennek ellenére ezeket is rögzítik, és ha az élő közvetítés során bármilyen okból hiba történik egy közszolgálati televíziónál, ezekkel a felvételekkel pótolják az élő műsort.

2009. január 30-án Moszkvában sorsolták ki, hogy a résztvevő országok melyik elődöntőben fognak szerepelni, illetve, hogy az öt, döntős országnak, azaz a Négy Nagynak, valamint Oroszországnak melyik elődöntőben lesz szavazati joga. A szavazás igazságosabbá tétele érdekében az egy évvel korábban bevezetett módon a 38 elődöntős országot hat kalapba osztották földrajzi elhelyezkedésük, illetve szavazási szokásaik alapján, majd a januári sorsoláson a kalapok egyik felét az első elődöntőbe, a másikat a második elődöntőbe tették. Magyarország a cseh, lengyel, máltai, svájci és szlovák résztvevő mellett a hatodik kalapba

került, és a második elődöntőn vesz részt. Szlovákia 1998-as utolsó szereplését követően tér vissza, Grúzia és San Marino pedig különböző okokból visszalépett a szerepléstől.

Március közepén, a Delegációvezetők Találkozóján nagy média felhajtással kísérve, a tavalyi győztes, Dima Bilan közreműködésével megtörtént a sorsolás, amelyen meghatározták azt, hogy milyen sorrendben lépnek majd színpadra az elődöntők és a döntő már ismert résztvevői, illetve, hogy a döntőn milyen sorrendben jelentik majd be a szavazatokat. Mindhárom eseményre három-három úgynevezett „joker lapot” is húztak, s az ezeken szereplő szerencsés országok kiválaszthatják, hányadikként szeretnének majd fellépni. A kialakult sorrendeket a 2. számú táblázat tartalmazza. (Lásd: 1. Melléklet, 78. oldal)

A két elődöntő 37 fellépőjéből a szabályok alapján összesen húsz versenyző jut tovább a döntőbe, 9-9 a nézők telefonos szavazatai alapján, 1-1 pedig a nemzeti zsűrik összesített pontszámainak figyelembevételével. Szintén sorsolás dönti majd el a döntőt megelőzően, hogy melyik ország, milyen sorszámmal indul.

2.4. A rendezvény szervezeti felépítése

A 2009-ben elfogadott Szabályzat harmadik paragrafusa írja le részletesen a rendezvény szervezeti rendszerének jellemzőit. Az EBU, mint az Eurovíziós Dalverseny kizárólagos jogtulajdonosa, 1998-ban állította fel az EDV sikeres lebonyolításáért felelős szervezetét, amely egy Adminisztratív Ellenőrből, a Referencia Csoportból és a marketing feladatok elvégzésében társfelelős T.E.A.M Marketing AG részvénytársaságból áll.

2.4.1. Adminisztratív Ellenőr

Az Adminisztratív Ellenőr feladata, hogy „áttekintse és irányítsa az EDV pénzügyi, szervezeti, valamint kreatív tervezésének és végrehajtásának minden területét”.³¹ Ennek sikeres ellátásához elengedhetetlen a házigazda műsorszolgáltatóval történő szoros együttműködés a nemzeti tervezés, gyártás és szervezés valamennyi területén, valamint a szavazás lebonyolításának ellenőrzése és koordinálása. Fontosabb döntések meghozatala esetén szükség van a Referencia Csoport jóváhagyására.

³¹ EDV 2009 Szabályzat, Harmadik paragrafus: Szervezet

2.4.2. Referencia Csoport³²

A Referencia Csoportot (RCS) az EBU Televíziós Bizottsága hozta létre, és az EBU-hoz tartozó „valamennyi tagszervezet végrehajtó Szakértői Bizottságaként tevékenykedik, célja az EDV ellenőrzése és irányítása”.³³ A Televíziós Bizottság (TVB) 2003. novemberében, Genfben tartott konferenciáján határozta meg és foglalta írásba az RCS konkrét feladatait, amelyek a következők:

- az EDV fejlesztésének és jövőbeni formátumának jóváhagyása;
- az EDV finanszírozásának biztosítása;
- a márkanév korszerűsítése és az EDV széles körben ismertté tétele;
- az éves előkészületek felügyelete

Emellett beszámolási kötelezettséggel tartozik a TVB-nek, amelynek jóváhagyása elengedhetetlenül szükséges a jelentősebb változtatások bevezetése előtt.

Az RCS tagjai a következők: a TVB által kinevezett elnök, a Szórakoztatási Szakértői Csoport három megválasztott tagja, két executive producer a korábbi házigazda országokból, az adott év házigazda műorszolgáltatójának executive producere, az EBU Eurovíziós Dalverseny Adminisztratív Ellenőre és az EBU Élő Műsorok részlegének vezetője. A Csoport évente négy-öt alkalommal ülésezik, ahol a tagok mindegyike egy szavazattal rendelkezik. A döntéshozáshoz egyszerű többség szükséges, de szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata a döntő.

A Referencia Csoport szerepe tehát az általános politikára, a felügyeletre és a hosszú távú tervezésre irányul, míg az EBU a politikai és a szakmai végrehajtás előkészítéséért, valamint a következő Dalverseny előkészítésének napi felügyeletéért felelős.

2.4.3. T.E.A.M Marketing

„Az EBU felelős a Referencia Csoporttal egyetértésben valamennyi kereskedelmi hasznosítási jog marketingjéért a résztvevő műorszolgáltatók és a házigazda műorszolgáltató javára. Ezeket a jogokat az EBU által kijelölt kizárólagos marketing

³² Forrás: EDV 2009 Szabályzat, 3. függelék: Az EDV Referencia Csoportjának szerepe

³³ EDV 2009 Szabályzat, 3. függelék: Az EDV Referencia Csoportjának szerepe, 1. pont

ügynökkel, a TEAM Marketing AG (T.E.A.M.) céggel együtt viszik piacra”.³⁴ A marketing jogok az egész világra kiterjedő alapon magukba foglalják többek között: a teljes körű szponzorálást, a telekommunikációt, a VIP és média vendéglátást, a gálavacsorát, az internetes tartalom jogokat, mobil promóciókat, az összeállítás és archiválás jogát, valamint a sugárzási jogok eladását a nem résztvevő műsorszolgáltatóknak.

A T.E.A.M egyik feladata, hogy megállapodást kössön az Európa egészére kiterjedő, nemzetközi műsorszám támogatókkal, hogy ezzel is egységesíteni tudják a verseny koncepcióját. Ám azoknak a résztvevő országoknak, amelyek nem tartoznak a pán-európai műsor szponzorálás körébe, joguk van országos szinten olyan támogatók kinevezésére, amelyek a fő nemzetközi szponzorokkal semmilyen téren nem állnak versenyben. Ezen műsorszám támogató cégek kinevezése csak a Dalverseny közvetítésével kapcsolatban érvényes, és az EBU írásos beleegyezését igényli.

2.4.4. Delegációvezetők

Fontos szerepet töltenek be az egyes résztvevő műsorszolgáltatók delegációinak vezetői, akik az őket kinevező, az EBU aktív tagjának számító nemzeti műsorszolgáltatót képviselik. A Delegációvezető alapvető feladata, hogy hatékonyan fenntartsa a kapcsolatot az EBU-val, a házigazda műsorszolgáltatóval, valamint a résztvevő műsorszolgáltatókkal, emellett teljes mértékig felelős delegáló szervezete részvételének valamennyi vonatkozásáért. A legfeljebb 25 fős delegáció tagjai általában a következők: az előadó, dalszerzők, szövegírók, menedzserek, esetleg a lemezkiadó képviselője, kommentátor, öltöztető, sminkes, és fodrász, valamint az akkreditált sajtóreferensek, akik csak lazán tartoznak a delegációhoz.³⁵

Minden delegációvezető kötelessége részt venni a Dalfesztivált körülbelül két hónappal megelőző Delegációvezetők Találkozásán, amelyet a versenyt is megrendező házigazda műsorszolgáltató szervez. Erre az idei évben március 16-17-én került sor, Moszkvában. Itt történt meg a fellépők sorrendjének meghatározása, és ez az időpont jelentette azt a határidőt, ameddig a delegációvezetőknek lehetőségük volt változtatni a beküldött dalon, ezt követően már csak bírság megfizetése mellett volt ez lehetséges.

³⁴ EDV 2009 Szabályzat, 2. melléklet: Központosított marketing tevékenység

³⁵ Egy MTV munkatárs beszámolója alapján.

2.5. A rendezvény folyamatának leírása

A 2009-es Szabályzat második paragrafusa írja le a résztvevő műsorszolgáltatók számára a pályázati eljárás menetét, és ebben rögzíti az adott tevékenységek végrehajtásának határidejét. Ez alapján a 3. számú táblázatban sorolt időpontok szigorú betartására kötelezik a résztvevőket. (Lásd: 1. Melléklet, 79. oldal)

A 3. számú táblázatban foglalt határidők betartása a résztvevő műsorszolgáltatókra vonatkozik, és a szervezők, elsősorban az Adminisztratív Ellenőr feladata, hogy ezeket betartassa. A pályázati űrlap elküldését követően az egyes nemzeti televíziók rendelkeznek a fellépőjük kiválasztásának módjáról, majd miután lebonyolították, bejelentik a végeredményt az EBU-nak. A Szövetség ezt követően elbírálja azt, hogy a benevezett műsorszám megfelel-e az előírásoknak, mindenekelőtt a politikai semlegesség szabályának. Ha minden rendben van, akkor a résztvevők feladata a Dalfesztiválig már csak az, hogy megfelelően felkészüljenek a versenyre: összeállítsák előadásukat, lehetőség szerint nemzetközi szinten is „promótálják” az előadót, majd önállóan megszervezzék kiutazásukat és szállásukat. Ezen kívül kötelesek saját költségen, időben elkezdni a rendezvény országos reklámozását: a televízión, újságokban, és egyéb médián keresztül.

A Magyar Televízió is megkezdte ezt a tevékenységet hazánkban: az M2-es csatornával összefogásban bemutatják az idei fellépőket, leadják a „Visszaszámlálás” (Countdown) című előzetest, és műsorközi reklámokat adnak az Eurovíziós Dalfesztiválról. Véleményem szerint még így sem kap kellő publicitást a rendezvény, sem a magyar fellépő, az emberek többsége ugyanis nem ismer részleteket a versenyről, van, aki még nem is hallott róla. Ennek egyrészt az lehet az oka, hogy hazánkban a kereskedelmi televíziók jóval nagyobb nézettséggel rendelkeznek, mint a közszolgálati csatornák, ám ők sem résztvevőként, se közreműködőként nem vehetnek részt a Dalversenyen. Másrésztől magyar versenyző a 90-es évek óta csak 2-3 éve vesz részt ismét a rendezvényen, és nem olyan kiemelkedő eredménnyel, hogy felhívja az egész lakosság figyelmét. Hasonló a helyzet Csehországgal, Lengyelországgal és az idén visszatérő Szlovákiával.

2.6. A szervezők feladatai

Óriásrendezvény lévén, az Eurovíziós Dalfesztivál befejező szakaszának megrendezése igen összetett folyamat, és rendkívül pontos előkészületeket, valamint remek szakembereket kíván. Két fő részre oszthatóak egy rendezvény szervezési munkálatai: előkészület, valamint lebonyolítás. Ezeket nézzük meg most valamivel részletesebben a Dalversennyel összefüggésben. Megjegyzem, a rendelkezésre álló információim végesek, ugyanis bővebb tájékoztatást sajnos nem kaphattam annál, mint amit az EDV hivatalos honlapján (www.eurovision.tv) nyilvánosságra hoznak.

2.6.1. Előkészületi szakasz

Az ország, mint helyszín neve már az előző évi Dalfesztiválon egyértelművé vált, miután az orosz fellépő megnyerte a versenyt – az EBU Szabályzatának első paragrafusa alapján „a részvételre való pályázással a tag kifejezi azon szándékát, hogy – adott esetben – kívánja és képes házigazdája lenni a következő EDV-nek, vállalva az ezzel járó valamennyi kötelezettséget”.³⁶ Így lett a Channel One Russia a 2009-es Dalverseny házigazdája. Az időpont kiválasztása és nyilvánosságra hozatala után meg kellett találni a megfelelő helyszínt, amely könnyen megközelíthető, és nagy befogadóképességgel rendelkezik: a szervezők választása Szentpétervár polgármesterének sikertelen lobbizását követően, a moszkvai Olimpiai Stadionra esett. Miután felmérték a terület sajátosságait, felállították a szervező bizottságot és albizottságokat, és elkészítették a szervezés ütemtervét (forgatókönyvét), a tervezett programokat, és nem utolsósorban, az ehhez szükséges költségvetést, amely alapján az Adminisztratív Ellenőr megállapítja az egyes résztvevőkre eső részvételi díjakat.

A helyszín kiválasztása csak az első lépés, mert ezt követően a megfelelő hatóságoknak be kell jelenteni az eseményt, a szükséges engedélyeket minél előbb beszerezni, majd időben lefoglalni a Stadiont a kijelölt időpontokra, illetve időtartamra. Mindezek után megkezdhetik munkájukat a (esetleg pályázat útján kiválasztott) látványtervezők és mérnökök, akik a színpadtervért, valamint a díszletért felelősek. Ha a végső terv elkészült és elfogadásra került, jöhetnek a színpadépítők, hang- és világítás-technikusok, hogy létrehozzák a tökéletes hangzású, speciális 'effektekkal' ellátott show legalapvetőbb részét, a színpadot. Ez hosszan tartó, nagy munka, és viszonylag nagyszámú munkás és szakember foglalkoztatását igényli.

³⁶ EDV 2009 Szabályzat, Első paragrafus: Lényegi jellemzők, 1. pont

A színpadon kívül minden szükséges helyiséget be kell rendezni a Stadionban, még mielőtt a résztvevők májusban megérkeznek. Ezek főként kényelmi szempontból fontosak: ruhatár és büfé a látogatóknak, öltözők, stúdiók, pihenőszobák, étterem (büfé) a versenyzőknek, illetve delegációknak, valamint sajtóközpont és interjúszobák az újságírók számára. Ugyanakkor arra is kell gondolni, hogy a lehető legjobban megkönnyítsék a látogatók és közreműködők számára a helyszín megközelítését: tájékoztató táblákkal és parkolóval az autósoknak, külön buszjáratokkal, a reptéren, pályaudvaron beszerezhető térképekkel a gyalogosoknak. Ezen kívül a helyszín alaprajzáról is szükséges térképeket, információs füzeteket kiosztani, és táblákat kihelyezni, amellet, hogy több nyelven beszélő hostessek állnak a főbb pontokon, bejáratoknál, akik bármiben segítenek.

A marketing-tevékenységet is időben el kell kezdeni: a hivatalos nemzetközi és nemzeti honlapokon, valamint magazinokban, szaklapokban mindig aktualizálni az információkat, interjúkat közölni, az énekeseket és az egész rendezvényt reklámozni, mind több érdeklődőt meggyőzni arról, hogy érdemes kimenni Moszkvába erre a jeles eseményre. A hazai reklámokról (tv-ben, rádióban, újságokban, stb.) a résztvevő műsorszolgáltatók kötelessége gondoskodni, s az ezzel járó költségeket fedezni. A rendezvény arculatának és mottójának meghatározása után ezeket is fel lehet használni reklám céljából: ajándéktárgyak (póló, bögre, kulcstartó, stb.) megtervezésével, legyártásával és értékesítésével, kvízzjátékokkal és fórumok létrehozásával pedig a rajongókat is be lehet vonni. Lényeg, hogy minél több embert összehozzon valamilyen formában ez az esemény, amely eredetileg is az összefogás jelentőségét hirdeti. Épp ezért megfelelő időjárás esetén Moszkvában is felállítják az ún. „Eurovízió Teret”, ahol a jegy nélkül maradt rajongók élőben, óriáskivetítőkön követhetik az eseményeket, ingyenes belépéssel.

Miután a Delegációvezetők Találkozóján a legtöbb kérdést tisztázták, és tájékoztatták a résztvevőket a végleges információkról, március 16-án megkezdheték a jegyek árusítását. Ez különösen fontos, hisz a bevétel nagysága nem közömbös a szervezők számára, ezért a jegyvásárlásra több módot is biztosítani kell az érdeklődők számára: internetes, telefonos vagy helyszíni vásárlás, különböző fizetési módok (átutalás, készpénz, stb.) lehetővé tétele, a valutaátváltás megkönnyítésével, mind az orosz, mind a világ különböző pontjairól érkező nézők számára. Utóbbiak az Eventim jegyközvetítő hálózatot kereshetik fel saját hazájukban, ha személyesen szeretnének jegyükre szert tenni. A hivatalos honlapon feltüntették az egyes próbákra, elődöntőkre és a döntőre szóló jegyek

árait. A legtöbbet természetesen a döntőre szóló jegyekért kell fizetni, az árak itt 22 és 667 euró között mozognak.³⁷

Látogatók, résztvevők, a sajtó és a VIP

A szervezők legfontosabb feladata a látogatók, közreműködők és a sajtó kényelmének és szükségleteinek biztosítása, valamint annak elérése, hogy ezek az emberek jó érzéssel távozzanak majd a verseny után, egy tiszta, befogadó és érdekes város képét adják majd tovább beszámolóikban. Mivel a látogatók nagy valószínűséggel a városra is kíváncsiak, ha már egyszer elutaztak az orosz fővárosba, ezért számukra a már említett infrastruktúra kiépítése (buszok, parkoló, stb.) és megszervezése mellett biztosítani kell, hogy szobát találjanak a stadionhoz közeli szállodák valamelyikében, valamint könnyen eljuthassanak a különböző turista látványosságokhoz, szuvenir-boltokhoz, éttermekhez. Az EDV magyar honlapján, az eschungary.hu szaklapon olvasható legfrissebb cikk szerint a nemzetközi átlagban amúgy is drágának számító szállodák azt tervezik, hogy a Dalfesztivál alatt többszörösére emelik majd áraikat, hogy pótolják a válság miatt kimaradt bevételeiket. Az orosz versenyhivatal kartell-megállapodást sejt a dolog mögött, ezért vizsgálatot indított el. Az OGAE³⁸, a Dalfesztivál rajongóinak hivatalos szervezetének oroszországi ága mindenkit biztosított arról, segíteni fogja a látogatókat az elfogadható árú szálláshelyek felkutatásában.³⁹

A résztvevőket tekintve a már említett általános szükségleteken (stúdió, öltöző, büfé, pihenőszoba) kívül figyelembe kell venni az egyedi igényeket, amelyek főként a színpadot, az egyes előadásokhoz igazítva változó díszletet érintik. Emellett a delegáció tagjai számára biztosítani kell a „back-stage” kártyákat, amelyek a kulisszák mögé történő belépésre jogosítanak. Amint az MTV anonimitást kérő egyik munkatársa tájékoztatott, a szállásról, valamint a kiutazásról a nemzeti delegációk önállóan gondoskodnak úgy, hogy felveszik a kapcsolatot az EBU által kijelölt partner utazási irodával, amely tájékoztatást ad a választható, kedvezményes árú hotelekről, valamint az utazás lehetőségeiről. Az Eurovíziós Dalfesztivál egész hete alatt a házigazda műsorszolgáltató feladata társasági programok szervezése a résztvevő delegációk számára.

³⁷ Forrás: <http://www.eurovision.tv/page/moscow2009/tickets>

³⁸ OGAE = Organisation Générale des Amateurs de l’Eurovision, avagy az Eurovíziós Dalfesztivál nemzetközi rajongói klubja (www.ogae.net)

³⁹ Forrás: eschungary.hu, 2009. április 26., Klész Imre: Moszkva: háromszor drágább szállodák az Eurovízió alatt

A sajtó munkatársainak munkáját kiemelten kell támogatni, hiszen ők közvetítik a Dalfesztivál képernyőn nem látható háttértörténeit a világ felé, fontos, hogy jó benyomást kapjanak. Ezért az akkreditáció után, amelyre az Interneten keresztül nyújthatják be igénylésüket, biztosítani kell számukra a megfelelő technikai eszközöket, interjúkészítéshez és sajtókonferenciákhoz szükséges berendezéseket, valamint a belépőkártyákat. Az egyes fellépőkkel külön-külön készíthetnek interjút az újságok, magazinok, nemzeti televíziók számára, illetve még a döntők előtt minden előadó tart egy hivatalos sajtótájékoztatót, amelyen általános és személyes kérdések egyaránt elhangozhatnak.

VIP vendégek vagy fellépők esetén szintén több teendő felmerül: őket időben, ünnepélyes keretek között kell meghívni, a rangjuknak megfelelő bánásmódot kell biztosítani, ha fellépők, esetleg a marketing tervben figyelembe venni. Ez az eset merül fel idén, ugyanis a 2008-as év szépségkirálynője (Miss World) egy fiatal, orosz lány lett, akiről egyre több plakát jelenik meg az orosz nagyvárosokban, az Eurovíziós dalfesztivált hirdetve, valamint a látogatókat üdvözölve. Ezen kívül a meghívott előadók között szerepel a tavalyi győztes, Dima Bilan, a világhírű műkorcsolyázó, Jevgenyij Pljuscsenko, a Cirque de Soleil, valamint egy korábbi EDV-résztevő a t.A.T.u nevű lányduó.

Az előkészületek során igen sok alvállalkozó cég vagy magánszemély közreműködésére van szükség, ezek többek között: tervezők, munkások (színpadépítők, technikusok), a helyszínt biztosító felügyelők, gondnokok, különböző beszállítók, ezen kívül adminisztrációs alkalmazottak (titkárság, diszpécserok, hoszteszek), honlapszerkesztők, újságírók, kapcsolattartásért és informálásért felelős személyek. Ahhoz, hogy minden rendben menjen, szükség van az előkészítés és lebonyolítás egyes fázisainak sikeréért felelős fő szervezőbizottságra, és kisebb albizottságokra, amelyek összehangoltan dolgoznak. A külső kommunikáción pedig kívül elengedhetetlen a közreműködők közötti hatékony belső kommunikáció.

2.6.2. A lebonyolítás szakasza

Itt a főesemény lebonyolítását veszem első sorban górcső alá, vagyis az Eurovíziós Dalfesztivál „befejező szakaszát”, a két elődöntővel és a döntővel, amelyeket az egyszerűség kedvéért most egységként kezelek, mintha csak a döntőről lenne szó. A kisebb próbák és jelmezes főpróbák ebben az esetben még az előkészületi szakaszhoz tartoznak. A show közvetlen előkészítése már, ha úgy vesszük, a lebonyolítás része, hiszen a

mikrofonok, a hang és világítás, illetve egyéb műszaki berendezések, valamint a díszlet felállítása és végső ellenőrzése a kezdés előtti utolsó órákban történik.

A döntő tehát 2009. május 16-án, szombaton kerül megrendezésre, közép-európai idő szerint 21:00 órától, körülbelül 00:15-ig. A látogatókat egy-két órával az előadás előtt kezdik beengedni, speciális, vonalkód-leolvasó kapukon keresztül, amely módszert a hamis jegyeket használók távol tartására dolgozták ki. A jegyek a biztonság kedvéért egyszeri belépésre jogosítanak. Bent információs pultok és hoszteszek állnak a nézősereg rendelkezésre a hatékony tájékoztatás érdekében, és ajándéktárgy-vásárlására is van itt lehetőség. Ezen kívül a résztvevők és a sajtó munkatársainak koordinálására is felállítanak egy csapatot, amelynek tagjai a forgatókönyv alapján tájékoztatnak, hogy kinek, mikor, hol kell lennie. A helyszínen összegyűlt több mint 20 ezer ember testi épségére biztonsági és egészségügyi szakemberek vigyáznak, ezen kívül a mentők és tűzoltók is készenlétben állnak a verseny teljes idejére.

Este kilenc órára megtelik a nézőtér, és kezdetét veheti a Dalverseny. A show-t semleges érzelmű, nemzetközi műsorvezetők prezentálják a színpadon angol és francia nyelven; feladatuk a fellépők (vendégek és versenyzők) felkonferálása, esetenként rövid interjúk készítése, valamint kapcsolattartás a versenyzőkkel, akik a döntő idején egy közös pihenőszobában ülnek. Nem utolsósorban pedig ők veszik fel élőben a telefonos kapcsolatot a nemzeti (pontbemondó) szóvivőkkel, akik először az általuk képviselt ország nevét mondják be, majd emelkedő sorrendben ismertetik a daloknak adott pontokat, amelyeket aztán a műsorvezetők elismételnek, a szokásokhoz híven egyaránt angol és francia nyelven. „Végül a győztes dal szerzője és előadója megkapja az EDV díjat, és a döntő közvetítése a győztes dal (vagy dalok) egy újabb előadásával zárul”.⁴⁰

Az Eurovíziós Dalfesztivál sikeres lebonyolítását követően már csak az utómunkálatokra kerül sor: a helyszínen elvégzik a takarítást, és lebontják a színpadot, a szervezők az EBU vezetésével összegzik és értékelik tapasztalataikat, majd végrehajtják a pénzügyi elszámolást, amely érint minden közreműködőt, ugyanis a központosított marketing tevékenységből származó bevételt 2009. december 31-ig bezárólag kifizetik a résztvevő műsorszolgáltatóknak. Ezen felül az EBU felel a Dalverseny „befejező szakasza” idején leadott összes szavazat összegyűjtéséért és a hivatalos honlagra történő felhelyezéséért, illetve a felvételek archiválásáért.

⁴⁰ EDV 2009 Szabályzat, 1. paragrafus, Lényegi jellemzők, 11. pont

A nemzeti műsorszolgáltatók feladata, hogy a döntő után legkésőbb 24 órával megküldjék a nézettségi adatokat az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségének. A győztes előadó az őt delegáló műsorszolgáltató munkatársainak kíséretében másnap sajtókonferenciát tart, interjúkat ad, majd egy, az EBU által szervezett, legfeljebb tíznapos promóciós turnéra indul. Valamint, ha szerencséje van, és megbízást kap egy nemzetközi kiadótól, elkészíti saját lemezét, amely hazáján kívül már a világ más országainak piacain is megjelenhet. Igaz, az előző évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a nyugat-európai országok nem örülnek annak a ténynek, hogy egyre kevesebb esélyük van a győzelemre a kelet-európai résztvevők blokk-szavazása miatt, ezért azok cd-it sem teszik szívesen az áruházak polcaira.

3. Finanszírozás

Az EDV Szabályzata kimondja, hogy a győztes műsorszolgáltatónak késznek és képesnek kell lennie arra, hogy egy technikailag korszerű és a nézők igényeinek megfelelő helyszínt, valamint hozzáértő személyzetet biztosítson, a rendezvény egészét megtervezzék és azt az EBU elvárásaihoz mérten, a Szövetség felügyelete mellett kivitelezze, s mindezekhez megfelelő pénzügyi háttérrel rendelkezzen. Ezen kívül a biztonság kedvéért minimum ötmillió svájci frank értékű bankgaranciát kell tudnia felmutatni, amennyiben az EBU erre igényt tart.

Sokáig minden költséget a házigazda műsorszolgáltatónak kellett állni, amely egyszer-kétszer ahhoz vezetett, hogy a győztes anyagi okok miatt mégsem vállalta a következő évi rendezést. Miután az 1976-os Dalfesztiválon a svédek azért nem indultak, mert pénzügyileg megterhelte őket az előző évi verseny rendezése, az EBU bevezette azt a szabályt, hogy minden résztvevőnek hozzá kell járulnia egy adott összeggel a szervezéshez, ezzel is csökkentve a házigazda műsorszolgáltató terheit.

Így a Dalverseny költségeinek körülbelül harmada, de legfeljebb a fele terheli a házigazda televíziós csatornát, amely szükség esetén akár állami támogatást is igénybe vehet. A kisebb országok még így is rosszul járhatnak pénzügyileg, egy-egy látványos dalverseny megrendezése után nullszaldós eredménnyel is zárhatnak, mint ahogy 2002-ben Észtországgal történt. A moszkvai fesztivál esetében az eschungary.hu oldal 2009. április 25-i cikke alapján az ukrán műsorszolgáltató került bajba, mint mondják, a 2008. második felében elmélyülő világgazdasági válság hatásai miatt. Az ukrán állami tévétársaság elnöke

azt nyilatkozta, hogy lehetséges, hogy nem tudják majd előben a helyszínről közvetíteni a versenyt, és újságíróik sem tudnak kiutazni a csatorna megrendült pénzügyi helyzete miatt.

3.1. A költségvetés kiadási oldala

A költségvetést a házigazda műsorszolgáltató szervező bizottsága állítja össze, elfogadásához az EBU Adminisztratív ellenőre, valamint a Referencia Csoport jóváhagyására is szükség van. Ez alapján állapítják meg ugyanis a résztvevő műsorszolgáltatók hozzájárulásának mértékét. A 2009-es Szabályzat nyolcadik paragrafusában szól a verseny finanszírozásáról, ahol olvasható, hogy az idei rendezvény befejező szakaszának összes gyártási költsége várhatóan (a korábbi évekhez hasonlóan) 10 és 20 millió svájci frank között lesz, s ehhez a résztvevő köztelevíziók hozzájárulása – az EBU 10%-os rezsiköltség-támogatásával csökkentve – összesen 5,5 millió CHF, amelyen a Szövetség alapegység rendszerének megfelelően osztoznak. Ez a rendszer figyelembe veszi az egyes közszolgáltatók méretét, illetve anyagi háttérét, így viszonylag igazságosnak mondható. A legtöbbet fizető államok a már említett „Négy Nagy”: az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Spanyolország, akik nagy mértékű hozzájárulásukért cserébe kapnak jogot arra, hogy elődöntőn való részvétel nélkül kvalifikálják magukat a döntőbe. A házigazda műsorszolgáltató ugyan nem fizet részvételi díjat, de ő fedezi a teljes gyártáshoz és lebonyolításhoz szükséges összes fennmaradó kiadást.

A résztvevő műsorszolgáltatókat terheli a részvételi hozzájáruláson felül minden olyan kiadás, amely saját nevezésükkel kapcsolatban keletkezik: a nemzeti döntő szervezési költségei, a delegáció utazására és Moszkvában tartózkodására szánt kiadások, az előadáshoz szükséges speciális kellékek finanszírozása, reklámköltségek, valamint az élő közvetítés vételének költségei.

Az Eurovízió hivatalos honlapján, valamint a Magyar Televízióon keresztül megpróbáltam utánajárni annak, hogy vajon hogyan oszlanak meg ezek a költségek, konkrétan (vagy legalább átlagban) mire mennyi pénz megy el: a stadion bérlésére, a munkások és egyéb közreműködők bérére, a beszerzésekre és eszközökre, energiafelhasználásra, a reklámozásra és egyéb tevékenységekre. Kérdéseimre több ízben azt a választ kaptam, hogy ezekről az adatokról semmilyen, még körvonalazott tájékoztatást sem adhatnak, tehát csak a nyilvános Szabályzatra támaszkodhatok. A költségvetés kiadási oldalát ezért sajnos nem áll módomban részletesen elemezni, ám a bevételi oldalról valamivel több információval rendelkezem.

3.2. A költségvetés bevételi oldala

Az EDV 2009. évi Szabályzatának második (Központosított marketing tevékenység), harmadik (Központosított televíziós szavazás), valamint negyedik (Kereskedelmi bevétel megosztása) melléklete tartalmazza azokat a szükséges információkat, amelyek alapján képet kaphatunk arról, hogy milyen jellegű bevételek származnak az Eurovíziós Dalfesztivál megrendezéséből, illetve, hogy hogyan történik ezek szétosztása. Ezen kívül az említett mellékletek szólnak a marketing, kereskedelmi, és egyéb jogokról, amelyek nagy többségét a rendezvény főszervezője, az Európai Műsorszolgáltatók Szövetsége birtokolja és kezeli, de a jogi kérdésekre ebben a dolgozatban nem kívánok részletesen kitérni. Ezért a Szabályzat erre vonatkozó rendelkezéseit az 1. és 2. számú mellékletekben csatolom.

3.2.1. Központosított marketing tevékenység

Ehhez a következők tartoznak: az egész eseményt és/vagy az egyes műsorszámokat lefedő nemzetközi szponzorálás, a reklámidő felkínálása, valamint a merchandising cikkekkel való kereskedés.

a) Szponzorálás

A szponzorálás fontosságát Dr. Nagy László is kiemeli a Nagyrendezvények és Kongresszusok szervezése című könyvében. Mint írja, a megfelelő partner kiválasztása a valós érdekek és a kölcsönös előnyök figyelembevételével történik, a közös munka pedig a tervezéstől az elszámolásig tart, és mindez a tekintélyt nem, csupán a kockázatokat csökkenti.⁴¹

A Szabályzat pontosan és részletesen rögzíti, hogy az EBU által birtokolt marketing-jogok milyen területeket fednek le (az egész világra kiterjedően), ezek az alábbiak:

- a sugárzás, beleértve a képernyőn megjelenő köszönetnyilvánításokat
- az eredményjelző szponzorálása és a szolgáltatók képernyőn megjelenő beazonosítása, védjegyes filmelőzetesek
- képernyőn kívüli, átfogó szponzorálás (hirdetőablák, molinók, kitűzők)
- a művészszoza szponzorálása, ahol lehetséges
- hivatalos honlap szponzorálása
- mobil promóciók

⁴¹ Dr. Nagy László: Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése (1991), 178. oldal

Ezen felül a dokumentum különbséget tesz a központosított *esemény* támogatás, valamint a központosított *műsorszám* támogatás között. Az EBU kizárólagos joga az EDV *esemény* nemzetközi marketing partnereinek kijelölése a T.E.A.M együttműködésével. A házigazda köztelevízió csak az EBU beleegyezésével, a résztvevő műsorszolgáltatók viszont semmilyen esetben sem adhatnak ki az eseményhez kapcsolódó szponzorálási jogokat saját országukban, kötelesek az EBU döntését támogatni.

Ezzel szemben a *műsorszám* támogatás esetében az a szabály, hogy „minden résztvevő műsorszolgáltatónak 2009. január 10-ig le kell foglalnia a műsorszám kizárólagos támogatási jogait a saját országában az EBU részére, és ezt megelőzően semmilyen műsorszám támogatási megállapodást nem köthet”.⁴² Ugyanakkor, ha egy ország valamely okból kifolyólag nem tartozik a pán-európai műsor szponzorálás körébe, akkor joga van a verseny közvetítésével kapcsolatban országos szinten szponzorokat kijelölni, amennyiben azok semmilyen szinten sem állnak versenyben a nemzetközi szponzorokkal.

Az Eurovíziós Dalfesztivál esetében, amely egy világszerte igen nagy presztízs értékkel bíró nemzetközi rendezvény, rendkívüli körülményekkel kell kiválasztani a potenciális szponzorokat. A 2008-as versenyen első ízben volt az EBU nemzetközi partnere az osztrák *Raiffeisen International Bank Holding AG*, amely a közép- és kelet-európai régió egyik legnagyobb, további terjeszkedésre törekvő bankhálózata. Mivel mindkét fél elvárásai teljesültek a közös munka során, és a bank egyik legfontosabb piacának számít Oroszország, ezért úgy határoztak, hogy 2009-ben is folytatják a sikeres együttműködést. A Dalfesztivál honlapján (www.eurovision.tv) olvasható, hogy a kiemelt nemzetközi támogató, Raiffeisen International mellett, az idei rendezvény telekommunikációs partnere Oroszország nemzeti szolgáltatója, a *Rostelecom*, a hivatalos „hajformázó” partner pedig a *Schwarzkopf & Henkel* kozmetikai cég piacvezető márkája, a Taft. Ezen kívül orosz, nemzeti partnerek a Mary Kay kozmetikai vállalat, valamint a Pepsi, multinacionális üdítőital gyártó cég.

b) Reklámidő

A 2009-es Eurovíziós Dalfesztivál elődöntői körülbelül két órás időtartamúak, míg a döntőre három óra tizenöt percet terveznek. A házigazda köztelevízió mindhárom műsor során legalább három reklámszünetet biztosít „azon résztvevő műsorszolgáltatók számára,

⁴² EDV 2009 Szabályzat – 2. melléklet: Központosított marketing tevékenység, 2.2

amelyek ezzel a lehetőséggel élni kívánnak”.⁴³ A reklámidőt 2009. január 10-ig opciós alapon kell felkínálniuk az EDV hivatalos marketing partnereinek vagy beszállítóinak, ám ha azok nem élnek a lehetőséggel, a műsorszolgáltató az EBU jóváhagyása mellett szabadon eladhatja egy másik cégnek. A reklámidő eladásából származó bevételek tehát közvetlen a műsorszolgáltatókat gazdagítják, és ez nem része a közös költségvetésnek. Ugyanakkor rendkívül fontos, hogy minden, a reklámidővel és szponzorálással kapcsolatos, egyezménybe foglalt előírást betartsanak a rendezvény lebonyolítása során, mert az EBU megfigyelőinek jelentése alapján derül ki, hogy mely műsorszolgáltató részesedhet jogosan az ezekből származó közös bevételből.

c) Merchandising (kereskedelmi) cikkek

Az Eurovíziós Dalverseny egyre növekvő rajongótábora lehetővé teszi, sőt szinte megköveteli, hogy a rendezvény logójával ellátott relikviákat: ajándéktárgyakat, sportruházatot, divatcikkeket, és egyéb promóciós termékeket, valamint a versenyről készült DVD-ket és CD-ket hozzanak forgalomba, és elsősorban a rendezvény helyszínén árusítsák. Mivel ez is a közös bevétel részét képezi, a konfliktusok elkerülése végett, azoknak a műsorszolgáltatóknak, amelyek más módon szeretnék ezeket a termékeket saját országuk piacaira vinni, előzetes felhatalmazást kell kérniük az EBU-tól.

3.2.2 Központosított televíziós szavazás

Az interaktív, nagy nézettségű televíziós show-műsorok eljárásának megfelelően az Eurovíziós Dalfesztivál esetére is előírja a Szabályzat, hogy az egyes résztvevő műsorszolgáltatók emeldíjas tarifákat alkalmazzanak a televíziós szavazásra, amennyiben a vonatkozó nemzeti médiajogszabályok, rendelkezések, illetve önszabályozó irányelvek ezt nem tiltják. Ezen kívül biztosítani kell az országban minden szavazó számára az azonos szavazási költséget, illetve telefonhívási és SMS-küldési tarifaszintet. És bár a 2009-es rendezvény hivatalos telekommunikációs partnere a Rostelecom, „ha az EBU nem jelöl ki marketing partnert a televíziós szavazásra néhány vagy valamennyi országra nézve, a résztvevő műsorszolgáltatók ezekben az országokban televíziós szavazásra irányuló nemzeti megállapodásokat kötnek a választásuk szerinti szolgáltatóval”.⁴⁴

A 4. számú táblázat mutatja a döntőkön beérkező telefonos szavazatok összes számát, évekre lebontva 2004 és 2008 között. Ez tehát nem a verseny összes nézőjét

⁴³ EDV 2009 Szabályzat, 2. függelék: A házigazda műsorszolgáltató feladatai, 1. b)

⁴⁴ EDV 2009 Szabályzat, 3. melléklet: Központosított televíziós szavazás, 1. a)

mutatja, mert az a szám jóval nagyobb lenne, csupán azok számát láthatjuk, akik szavazatukkal hozzájárultak a végeredményhez, és nem utolsósorban az EDV akkori költségvetéséhez.

1. sz. táblázat: A telefonos szavazatok számának alakulása 2004-2008 között

	2004	2005	2006	2007	2008
Hívás	4 551 698	3 892 330	4 312 155	3 704 586	4 257 583
SMS	2 631 177	2 662 975	4 228 169	5 073 894	4 570 944
Összes szavazat	4 570 944	6 555 305	8 540 324	8 778 480	8 825 527

Forrás: www.eurovision.tv/page/history/facts-and-figures

A táblázat adatai alapján elkészíthető egy oszlopdiagram, amely megfelelően érzékelteti, hogyan alakult a telefonon keresztül vagy SMS-ben leadott szavazatok aránya. Ebből megállapítható, hogy összességében minden évben nőtt az interaktív nézők száma, akik az utóbbi években egyre nagyobb mértékben adják le SMS-en keresztül voksaikat, és csökken a telefonhívások aránya.

1. ábra: A televíziós szavazás alakulása, hívások és SMS-ek aránya

Forrás: www.eurovision.tv/page/history/facts-and-figures

3.2.3. Egyéb bevételek

A fentebb említett szponzorálásból, kereskedelmi eladásokból és telekommunikációs szolgáltatásokból származó bevételeken kívül, a végső nyereséget tekintve meghatározó mértékű az a bevétel, amely a sugárzási jogoknak a nem résztvevő műsorszolgáltatók részére történő eladásából származik. Ez ráadásul egyre jelentősebb méreteket ölt, amióta fokozatosan bővül az érdeklődő országok köre, idén például az új-zélandi köztelevízió jelentette be, hogy szívesen közvetítené három évtized után ismét a rendezvényt. Mindezekon felül pedig bevételi forrásnak tekinthetjük akár azokat a pénzbüntetések is, amelyeket egyes esetekben (határidők elmulasztása, vállalt köteleességek megszegése, stb.) az EBU kiszab valamely műsorszolgáltatóra.

3.3. Bevételek elosztása

Az Eurovíziós Dalfesztivál összes bevétele elsősorban tehát a központosított marketing tevékenységből, valamint az emelt tarifájú telefonos szavazásból adódó bevételekből származik, amely a rendezvényt követően minél előbb összegezésre kerül. Ezt az összeget a Referencia Csoport, illetve az EBU Televíziós Bizottsága által meghatározott, és külön okiratba foglalt pontos alapelvek szerint elosztják a Szövetség, a házigazda és a résztvevő műsorszolgáltatók között. „A felosztási kulcs többek között figyelembe veszi a közreműködő műsorszolgáltatók és a házigazda műsorszolgáltató által a piaci partnereknek és a szolgáltatóknak adott reklámidőt”⁴⁵, az EBU részesedésének viszont mindenképp fedeznie kell a hivatalos EDV honlap költségeit.

A nemzetközi szponzorálásból származó bevételt csak azt követően osztják ki, hogy az EBU által kijelölt megfigyelő cég minden egyes résztvevő műsorszolgáltató esetében megállapította, hogy az betartotta-e a Szabályzatban rögzített nemzetközi szponzorálási képsorok korrekt közvetítésének feltételeit. A meghatározott jogos pénzüsszegek kiosztását az EBU piaci partnereitől függően, a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb a döntőt követő év végéig (jelen esetben 2009. december 31.) teljesíti.

⁴⁵ EDV 2009 Szabályzat, 4. melléklet: Kereskedelmi bevétel megosztása

III. Nemzetközi kapcsolatok az Eurovíziós Dalfesztivál tükrében

Az Eurovíziós Dalfesztivál koncepciója azért jött létre, hogy a népek közötti megbékélést, toleranciát és összefogást hirdesse egy nemzetközi kulturális rendezvényen keresztül. És bár a dalverseny szabályzata szigorúan ellenzi a politikai megnyilvánulásokat, azok mégsem zárhatóak ki teljesen. A kultúra ugyanis a diplomácia egyik elfogadott eszköze, „képes arra, hogy a világpolitika, vagy a kétoldalú kapcsolatok feszültebb, esetleg ellenségessé vált periódusaiban is biztosítsa a párbeszéd és megértés túlélését”.⁴⁶

Az első fejezetben már volt arról szó, hogy az elmúlt 53 évben milyen pozitív vagy negatív világpolitikai események kapcsolódtak a Dalfesztivál lebonyolításához. A konkrét történéseken kívül azonban említést kell tenni arról, hogy a döntők végkimenetelének hátterében, a szavazatok alakulásában milyen erők állnak. Csupán a kulturális ízlésbeli különbségek juttatják egy-egy ország képviselőjét a győzelemhez, netán a politikai beállítottság, a többi államhoz fűződő viszony befolyásolja a nemzeti zsűriket és televíziónézők millióit a döntésben? Erre a kérdésre három tanulmány bemutatásával igyekszem megadni a választ, majd kitérek a 2009-es dalversenyt megelőző politikai eseményekre.

1. A szavazást befolyásoló tényezőkről készült tanulmányok

1.1. Gad Yair és Daniel Maman

The Persistent Structure of Hegemony in the Eurovision Song Contest⁴⁷ (1996)

Az Eurovíziós Dalfesztiválon megfigyelhető hegémónia állandó szerkezete

Gad Yair és Daniel Maman, az Izraeli Zsidó Egyetem szociológusainak 1996-ban készített munkája az első átfogó kutatások közé tartozik, amelyek azt vizsgálják, hogy milyen tényezők alapján alakul az Eurovíziós Dalfesztiválon történő szavazás. A szabályok a Dalverseny több mint ötven éves története folyamán többször változtak, így nehéz feladatuk van a kutatóknak, ezért célszerűen általában adott időszakokat választanak kutatásuk alapjául. Az említett szakemberek jelen esetben az 1975 és 1992 között lezajló

⁴⁶ Szakdiplomáciai Tanulmányok (BGF KKKF, 2000), VI. Nyusztay László: A kulturális diplomácia, 103. o.

⁴⁷ Yair and Maman, Department of Sociology, The Hebrew University in Jerusalem, Israel 91905 © Scandinavian Sociological Association – forrás: Acta Sociologica (1996), 310-325. oldal

versenyek eredményeit vették górcső alá. Az 1975-ös év azon kívül, hogy a ma is használt szavazási rendszer (10-10 nemzeti zsűri, 1-8, valamint 10, 12 pontot ad) bevezetését jelentette az EDV történetében, politikai eseményekben is bővelkedett. Az iparilag fejlett nyugat-európai országok, amelyeknek fejlődése egészen addig erősen függött az olcsón beszerezhető energiaforrásoktól, az 1973-as olajárrobbanás okozta gazdasági visszaesést igyekezett kiheverni, illetve visszafordítani. Emellett pedig javában tartott az ún. Helsinki-folyamat, amely a hidegháborús enyhülést (détente) célozta meg.⁴⁸ Ezzel szemben 1992, a kelet-európai országok EDV-n való megjelenését megelőző utolsó év pedig az Európai Unió legújabb fontos lépését, a maastrichti szerződés február 7-én történő aláírását, egyben az integráció mélyítését is jelentette.⁴⁹

Yair és Maman kutatása tehát, egy későbbi tanulmány szerzője, Derek Gatherer szerint, erősen figyelembe vette az európai intézmények, a világgazdaság szereplői közötti politikai egyensúly alakulását. Az említett időszakban összesen 24 ország vett részt a fesztiválon, az egyes nemzetek közötti kapcsolatok feltárását célzó kutatók mégis csak huszonegyet vettek figyelembe, mert a mellőzött három ország (Izland, Málta és Monaco) állításuk szerint, nem vett annyiszor részt a versenyen ez alatt a 18 év alatt, hogy hatása érezhető legyen.

A kutatók által felállított alaptézis kimondja, hogy az Eurovíziós Dalversenyen elérhető versenyelőny nem kifejezetten a kulturális fölényből, mint inkább az adott ország világpolitikában, világgazdaságban betöltött vezető szerepéből adódik. Céljuk ezzel a tanulmánnyal tehát alapvetően az volt, hogy a nemzetközi kapcsolatokat a már létező gazdasági, kereskedelmi és politikai tanulmányok mellett, kulturális szempontból is bemutassák, vagyis, hogy bizonyítsák ezeknek a kapcsolatoknak és hegemoniáknak a Dalversenyen való megjelenését. Megfigyelésük alapján ugyanis, a versenyen elhangzó dalok nemzeti zsűri általi értékelése nem csak kulturális, de politikai alapon is történik.

A vizsgálat Ronald S. Burt, az amerikai Chicagói Egyetem szociológia professzorának 1992-es társadalmi kapcsolatokra vonatkozó elemzésén⁵⁰ alapult, amely szerint egy közösség valamely tagjának hegemoniája, avagy vezető szerepe az egyes szereplők között fellépő egyenlőtlenségekből adódik. Ez volt a kiindulópontja a tapasztalati (empirikus) megfigyelés, analízis módszerével végzett kutatásnak, amelynek

⁴⁸ Fischer Ferenc: *Megosztott Világ* (1992) 6. fejezet, 291. oldal

⁴⁹ Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról* (2005), 1. fejezet, 45. oldal

⁵⁰ Lásd: Robert S. Burt: *Structural Holes: The Social Structure of Competition*; Cambridge, Harvard University Press, 1992

során az említett időszak döntőinek eredményeit összegezték, és vonták le a végső következtetéseket.

Mindezek alapján a jeruzsálemi egyetem kutatói arra a megállapításra jutottak, hogy az Eurovíziós Dalfesztiválon megszerezhető versenyelőny nagyobb mértékben függ az adott ország hegemoniában betöltött szerepétől, mint kulturális fölényéből. Azoknak a nemzeteknek van nagyobb esélyük a végső győzelemre, amelyek stratégiai szerepet töltenek be egy adott ország-csoportban. A stratégiai szerep pedig abból adódik, hogy a vezető szerepet betöltő ország jó kapcsolatokat ápol potenciális versenytársaival, amelyek viszont egymás között erősen rivalizálnak, vagy egyáltalán nem létesítenek kapcsolatot.

Eredményeik

Néhány korábbi, kezdetleges kutatási eredményt alapul véve, és az 1975 és 1992 közötti EDV-döntők szavazási eredményeinek általános, illetve átlagolt elemzését követően Yair és Maman első lépésként négy csoportba, szavazati blokkba osztotta a 21 résztvevő országot. A legnagyobb blokk nyolc taggal az ún. „Nyugati blokk”: Nagy-Britannia, Franciaország, Belgium, Luxemburg, Hollandia, Svájc, Írország és Izrael részvételével. Az „Északi blokk” tagjai Németország, Svédország, Dánia és Norvégia, míg a „Mediterrán blokkba” hat ország tartozik: Ciprus, Görögország, a volt Jugoszlávia, Olaszország, Spanyolország, valamint Törökország. Ezen kívül három nemzet került a „Maradék” blokkba: Ausztria, Finnország és Portugália.

A csoportba osztást követően a döntők eredményeit évekre lebontva is megvizsgálták, és megállapították a blokkok és egyes országok közötti kapcsolatok alakulását. Ez alapján a következő általános megállapításokat tették:

1. Az egyes blokkok tagjai általában egymásra szavaznak.
2. Abban az esetben, ha mégsem teljesül az 1. megállapítás, akkor a Nyugati blokk tagjai élveznek megkülönböztetett figyelmet a szavazás során.
3. A Nyugati blokk kivételével az egyes országok nem szívesen szavaznak más blokkok tagjaira. Az Északi és a Mediterrán blokk tagjai között például rendkívül ritka a pontosztás.

A megfigyelésekből tehát arra a következtetésre lehet jutni, hogy igen erős a Nyugati blokk hegemoniája, stratégiai pozíciója, amely nagyrészt a többi blokk egymás közötti kapcsolatának hiányából adódik. Ez az úgynevezett „*tertius gaudens*” jelenség,

amelynek elméletét a német származású szociológus, Georg Simmel (1858-1918) fejtette ki először.⁵¹ A *tertius gaudens*, avagy „a nevető harmadik” kifejezés arra a jelenségre utal, amelyben három, különböző hatalommal, gazdasági, politikai erővel rendelkező szereplő összeállása, vagyis egy triád kialakulása esetén az egyik szereplőnek kedvezhet a másik kettő közötti kapcsolat hiánya, vagy a közöttük fennálló konfliktus.

Jelen esetben a „Nyugati blokk” *tertius gaudens* jellegű hegemoniája az „export pontoknak” is köszönhető. A szavazás során ugyanis minden nemzeti zsűritag összesen tíz pontot oszt szét a huszonegy döntős dal között, 12 és 10 pontot adva a legjobb daloknak, és sorrendben 8, 7, 6, stb., 1 pontot a többinek. A blokkok méretét tekintve levonható a következtetés, hogy minden országnak lesznek fölösleges pontjai, amelyeket valamilyen, a saját blokkján kívüli országoknak kell adnia. A nyolctagú „Nyugati blokk” csak 30%-ban szavaz blokkon kívül, az „Északi blokk” ezzel szemben 70%-ban, míg a mediterrán országok pontjainak 50%-a, a három „maradék” országénak pedig 80%-a valamilyen másik blokk országának jár. A megfigyelések pedig azt mutatják, hogy az „export pontok” nagy részét hegemoniájuknak köszönhetően, az amúgy maguk között is lojálisnak bizonyuló Nyugati blokk országai zsebelhetik be. Így volt tehát lehetséges, hogy az 1975-92-es időszakban egy-két kivételtől eltekintve általában ezen országok közül került ki a győztes.

Konklúzió

Az Eurovíziós Dalfesztivál koncepciója alapvetően ez egyenlő esélyek elvére épül, így kifejezetten rossz fényt vetne a rendezvényre, ha a kutatók állításai egyértelműen beigazolódnának. Yair és Maman a „*tudatlanság fátylának*” (*veil of ignorance*) nevezi azt a jelenséget, döntéshozó mechanizmust, amely a Dalversenyt körülveszi, s amely biztosítja és leplezi a „Nyugati blokk” kialakult hegemoniáját. A „*tudatlanság fátyla*” John Rawls (1921-2002), amerikai származású filozófus 1971-ben írt, *Az igazságosság elmélete* (*A Theory of Justice*) címet viselő könyvében jelenik meg. Ebben az író az igazságosság elveinek kialakításának hipotetikus szituációját, avagy az „*eredeti állapotot*” (*original position*) olyan helyzetként jellemzi, amelyben minden (szubjektív szemléletre hajlamosító) ismeretet eltakar az emberek szeme elől a „*tudatlanság fátyla*”. „Ez azt jelenti, hogy az emberek olyan elvekben állapodnak meg, amelyeket a társadalmi berendezkedés

⁵¹ Georg Simmel szociológiai munkásságát 1950-ben foglalták össze és adták ki Londonban, Kurt Wolff fordításában és gondozásában, „*The Sociology of Georg Simmel*” (*Georg Simmel Szociológiája*) címmel.

tekintetében attól függetlenül igazságosnak tartanak, hogy ki milyen társadalmi helyzetben van”, illetve lesz.⁵²

„A „tudatlanság fátyla” tehát megteremti a versenyen az igazságosság, erkölcsösség, valamint egyetemesség feltételeit, s mindemellett az ideológiai hegemonia hiányának köszönhetően, a „lehetőségek egyenlőségének elve” sem csorbul.”⁵³

A „Nyugati blokk” vezető szerepe mégsem kizárólag a politikai kapcsolatokon és erőviszonyokon nyugszik, hiszen a Dalversenynek alapvetően kulturális jelentősége van. A nyugat-európai országok kultúrában betöltött szerepe is alátámasztja a hegemonia lehetőségét: a nyugati zene a műsorsugárzás kezdetei óta egyfajta mintát ad a többi, keletebbre fekvő országnak. Ebből a szempontból napjainkban is kiemelkedő jelentőséggel bírnak az angolszász országok, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok, mely utóbbi a zenei globalizáció folyamatának legfőbb hajtóereje. Emellett megfigyelhető az is, hogy a mediterrán és északi országok, talán földrajzi elhelyezkedésükből adódóan, igen eltérő kulturális, azon belül zenei stílussal és ízléssel rendelkeznek, így a Dalfesztiválon sem preferálják egymás előadásait. Épp ezért a kutatási eredmények alapján hátrányból induló (északi és mediterrán) országok a szerzők véleménye szerint, ha politikailag nem is, kulturális szempontból mégis talán előnyhöz juthatnak, ha a nyugati zenéhez hasonló színvonalú, esetleg azt meghaladó minőségű zenével képviseltetik magukat az Eurovíziós Dalfesztiválon.

1.2. Derek Gatherer

Comparison of Eurovision Song Contest Simulation with Actual Results Reveals Shifting Patterns of Collusive Voting Alliances⁵⁴ (2006)

Az Eurovíziós Dalfesztivál szimulációjának és a tényleges eredményeknek összehasonlítása felfedi az összejátszáson alapuló szavazó szövetségek változó mintáit

Dr. Derek Gatherer, aki genetikát és molekuláris biológiát hallgatott a glasgow-i, majd a londoni egyetemen, jelenleg az MRC (Medical Research Council) Víruskutatói

⁵² Jogelméleti szemle 2005/1. szám, Tóth J. Zoltán: John Rawls igazságosság elmélete (könyvismertető)

⁵³ Acta Sociologica 1996., Yair and Maman: The Persistent Structure of Hegemony in the Eurovision Song Contest, (*Az Eurovíziós Dalfesztiválon megfigyelhető hegemonia állandó szerkezete*) 3. pont

⁵⁴ Forrás: Journal of Artificial Societies & Social Simulation; 2006. március 31., 9. évfolyam, 2. szám

Egységénél tevékenykedik, Glasgow-ban.⁵⁵ Az Eurovíziós Dalfesztiválról, annak szavazási rendszeréről készült 2006-os tanulmánya módszerében eltér a korábbi kutatásoktól, bár alapvetően azok eredményeire épít. Bevezetőjében említést tesz többek között a Yair és Maman által folytatott vizsgálatokra 1996-ból, valamint a Fenn és társai által készített, a 1992 és 2003-as időszakot vizsgáló „dinamikus hálózat elemzésére” (2005), amelyben arra a következtetésre jutnak, hogy az összejátszáson alapuló szavazás nem állandó jelenség.⁵⁶ Gatherer maga is hasonló megállapításra jutott első, 2004-es vizsgálódása során, amikor kimondta, hogy minden szavazat véletlenszerűnek tekintendő mindaddig, amíg be nem bizonyosodik ennek ellenkezője.

Első elemzései során a szerző két nagy szavazócsoporthat különböztetett meg, amelyeket egymással összefüggésben álló, kétoldalú összejátszáson alapuló szavazási társulásnak titulált. Az egyik nagy csoport a „Viking Birodalom” nevet kapta, és a skandináv és balti államokat, valamint Írországot foglalja magába; a másik pedig a „Varsói Szerződés” nevű csoport, amely Oroszország, Románia és a volt Jugoszlávia szövetségét takarja. Ezeken kívül létezik még három kisebb csoport, köztük a „Máltai kereszt”, amely sokkal inkább ad hoc jellegű, és Málta áll a középpontjában.

Az említett elemzések összehasonlítása alapján Gatherer azt állítja legújabb, 2006-os tanulmányában, hogy az összejátszáson alapuló szavazási minták nem tekinthetők állandónak, hanem idővel újra és újra változnak, alakulnak. Ez a tanulmány, a szerző állítása szerint pontosabb értékelést adhat a szokatlan szavazási minták statisztikai jelentőségéről azzal, hogy kizárja a szavazati pontok elosztásáról szóló feltételezések használatát, és szimulációs módszerét a tapasztalati kalkulációkkal ötvözi.

Vizsgálatának módszere

Derek Gatherer a jeruzsálemi kutatókhoz hasonlóan az 1975-ös évet vette vizsgálódásának kiindulópontjául, de jóval továbbment az 1992-es versenynél. 2003-ig figyelte meg az egyértelmű szavazati táblázatokat, míg a 2004-es és 2005-ös évek eredményei esetén átlagolta az elődöntők és döntők során szerzett és adott pontokat. Erre azért volt szükség, mert úgy gondolta, hogy az elődöntők egyáltalán nem elhanyagolhatók a kutatás pontos végeredménye szempontjából, hisz vannak olyan országok, amelyek a döntőbe ugyan nem jutottak be, szavazatuk mégis számított.

⁵⁵ Forrás: Dr. Derek Gatherer felhasználói oldala: <http://openwetware.org/wiki/User:DerekGatherer>

⁵⁶ Lásd: FENN et. al. 2005. How does Europe make its mind up? Connections, cliques, and compatibility between countries in the Eurovision Song Contest. (arXiv:physics/0505071)

Bonyolult kutatása során az 1975-2005 közötti harminc évet hat, ötéves időintervallumra osztotta, és így vizsgálta az egyes országok, illetve ország-csoportok között fennálló kapcsolatokat. A vizsgálat során Venn diagrammokat készített, amelyekben az egyes országokat sorolja halmazokba, valamint alkalmazta az ún. *Monte Carlo-módszert*, amely „egy olyan sztochasztikus szimulációs módszer, amely számítástechnikai eszközök segítségével előállítja egy adott kísérlet végeredményét, ezek után az eredményként kapott numerikus jellemzőket feljegyzik és kiértékelik.”⁵⁷ Ezután az EDV adott időszakon belüli történetének kiértékelte szimulációs eredményeit a tényleges szavazatokkal vetette össze, és így tudott következtetni a szavazási szokások statisztikailag jelentős változásaira.

Eredményei

1975 és 1980 között Gatherer csupán egy, ráadásul igen gyenge összejátszásos szövetséget talált, méghozzá az Egyesült Királyság és Franciaország között. Átlagosan 6,8 és 6,3 pontot adtak egymásnak ez alatt az idő alatt, amikor 1976-ban Anglia, 1977-ben pedig Franciaország lett a Dalverseny győztese.

Az **1981-85-ös** időintervallumban már nem látható az angol-francia összefogás, de megjelenik egy új, erősebb szövetség a Német Szövetségi Köztársaság, Svédország és Izrael között, amelyben már maximum pontok cseréje is több ízben megfigyelhető. Nyugat-Németországnak és Svédországnak is sikerült győzelemhez jutnia ez idő alatt, Izrael pedig második lett az NSZK után 1982-ben.

1986-90 két új társulás kialakulását hozta, amelyek még napjainkban is erőteljesen jelen vannak: Ciprus és Görögország, amely esetben az átlagosan egymásnak adott pontok a nyolcat is eléri, valamint Dánia és Svédország között, amely összefogás a következő időszakokban halványult valamelyest. Ugyanakkor viszonylag erős kapcsolatok ezek, ám kiemelkedő eredményt mégsem hoztak tagjaiknak ebben az időszakban.

Írország dominanciája figyelhető meg a következő időszakban, **1991 és 1995** között, amikor három egymást követő évben sikerült elhoznia az íreknek a trófeát. Azon kívül, hogy minden ország általában elég nagy pontszámmal jutalmazta előadásait, megfigyelhető Írország esetében két, stratégiai jelentőségű, laza együttműködés is: Máltával, illetve Hollandiával. Ezen kívül Málta Horvátországgal is több ízben összefogott.

⁵⁷ http://hu.wikipedia.org/wiki/Monte_Carlo-módszer

Az említett laza szövetségek az **1996 és 2000** közötti időszakban lassan valódi blokkokká alakultak. Így jött létre egyrészt a „Balkán blokk”, Horvátországgal a középpontban, magába olvasztva Macedóniát, valamint Szlovéniát; másrészt pedig a „Viking Birodalom”, amely a korábbi svéd-dán együttműködés újjáéledésén alapult, de csatlakozott hozzá Norvégia, Izland és Észtország. A Ciprus és Görögország közötti kapcsolat időközben olyannyira megerősödött, hogy már szinte garantált az egymásnak adott maximális pontszám. Ebben az időszakban kétszer is viking országok szereztek meg a győzelmet, 1999-ben Svédország, 2000-ben pedig Dánia, és mindkét nagy segítségnek bizonyultak a blokk-tagok által adott magas pontszámok.

1993-tól kezdve folyamatosan megjelentek az Eurovíziós Dalfesztiválon a korábbi szovjet rendszerhez tartozó országok, így a résztvevők száma évről évre nőtt. **2001 óta** pedig már a statisztikailag jelentős szavazó társulások számának növekedése is megfigyelhető. A „Viking Birodalom” kelet felé bővült Finnország, Lettország és Litvánia közreműködésével; a „Balkán blokk” pedig, amelynek szívében egy Horvátország, Macedónia és Szerbia közötti hármasszövetség adja, „bekebelezte” a ciprusi-görög szövetséget és Albániát. Ezen kívül megjelent a „Varsói Szerződés”, amelynek tagjai a korábban ténylegesen a Varsói Szerződéshez tartozó államok: Oroszország, Lengyelország és Ukrajna. Végül pedig erősödött és már a Dalversenyen is megfigyelhető Spanyolország és Andorra, valamint Belgium és Hollandia kapcsolata.

Gatherer megfigyelései alapján az elmúlt öt évben kialakult, regionális blokkokba tömörülő, összejátszáson alapuló szavazó szövetségek egyre nagyobb jelentőséggel bírnak a szavazás kimenetelét illetően. Az egyes országok győzelme az utóbbi években, legtöbb esetben a partner országok szavazatain múlott. Például Törökország 2003-as győzelmét a Balkán blokk országainak köszönheti, amelyek összesen 57 ponttal jutalmazták előadását, míg a második helyen végzett Belgium mindössze 39 pontot kapott ettől a blokktól. A 2005-ös év görög győzelme szintén a balkáni országoktól kapott összesen 78 ponton múlt, amikor a második helyezett Málta 45 ponttal maradt le a végső győzelemtől.

Konklúzió

Ez a tanulmány tehát azt kívánja bemutatni, hogy az Eurovíziós Dalfesztivál résztvevői között észlelhető stratégiai összefogásokból, alkalmi szövetségekből hogyan alakultak ki mára nagy és erős, ám különböző struktúrával rendelkező blokkok, amelyek már képesek befolyásolni a szavazás végkifejletét. Ez a folyamat az 1990-es évek közepén,

tehát a kelet-európai országok első EDV-n való megjelenésével kezdődött, és az ezredfordulót követően hirtelen felgyorsult. Gatherer megfigyelései alapján szinte kizárja annak lehetőségét, hogy a szavazás pusztán véletlenszerűen, a fellépők zenei tehetségén múlna. Igaz, Yair 1995-ös tanulmányában a földrajzilag eltérő popzenei ízlések és kulturális szokásokra is alapozta a blokkok közötti különbségeket, és a szavazás blokktagok közötti alakulását, s innen eredezteti az északi és a mediterrán országok közötti nagy szakadékot; Gatherer ennek ellenére ezt a tényezőt mégsem tekinti relevánsnak a szavazó szövetségek kialakulásában, hiszen ha az lenne, akkor már sokkal korábban megjelent volna a csoportszellem.

Ennyire egyértelművé vált már tehát a szavazó blokkok kialakulása, amelyekre általában jellemző, hogy tagjai közel helyezkednek el egymáshoz földrajzilag, így feltehetően kapcsolatuk egyfajta „jósomszédi viszonyon”, esetleg közös történelmi eseményeken alapszik, s ebben az esetben a politikai vonatkozások sem elhanyagolhatók. Azt gondolhatnánk, hogy az aktuális kormányok netán befolyással rendelkeznek a szavazás kimenetelére, azaz például a görög kormány nyomást gyakorolhatna a versenyre küldött 10-12 fős zsűrijére, hogy semmiképp ne adjanak pontot a török versenyzőnek a két ország közötti feszült viszony miatt. Ez a feltételezés ugyanakkor nem megalapozott, igaz, ki sem zárható száz százalékosan a kezdeti időket tekintve, de amióta mindenhol bevezették a telefonos szavazási rendszert (1999), százezresre bővült a nemzeti zsűrik nagysága, így a politika háttérbe szorult, illetve inkább nemzetfüggő lett.

Ugyanakkor az is lehetséges, hogy a műsort figyelemmel kísérő és szavazatukról önállóan döntő állampolgárok saját politikai nézeteiket fejezik ki azzal, hogy kinek mennyi pontot adnak, és ez által reflektálnak más országok politikai megnyilvánulásaira. Erre példa lehet a 2003-as Eurovíziós Dalfesztivál döntője, amelyen az Egyesült Királyság egyetlen pontot sem szerzett, s ezt a balsikert Terry Wogan, tapasztalt EDV-komentátor, az ország márciusi iraki invázióban való részvételével magyarázta.⁵⁸ Ehhez hasonlóan többek között a korábbi jugoszláv köztársaságok közötti ellentétek is megfigyelhetők a szavazatok alakulásában.

Az összejátszáson alapuló szavazási társulások kialakulásának további lehetséges hajtóereje azon az elméleten alapul, mely szerint a szavazók rájöttek, hogy az összefogás növeli országuk számára a győzelem esélyét. Ezért indulhatott be az a folyamat, amelyben

⁵⁸ MediaGuardian, 2003. május 28, John Plunkett: Wogan urges changes to Eurovision selection (Wogan változtatásokat szorgalmaz az Eurovíziós válogatóban)

a ciprusi-görög mintára kezdtek összeállni országok, arra számítva, hogy magas pontszámért cserébe magas pontszám jár majd. Erre a jelenségre több kutató is rájött, Gatherer megemlíti Fenn és társai, valamint Doosje és Haslam tanulmányait, amelyben kifejtik, hogy az egyes népek szívesebben adnak magasabb pontszámot olyan országoknak, amelyek korábban magas pontszámmal jutalmazták őket. Ez a pszichológiai jelenség pedig erőteljesebben figyelhető meg azokban az országokban, amelyek fejletlenebb gazdasági helyzetben vannak, és kulturális szempontból kollektivistá szellemiséget mutatnak. Ez alátámaszthatja a „Balkáni Blokk” kialakulását, ám a „Viking Birodalom” esetében nem teljesen érvényes, ugyanis Doosje és Haslam (2005) szerint ez a viselkedés kevésbé jellemző a gazdagabb, individualistább országok lakóira.⁵⁹

Gatherer a korábbi versenyek elemzésén alapuló következtetések levonása után megkísérelte megjósolni az új résztvevő országok, Moldova, Bulgária és Fehéroroszország későbbi besorolását. Arra jutott, hogy földrajzi helyzetéből adódóan Moldova valószínűleg a „Varsói Szerződés” tagjaihoz csatlakozik majd, netán összekapcsolja azt a „Balkán Blokkal”, de ha a Lettországhoz fűződő kapcsolata erősebbnek bizonyul, akkor akár a „Viking Birodalomba” is bekerülhet. Bulgária helyzete ezzel szemben szinte egyértelművé teszi az ország „Balkáni Blokk”-tagságát. És annak ellenére, hogy Fehéroroszország egyelőre nem sorolható be minden kétséget kizáróan egyik blokkba sem, mégis úgy tűnik, hogy az EDV-n újonnan megjelenő országok általában szinte rögtön belépnek valamelyik szavazó blokkba is. A későbbi dalversenyeken kitűnt Fehéroroszország erőteljes kötődése Oroszországhoz, és így a „Varsói Szerződés” tagjaihoz.

A fentebb említett nagy blokkok mellett, amelyek esetén kölcsönös pontallokáció figyelhető meg, léteznek egyoldalú kapcsolatok is, adott esetben például Törökország és kilenc másik ország között. A 2001 és 2005-ös periódusban ugyanis észrevehetően magas, átlagosan 7,7 pontot adott Törökországnak Franciaország, Hollandia, Belgium, Németország, Románia, Ausztria, Albánia, Bosznia-Hercegovina, valamint Macedónia. Ebben az esetben egy részről ismét a „Balkán Blokk” hatása jelenik meg, amelynek esetében Törökország csak Bosznia-Hercegovina felé viszonzta a bizalmat jelentős mértékben, másrészt viszont rendkívül lényeges a nyugat-európai, fejlett ipari országokban emigránsként egyre nagyobb számban jelenlévő török kisebbség aktivizálódása. Ez a jelenség ugyanakkor nem csak a török bevándorlók esetében jelentős, megfigyelhető a

⁵⁹Lásd: DOOSJE, B. and HASLAM, S. 2005. What have they done for us lately? The dynamics of reciprocity in intergroup contexts. *Journal of Applied Social Psychology* 35: 508-535.

szavazatok alakulásában a spanyolországi románok, illetve a Svájcban letelepedett balkáni népek haza iránti lojalitása is.

1.3 Anthony Dekker

The Eurovision Song Contest as a ‘Friendship’ Network⁶⁰

Az Eurovíziós Dalfesztivál, mint „Barátságok hálózata”

Anthony Dekker, ausztrál matematikus (*Defence Science and Technology Organisation (DSTO)*) 2008 júniusában megjelent tanulmánya a legújabb Eurovíziós Dalfesztivált vizsgáló munkák közé tartozik. Vizsgálata eltér a fentebb említettektől (Yair & Maman, Gatherer), ugyanis nem egy hosszabb időintervallumot, hanem egyetlen egy időpontot vesz górcső alá. Állítása szerint ez a módszer kiküszöböli a hosszú időperiódus vizsgálatának hátrányát, amelyet a politikai és kulturális, vagy szabályban bekövetkezett változások idéznek elő. Így tehát a változó Európáról készít pillanatfelvételt egy adott év Eurovíziós Dalfesztiváljának adatait figyelembe véve.

Kutatásának célpontjával a 2005-ös Eurovíziós Dalversenyt választotta, amelynek Ukrajna fővárosa, Kijev adott otthont. Anélkül, hogy bővebben részletezném a vizsgálat bonyolult módszerét, amely a „hálózatanalízist vegyíti statisztikai metódusokkal”, röviden bemutatom eredményeit.

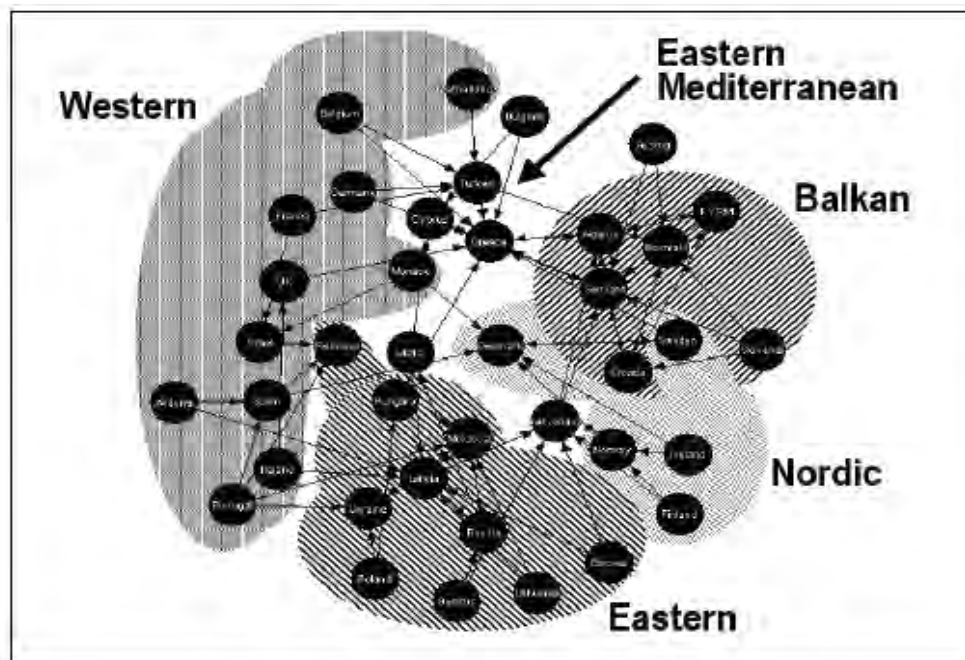
Dekker különböző intenzitású, úgynevezett baráti kapcsolatokra lett figyelmes, amelyeket erőteljesen befolyásol az országok közötti földrajzi távolság mértéke. Ezen belül megfigyelte, hogy a szomszédos államok általában szívesen szavaznak egymásra, valamint, hogy nagy jelentőséggel bírnak, a már Gatherer által is észlelt, kivándorolt kisebbségek, amelyek hazájukat támogatják. Mindent egybevetve öt blokkra hívja fel a figyelmet: *keleti* (korábbi Szovjetunió, Románia, Magyarország, Lengyelország), *északi* (Skandináv országok, Dánia, Izland), *balkán* (volt Jugoszlávia, Albánia), *keleti mediterrán* (Görögország, Ciprus, Málta, Bulgária, Törökország). Azok a többnyire nyugat-európai országok, amelyek ezen blokkokból kimaradtak, tartoznak a *nyugati* blokkba (Németország, Nagy-Britannia, stb.), amelynek korábbi évekbeli dominanciája⁶¹ még ma is érzékelhető, ám egyre kevésbé meghatározó (1. számú ábra). A blokk-tagok között leadott

⁶⁰ Connections (az *International Network for Social Network Analysis* hivatalos kiadványa), 2008; 28. évfolyam, 1. szám, 59–72. oldal

⁶¹ A „Nyugati blokk” Yair és Maman által vázolt korábbi hegemóniája.

átlag pontszámok természetesen ebben az esetben is magasabbnak bizonyultak, mint az egyes blokkok között.

1. ábra: Barátság blokkok kapcsolati hálója a 2005-ös EDV-n

Forrás: Connections (59-72. old.): Anthony Dekker: The Eurovision Song Contest as a 'Friendship Network, 64. oldal

Arra is fény derült ugyanakkor, hogy a barátság blokkokon kívül esik egy-két ország, amelyek egyfajta „híd” szerepet töltenek be a többi blokk között. Ilyen hidat képez a politikailag is legtöbbször semleges Svájc, illetve Ausztria. Az újonnan érkező balkáni országok számára a hozzájuk földrajzilag közel álló, keleti mediterrán országok is a többi blokkal összekötő hídként szolgálhatnak, lévén, hogy a versenyen már régebb óta részt vesznek.

A blokk-rendszer kialakulásának lehetséges okait a szerző a földrajzi, s ezzel együtt nyelvi, valamint kulturális közelségben látja, s elveti annak lehetőségét, hogy a gazdasági helyzet, vagy az ország lélekszáma befolyásoló tényező lenne. Emellett, bár minden kétséget kizáró bizonyíték nem áll rendelkezésre szavazási szokásaikról, fontos tényezőnek tartja az emigránsok növekvő jelenlétét egyes nyugat-európai országokban. Dekker ugyanakkor idézi az Egyesült Államokbeli Philadelphiai Egyetem professzorát, A. Maurits

Van der Veen-t, aki még inkább hangsúlyozza ezen népcsoportok, emigránsok, és alkalmi munkások szerepét a pán-európai társadalmi identitás kialakulásában.⁶²

1.4. A tanulmányok tanulsága

A három tanulmány több közös megállapításra jut, mégpedig alapvetően arra, hogy az Eurovíziós Dalfesztiválon a résztvevő országok közötti földrajzi távolság, valamint a politikai kapcsolatok egyre erőteljesebben befolyásolják az eredmények alakulását. A megfigyelésekből ugyanakkor az is kitűnik, hogy Európa lényeges gazdasági, politikai, és társadalmi változásokon ment át, a ma már több mint ötvenéves Eurovíziós Dalfesztivál története során. Yair és Maman kutatása az 1975 és 1992 közötti hidegháborús időszakot mutatja be, amelyben Nyugat-Európa gyorsan fejlődött, országai egymással integrálódtak, a nemzetek és kultúrák közeledtek egymáshoz. A Dalversenyen, ebben az időszakban még megfigyelhető a két világháború előtti és közötti világrend, amelyben a „Nyugati Blokk” országai (főként az Egyesült Királyság és Franciaország) mind politikailag, mind gazdaságilag domináltak. A szavazatokból és a végső győztesek nemzetiségéből látható, hogy az északi és déli népek egymáshoz kevésbé, a nyugati országokhoz annál inkább közelednek, s hozzájuk felzárkózni igyekeznek.

Gatherer tanulmánya ezen túl kimutatta, hogy vannak olyan összefogások, amelyek az idők folyamán egyre erősödtek (görög-ciprusi), vannak, amelyek gyengültek, és vannak, amelyeknél észrevehető, hogy csupán egyoldalú támogatásról van szó (Törökország). Ő a kelet-európai országok kilencvenes évekbeli csatlakozásából, s így a résztvevők számának növekedéséből adódóan, több blokkot azonosít be, és hangsúlyozza, hogy a kelet-európai országokból összeálló tömbök esetén erősebb összefogás figyelhető meg a Dalverseny során. Ennek egyik oka az lehet, hogy a rendszerváltástól kezdve hasonló fejlődési úton járnak ezek az országok, és a közös szovjet múlt valamelyest még összetartja őket, míg a nyugati országok jóval hosszabb ideje függetlenek, összefogásuk általában inkább alkalmi jellegű. Erre a következtetésre jut Anthony Dekker is, aki rámutat arra, hogy hiába történt meg a rendszerváltás immár 20 éve Közép-Európában és Kelet-Európa nagy részén, a kontinens még mindig nem egységes. A globalizáció folyamatának hatására ugyan közeledni látszanak egymáshoz a társadalmi normák és kulturális értékek, azonban ezzel

⁶² Lásd: van der Veen, A.M. (2002). Determinants and Implications of European Identity: An Investigation Using Eurobarometer Data. Philadelphia, University of Pennsylvania

egy időben, a Dalfesztiválon tapasztalt nyugati ellenérzések tükrében, távolodnak is egymástól.

2. A 2009-es moszkvai Eurovíziós Dalfesztivált megelőző politikai események és azok háttere

2.1. Oroszország, az EDV házigazdája

A mai önálló Oroszországi Föderáció⁶³ 1991-ben jött létre, a kelet-európai rendszerváltás során felbomló Szovjetunió utódként. A csaknem fél évszázadon át fennálló, és a nyugati országokkal, elsősorban az Amerikai Egyesült Államokkal a hidegháború keretében rivalizáló szovjet blokk országai 1989 óta folyamatosan az önállósodás ösvényére léptek: hol reformok, hol népfelkelések útján. Valamennyi így létrejött független állam demokratizálódott, bevezette a hosszú ideig nélkülözött többpártrendszert, és megnyitotta piacait a beáramló, főként nyugati tőke számára. A kommunista rendszert lassan felváltotta a kapitalizmus, a kezdeti nehézségek leküzdése után megindulhatott a gazdasági fejlődés.

A kilencvenes évek elején Oroszország is elindult a rendszerváltás útján: politikai közeledése jeleként különböző nemzetközi szervezetek tagja lett, emellett privatizálta és liberalizálta piacait az ún. „sokkterápia” révén, amely mély válságot, valamint a nép elszegényedését eredményezte. Hatalmas szakadékok jelentek meg az egyes polgári rétegek között, a szegénység egyre terjedt, s ez táplálta a bűnözés és a korrupció elterjedését is. A mély válságot, a Borisz Jelcint 1999-ben felváltó Vlagyimir Putyin elnök intézkedései, azon belül pedig az olajszállításokból beáramló jövedelmek enyhítették, majd fokozatosan megszüntették. Ez alatt az idő alatt a kormány ismét visszatérni látszott az állam korábbi gyakorlatához: „újra direkt vagy közvetett állami ellenőrzés alá került a tömegmédiá, az energiaszektor, az igazságszolgáltatás, a régióigazgatás, a pravoszláv felekezet, a civil szervezetek”⁶⁴.

A nyugati demokráciák több ízben elmarasztalták már a Putyin nevéhez egyre szorosabban kapcsolódó, a demokratikus értékeknek gyakran ellentmondó politikai rendszert. Ahogy cikkében a HVG újságírója, Papp László Tamás is kiemeli: „Richard Pipes, a neves amerikai politikatörténész úgy véli, a kommunista totalitarizmus szervesen

⁶³ Forrás: BBC News, Country Profile: Russia (frissítve: 2009. április 16.)

⁶⁴ HVG Online 2007. december 7.– Papp László Tamás: Oroszország: A Demokrácia csecsemőhalála

következett az orosz hagyományokból, mivel, „a késő cári Oroszország számos tekintetben a modern rendőrállam prototípusának mondható”. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy mivel mindez már az orosz nép számára is természetes, ezért lehetséges az, hogy a nép feltétlen támogatásával Putyin továbbra is hatalmon maradhat, Medvegyev 2008-as elnökké választása óta immár, mint kormányfő, megvalósítva a kvázi egypártrendszert. A Putyin vezette Egyesült Oroszország pártja ugyanis jelenleg 315 fővel képviselteti magát az állami Dumában, amely a 450 fős parlament 70%-át jelenti.⁶⁵

Ami a moszkvai Eurovíziós Dalfesztivált illeti, a házigazdák igen komolyan készülnek rá, és nagy jelentőséget tulajdonítanak az eseménynek európai re-integrációjuk, valamint „kulturális és politikai szuperhatalmi státuszuk” visszaszerzésének elősegítésében. A kelet-európai államokkal együtt úgy tekintenek az egész Dalfesztiválra, mint országok közötti megmérettetésre, amelyben a győztes egész nemzetét kiemeli a többi közül. James Rodgers, a BBC moszkvai tudósítója véleményét internetes naplójában tette közzé: „ha Oroszország és szomszédai valóban, úgymond „vissza akarnak térni Európába”, el kellene kezdeniük inkább úgy tekinteni a Dalversenyre, mint a szórakoztatás eszközére, nem pedig mint a globális ambíciók csataterére”.⁶⁶

Az idei előkészületek során máris többször hangot kapott a politika, és vele együtt a nyugat-európai államok Oroszországról alkotott képe. Hatalmas botrányt kavart a svéd előválogatón (Melodifestivalen) fellépő Crotesco együttes, amely Tingaliin című számával az Oroszországról elképzelhető összes sztereotípiát (Matrojska baba, a szovjet rendszer jelképei, medve) felvonultatja, és könyörtelenül kifigurázza. A Dalfesztiválra természetesen nem jutottak ki előadásukkal, az oroszok haragját viszont sikerült kivívniuk: a stockholmi orosz nagykövetség úgy kommentálta az esetet, hogy „az előadók örültek, a színpad helyett inkább gyógykezelésen lenne a helyük”.⁶⁷ A svéd állami televízió virágcsokorral igyekezett kiengesztelni a verseny házigazdáit, de a nyugat-európai újságírók tollukra vették az esetet, és a szólásszabadság kérdését kezdték boncolgatni, amelynek betartását az EDV Szabályzat szigorúan rögzíti.

Az 1991-es rendszerváltási hullám tizenöt utódállam létrejöttéhez vezetett, amelyek korábban a Szovjetunió szerves részét képezték, ellentétben a csatlós, közép-európai államokkal. Ebből a tényből fakadóan az elválás és függetlenedés nem zajlott

⁶⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/State_Duma

⁶⁶ BBC News, 2009. március 12. – James Rodgers: Moscow Diary: Political Eurovision

⁶⁷ Spiegelonline, 2009. március 27. – Moritz Gathmann: Politischer Song Contest

zökkenőmentesen, hiszen az évek során a számtalan népcsoport tagjai keveredtek egymással, ami addig nem jelentett gondot, amíg minden területet központosítva, Moszkvából irányították. Oroszország egy politikai-gazdasági integráció, a FÁK (Független Államok Szövetsége) létrehozásával kívánta megőrizni térségbeli súlyát és befolyását, amelyhez '91-ben tizenegy ország csatlakozott, a balti államok egyáltalán nem, Grúzia pedig csak 1993-ban. Ám az új államok létrejöttével egyes népek, népcsoportok óhatatlanul is kisebbségbe kerültek, és további önálló államok létrehozását kívánták. Ennek hatására többször törtek ki helyi háborúk a politikai és etnikai nézeteltérések rendezésére, melyek közül a legsúlyosabbnak talán a csecsenföldi háború bizonyult a kilencvenes évek elején. Napjainkban inkább a grúz-orosz viszálytól hangos a nemzetközi média, s ez az, ami az idei Eurovíziós Dalfesztiválra is rányomta bélyegét.

2.2. Grúzia – a grúz-orosz vita gyökerei⁶⁸

A Fekete-tenger keleti partján, a Kaukázus hegységben, Európa és Ázsia határán fekvő Grúzia demokratikus köztársaság. Tagja a legfontosabb nemzetközi szervezeteknek (ENSZ, WTO), ezen kívül integrációra törekszik az Európai Unióval, illetve a NATO-val. 1936-ban vált a Szovjetunió önálló tagköztársaságává, kommunista politikai vezetéssel. A szovjet rendszer összeomlását követően 1991-ben megtartott népszavazáson a lakosság (az abház kisebbség bojkottja ellenére) Grúzia teljes függetlenségét támogatta, amit 1991. április 9-én kiáltottak ki.

A fiatal grúz államban már függetlensége első éveiben jelentkeztek a gondok a szakadár abház és oszét kisebbségekkel, és ezek legtöbbször véres harcokba torkollottak, amelyek során a grúz kormány Oroszországot gyanúsította a lázadók támogatásával, és Grúzia területi épségének megbontásával. A kaukázusi önkéntes fegyveresek és a grúz hadsereg között 1993-ig dúltak a harcok az ország több pontján, amely végül, a későbbi mérsékeltebb grúz kormányzás ellenére is Abházia, Adzsária és Dél-Oszétia önállósodásához vezetett.

A legaktuálisabb, a nemzetközi politika figyelmét is felkeltő esemény 2008. augusztusában történt, amikor Grúzia és Dél-Oszétia között fegyveres harcok alakultak ki, máig tisztázatlanul, hogy melyik fél kezdeményezésével. A harcok napokig elhúzódtak, és Vlagyimir Putyin, orosz elnök beavatkozó intézkedéseinek hatására súlyosbodtak. Putyin a

⁶⁸ Forrás: BBC News, Country profile: Georgia (frissítve: 2009. április 11.)

katonai beavatkozás jogosságát azzal indokolta, hogy a területen élő orosz állampolgárok védelmében történt, ami abból a szempontból igaz is, hogy a dél-oszétiaiak körülbelül 70%-a rendelkezik orosz állampolgársággal, és már 2008 márciusa óta kéri függetlenségük nyugati elfogadását.⁶⁹

A több mint 1500 halálos áldozatot követelő grúz-orosz konfliktus az augusztus 22-én életbe lépett fegyverszüneti megállapodás feltételeinek kölcsönös elfogadásával és aláírásával zárult, amelynek betartására, és csapataik idegen területekről való kivonására, mind az EU, mind az ENSZ felszólította a feleket. A legtöbb nemzetközi szervezet, köztük a NATO is, elmarasztalta Oroszországot, amiért önkényesen beavatkozott a Szaakasvili által kormányzott grúz állam és a szakadár területek közötti vitába, az Európai Parlament 2008. szeptember 3-án, az ügy kapcsán elfogadott határozata pedig kimondja: „egyetlen harmadik országnak sincs vétőjoga egy másik ország szuverén döntése ellen, hogy nemzetközi szervezethez vagy szövetséghez csatlakozzon, és nincs joga arra, hogy egy demokratikusan választott kormányt megingasson”.⁷⁰ Ennek ellenére Oroszország azon kevés államok egyike, amelyek 2008. augusztusa óta független államként ismerik el Dél-Oszétiát.

Grúzia bojkottja az Eurovíziós Dalfesztiválon

Az eset óta megszűnt a diplomáciai kapcsolat Grúzia és az orosz állam között, így a grúz állami tévécsatorna tiltakozásának kifejezéséül kijelentette, nem kíván részt venni a 2009. májusában, Moszkvában megrendezendő Eurovíziós Dalfesztiválon, ám később, a többi résztvevő ország győzködésére, mégis változtatott döntésén. Az eset után érdekes módon, az észk köztelevízió hívta fel bojkottra a többi résztvevő államot, ám az EBU ismét közbelépett, és hangsúlyozta, hogy a politika nem tartozik a Dalversenyre.⁷¹

2009. február 18-án a grúz műsorszolgáltató nyilvánosságra hozta a nemzeti döntő eredményét, valamint azt, hogy ki fogja képviselni az országot a Dalfesztiválon. Az eurovision.tv, a rendezvény hivatalos weboldala ezt követően közzétette, hogy az idei verseny grúz fellépője a Stefane & 3G nevű formáció lesz „We Don't Wanna Put In” című számával, amelyet az oldal látogatói a cikk elolvasása után meg is hallgathattak, mára

⁶⁹ Forrás: BBC News, Regions and territories: South Ossetia (frissítve: 2009. április 23.)

⁷⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0396+0+DOC+XML+V0//HU>

⁷¹ Forrás: posztinfo.hu, 2008. augusztus 24., Rihard: Észtország bojkotálhatja a 2009-es Eurovíziós Dalfesztivált

azonban a hozzáférést letiltották. Ennek oka pedig nem más, mint hogy a dalt a szövege miatt diszkvalifikálták.⁷²

A dalverseny szervezői erősen bírálták a dalszöveg politikai utalását, amely már a kétértelmű címben is megjelenik, s akár a következőképpen is értelmezhető: „we don't wanna Putin”, azaz „nem akarjuk Putyint”, célozva az orosz elnökre, mint Grúzia által nem kívánatos személyre. Ezek után felkérték az Európai Műsorszolgáltatók Szövetségét, mint a Dalverseny főszervezőjét, hogy tegyen lépéseket az ügyben. Az EBU kivizsgálta az esetet, és március 10-én meghozta ítéletét, amely szerint az említett dal valóban ellenséges politikai utalásokat tartalmaz, és ezzel ellentmond az EDV Szabályzatnak, amely a következőt mondja ki:

„A dalok szövege, illetve előadása nem csorbíthatja a verseny befejező szakaszának vagy az egész EDV-nek a jó hírnevét. Semmilyen politikai vagy hasonló jellegű dalszöveg, beszéd, gesztus nem engedélyezett az EDV alatt. A dalok szövegében vagy előadásában semmilyen káromkodás vagy illetlen beszéd mód nem engedélyezett. E szabály megszegése diszkvalifikációval járhat.”⁷³

Érdekes módon a kritikus dal producere, Kakha Tsiskaridze kiállt amellett, hogy a szerzemény valóban rejtett utalást hordoz, mert, mint mondja: „amióta Grúzia a részvétel mellett döntött, szükségét érezzük, hogy üzenetet küldjünk Európának, de elsősorban Oroszországnak”, „fontosnak tartjuk, hogy végre kimondjuk, amit Grúzia, mint ország ki akar mondani”.⁷⁴ Vele ellentétben a grúz állami televízió ugyanakkor szervezetileg elutasította annak lehetőségét, hogy a dalnak bármiféle köze lenne a politikához, vagy egyes politikusokhoz.

Az ügynek az EBU Referencia Csoportjának nyilatkozata alapján két lehetséges kimenetele lett volna: vagy változtatás történik a dalszövegen, vagy egy teljesen új dallal képviselteti magát a versenyen a grúz műsorszolgáltató. Ehhez képest Grúzia egy harmadik utat választott: végleg visszamondta részvételét. Amint azt Natja Usnadse, a grúz televízió képviselő előadók kiválasztásáért felelős munkatársa elmondta, felháborítónak tartják, hogy így elutasították versenyzésüket, bármifajta megalapozott ok nélkül, ezért nem hajlandóak kimenni Moszkvába.

⁷² Forrás: eurosivion.tv 2009. február 18., Marco Brey: Stephane & 3G to represent Georgia in Moscow

⁷³ EDV 2009 Szabályzat, Negyedik paragrafus: A nevezések, 9. pont

⁷⁴ The Scotsman, 2009. február 20. – Alastair Delton: ESC hopefuls Putin the boot over Russia

Az incidens, ha lehet, még jobban elmérgesítette az Oroszország és korábbi szovjet tagállama közötti politikai helyzetet. Az orosz szuperhatalom következetesen elítéli Grúzia lehetséges NATO csatlakozását, sőt azt is, hogy a NATO 2009. májusában megtartsa a grúz főváros, Tbiliszi közelében lévő katonai támaszponton tervezett hadgyakorlatait. „A NATO közösségvállalása a grúz rendszerrel nem jó jel azoknak, akik őszintén óhajtják a stabilitást a Kaukázusban” – olvasható az orosz külügyminiszter, Szergej Lavrov nyilatkozata a HVG.hu egy 2009. április 16-i cikkében.

A Dalfesztivál magyar honlapjának (www.eschungary.hu) főszerkesztője, Klész Imre április 25-én megjelent írása alapján „Grúzia az augusztusi kaukázusi konfliktus nyomán minden fronton harcol tovább, s ezúttal a könnyűzene területén fitogtatja izmait”⁷⁵, amely azt jelenti, hogy a moszkvai EDV-döntő idejére tervezi egy nemzetközi könnyűzenei dalverseny megszervezését, 15 ország 22 előadójának képviselésével. Egy orosz lap becsmérően számolt be a hírről, amelyből leszűrhető, hogy nem veszik komolyan a kihívást, hiszen dalverseny sok lehet, de Eurovíziós Dalfesztiválból a világon csak egy van.

2.3. Ukrajna⁷⁶

Ukrajna történelme során viszonylag kevésszer mondhatta el magáról, hogy teljes mértékben független állam, ugyanis több hódító nép (tatár, oszmán török, lengyel) váltotta egymást az országban, amelynek határai is folyton változtak. 1922-ben Ukrán SZSZK néven lett a Szovjet Birodalom tagállama, és bár megélt egy német megszállást a II. világháborúban, 1991-es függetlenné válásáig a Szovjetunió egyik legfontosabb tagja volt. Míg a 19. században a világ egyik elsődleges gabonatermelőjének számított, a 20. század politikai instabilitást, gazdasági visszaesést, szegénységet és éhínségeket hozott az országnak.

1991. augusztus 24-én kikiáltották Ukrajna függetlenségét, azóta önálló, demokratikus köztársaságként működik. A rendszerváltás után, mint a legtöbb volt kommunista berendezkedésű állam esetében, súlyos gazdasági problémák merültek fel: infláció, munkanélküliség, recesszió. Az ukrán gazdaság Leonyid Kucsma elnök vezetése idején fordult növekvőbe, akit a 2004-es lemondását követően a békés, ún. „narancsos forradalom” során Viktor Janukovics, akkori miniszterelnök helyett, a nép által támogatott

⁷⁵ eschungary.hu, 2009. április 25., Klész Imre: Grúzia ellenversenyt szervez májusban

⁷⁶ Forrás: BBC News, Country profile: Ukraine (frissítve 2009. április 1.)

Viktor Juscsenko követett. Ez a váltás egyben a külpolitikai nyitás irányán is változtatott, hiszen elődjével szemben Juscsenko Ukrajna Oroszország-függőségén csökkentve, többnyire a Nyugat felé irányította figyelmét, olyannyira, hogy az orosz tiltakozás ellenére, országa mielőbbi NATO csatlakozását sürgeti. Ebből is következhet, hogy az elmúlt öt évben szinte évente felmerült valamilyen nézeteltérés az ukrán állam, valamint az azt földgázzal és kőolajjal ellátó Oroszország között, amelyet már a nyugat-európai országok is több ízben érzékeltek, az orosz gázcsapok ideiglenes elzárásait követően.

„Ukrán-orosz barátság” az Eurovíziós Dalfesztiválon

Az Eurovíziós Dalfesztiválon 2003-ban lépett először színpadra az ukrán állami televízió képviselője, és azóta minden évben láthatunk ukrán versenyzőt a fesztiválon, ráadásul általában igen jó eredménnyel. A 2004-es isztambuli döntőn Ruslana Wild dances (Vad táncok) című dala hozta el a trófeát, így 2005-ben Kijev adott otthont a Dalversenynek. Sokáig kérdéses volt, hogy a „narancsos forradalom” hatásai ellenére egyáltalán meg tudják-e rendezni a versenyt az ukrán fővárosban, ami végül minden gond nélkül zajlott le.

A szavazó blokkokról, egyes államok összefogásáról már esett szó, ám most kicsit kitérnék a Dalfesztiválon tapasztalható orosz-ukrán barátságra, amely minden gázvita ellenére egyértelműen érzékelhető az egymásra leadott szavazatok tükrében. Hat éves Eurovíziós pályafutása során Ukrajna szavazói három alkalommal jutalmazták a legjobb dalnak járó 12 ponttal az orosz versenyzőt, két alkalommal pedig 10 pontot adtak Oroszországnak, amely nem szélsőségesen ugyan, de kevésbé bőkezű az ukránok irányában. Mindössze egyszer juttatott az ukrán előadónak 12 pontot, de azzal Ruslana a győzelmet is megszerezte. Ezen kívül eddig átlagosan 8 pontot adtak az oroszok közvetlen szomszédjuknak. A 2005-ös év mégis, talán éppen a narancsos forradalomnak, és Ukrajna nyugati nyitásának köszönhetően meglepő eredménnyel zárult: Oroszország mindössze négy pontot kapott Ukrainától, akinek cserébe két pontot szavazott meg.⁷⁷

Ennek a szavazó-barátságnak Ukrajna és Oroszország közötti kialakulására számtalan magyarázat létezhet. A közös történelmi háttér, földrajzi közelség, vagy a kulturális, nyelvi és ízlésbeli hasonlóság. Emellett valószínűleg sokat számít az a tény is, hogy Ukrajna összes lakosságának valamivel több mint 17%-a orosz, míg az orosz nép közé mindössze 2%-nyi ukrán keveredett.

⁷⁷ Forrás: <http://www.eurovision.tv/page/history/by-year> (pont táblázatok)

Az orosz énekes, Dima Bilan 2008-as Eurovíziós Dalfesztiválon elért győzelméhez az ukránok ismét a maximális 12 ponttal járultak hozzá, amelynek feltehetően nem kizárólag Bilan ukrainai ismertsége, és korábban elért sikere volt az oka. A csípős megjegyzéseiről ismert Eurovíziós BBC kommentátor, Terry Wogan, előre megjósolta az oroszok 2008-as győzelmét, amely az ukránon kívül a volt szovjet csatlós országok (a három balti állam, Fehéroroszország, Örményország) maximum pontjainak is köszönhető volt. Több újságíró kritikusan „Gazprom Dalversenyként” emlegette ezt az eseményt, ahol a blokk-szavazáson kívül az a vád is felmerült, hogy az orosz állami televízió, hogy biztosra menjen, a dal kivitelezésére szánt 10 millió dollárból a call-centerekhez is jutott egy meggyőző nagyságú összeget. Az EBU a németországi Frankfurter Allgemeine Zeitung ezen feltételezését ugyanakkor kategorikusan elutasította. Wogan pedig végül ezzel a mondattal kommentálta az ukránok Oroszországra adott 12 pontjának bejelentését: „Ukrajna teljes mértékben biztos akar lenni abban, hogy az elektromosság és az olaj megfelelően áramlik [az országba]”.⁷⁸

Mint említettem, a 2009-es Moszkvában rendezett Eurovíziós Dalfesztivált halk és hangos botrányok egyaránt megelőzték. A sokat vitatott grúz dal mellett az orosz indulót is kritika érte. Anasztaszija Prihogyko ugyanis ukrán születésű, sőt, ukrán állampolgár, és azután vált Oroszország képviselőjévé a Dalversenyen, miután az ukrán nemzeti előválogatón kizárták a versenyből, mert orosz nyelven énekelt. Meglepő módon az orosz nemzeti döntőn annak ellenére is őt választották meg (a telefonos szavazatok és a zsűri támogatásával egyaránt), hogy ott meg részben ukránul énekelt.

Az orosz és ukrán nyelven előadott Mamo (Mama) című dal producere, a grúz Konstantin Meladze büszkén nyilatkozta Anasztaszija kiválasztása után: “Számomra ez egy hatalmas öröm, hiszen én kifejezetten támogatom az oroszok, ukránok, grúzok és a többi nép közötti barátságot. Ezért ez [Mamo] alapvetően egy nagyon nemzetközi dal, mivel a zenéjét egy grúz szerezte, egy ukrán énekli el, a szövegének egy részét pedig egy észt írta”.⁷⁹ Ezek után akár az is feltételezhető, hogy nem véletlenül az ukrán énekesnő dala jutott a döntőbe. Feltehetően politikai okai vannak, amellyel az oroszok igyekeznek kizárni a korábbi sérelmekből adódó ellenszavazatok lehetőségét, s a volt kommunista rendszerhez hasonlóan újra kialakítani a „népek barátságát”. Mindezek ellenére a közvélemény, az

⁷⁸ Spiegelonline, 2008. május 26., Russia wins Eurovision

⁷⁹ BBC News, 2009. március 12., James Rodgers: Moscow Diary: Political Eurovision

orosz állampolgárok többsége rosszállását fejezte ki, amiért egy ukrán képviseli őket az Eurovíziós Dalfesztiválon, aki ráadásul ukrán nyelven énekel.

2.4. Izrael Állam közel-keleti helyzete⁸⁰

Az 1948. május 14-én, nyugat-európai országok támogatásával megalapított Izraeli Állam a történelmi Palesztina területén helyezkedik el, ahol már időszerűségünk előtt is éltek zsidó embercsoportok, ám a 20. századig, a területen egymást váltó népek elnyomása miatt, sosem tudtak megtelepedni. A területen élő arab lakosság által erősen ellenzett államalapítás óta eltelt hatvan év, Izrael számára az elfogadásért és a létért való folyamatos harcról, a mindig megújuló arab-izraeli háborúkról, és ritkán létrejövő egyezségekről szolt: hol Egyiptommal, hol Libanonnal, hol pedig az összefogó arab világgal, amelynek java része továbbra sem hajlandó elismerni a független izraeli államot. Ez a történelmi gyűlölet a közel-keleti térségben élő népek között napjainkban sem látszik csökkenni, sőt, az ENSZ által is támogatott megbékélést célzó kísérletek rendre kudarcba fulladnak, újabb és újabb, a vallási fundamentalizmus által táplált harcokat kiváltva, amelyek igazolni látszanak Samuel P. Huntington elméletét a „civilizációk összecsapásáról”.⁸¹

A számtalan korábbi konfliktusra itt résztelesen nem térek ki, ám a legutóbbi, a Gázai övezetben történt konfrontáció részben az izraeliek Eurovíziós Dalfesztiválon való részvételét is érintette, így azt röviden ismertetem.

A 2008-2009-es gázai konfliktus⁸²

Az Izrael által 1967-ben megszállt Gázai övezet Ciszjordánia mellett Palesztina egyik területe, 2005 óta ugyanis a Palesztin Nemzeti Hatóság fennhatósága alatt áll, 2007-ben pedig, a palesztin polgárháborút követő (elvileg) demokratikus választás során de facto került a Hamasz, szélsőséges palesztin szervezet ellenőrzése és irányítása alá. A folyamatosan harcok középpontjában álló területet többségében ide telepített palesztinok lakják, a külvilágtól szinte teljesen elzárva, mivel az izraeli kormány 1996-ban szöges drótkerítéssel körbekerítette, s a határ védelmét 2005-ben még inkább megerősítette.

2008. decemberében járt le egy hathónapos békeszerződés Izrael és a Hamasz között, amelynek meghosszabbításáról hiába tárgyaltak a felek, egyik sem volt hajlandó

⁸⁰ Forrás: Világpolitikai Lexikon (1945-2005), 2005, 327-332. oldal

⁸¹ Samuel P. Huntington (2008): A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása

⁸² Forrás: a HVG kapcsolódó cikkei.

elfogadni a másik által felállított feltételeket, s a szóbeli konfliktus még jobban elmélyült. Ezt követően kölcsönös bombatámadásokkal kiújultak a harcok, és az izraeli sereg bevonult a gázai övezetbe. Mindeközben számos civil közléstítmény (házak, mecsetek, iskolák, kórházak, stb.) is megsemmisült, nem beszélve a rengeteg kioltott életről, sérült és hontalanná vált emberekről. Annak ellenére, hogy a nemzetközi politikai és humanitárius szervezetek mind elítélték a történeteket, és azonnali tűzszünetre szólították fel a feleket, mindkét fél a másik teljes politikai ellehetetlenítését tűzte ki céljául.

2009. január 18-án Izrael végül egyoldalú tűzszünetet hirdetett, másnap pedig leállította 22 napig tartó, több mint 1300 palesztin halálos áldozatot követelő gázai övezeti offenzíváját, amelyet a Hamasz egyoldalú tűzszünete követett.⁸³ Az Egyiptom által javasolt, és az európai és mérsékelt arab országok által támogatott tartós fegyverszünetet célzó terv alapján Izraelnek ki kell vonnia csapatait a Gázai övezetből, és meg kell nyitnia határait a súlyosan károsult Gáza újjáépítéséhez szánt segélycsomagok számára. Az Európai Unió ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az egész háborúért és a civil áldozatok nagy számáért is a Hamaszt teszi felelőssé, és leszögezte: „Nem folytathatunk párbeszédet egy olyan mozgalommal, amely a terrorizmust eszközként használja”.⁸⁴

Az izraeli-palesztin konfliktus tehát továbbra sincs lezárva, a jelenleg is tartó ellenségeskedések alapján bármely pillanatban kiújulhat a háborús helyzet. A történetek tovább fokozták az Izraelben élő zsidók és a mellettük kisebbségben lévő arabok közötti feszültséget, amelynek megszüntetésére szintén nem találtak még megfelelő megoldást.

Izrael és a 2009-es Eurovíziós Dalfesztivál

Igen rosszul időzítve, ebben az instabil politikai helyzetben jelentette be 2009. január 13-án az izraeli közszolgálati televízió, hogy az Eurovíziós Dalfesztiválon két énekesnő, Noa, avagy Achinoam Nini, valamint Mira Awad együtt fogja képviselni az országot. Ez a döntés már azért is figyelemfelkeltő, mert a világ számtalan országában elismert művészek tartott Noa izraeli zsidó énekesnő, míg társa, Mira Awad, a főként hazájában ismert és kedvelt énekes- és színésznő, keresztény vallású, arab izraeli család szülötte. Március elején négy dalt adtak elő közösen (vegyesen angol, héber és arab nyelven) az Eurovíziós előválogatón, amelynek során a zsűri és az SMS szavazatok figyelembevételével kiválasztották azt a dalt, amellyel a Dalverseny első elődöntőjén

⁸³ Forrás: HVG Online, 2009. január 19., Egyiptom tárgyalni hívta Izraelt és a palesztinokat

⁸⁴ HVG Online, 2009. január 26. – EU-Biztos: a Hamasz a fő felelősség a gázai vitában

lépnek színpadra, s amelynek címe „There Must Be Another Way”, azaz „Kell lennie más útnak”. Izrael Állam elnöke, Simon Peres azt üzent a televízió nézőinek, hogy nagyra értékeli Noa „Izrael Hangja”, és Mira Awad munkáját, amelyet az emberekért és a békéért tesznek.⁸⁵

Az izraeli televízió választása országszerte többeket felháborított, néhány zsidó, valamint több arab művész és értelmiségi hangot adott nemtetszésének. Ezen kívül nyílt levélben szóltak Mira Awadhoz, hogy utasítsa vissza a felkérést, hiszen az izraeli kormány őt csak eszközként használja arra, hogy a Gázai övezetben zajló véres háború ellenére, a világ előtt demonstrálja, mennyire „demokratikus, felvilágosult és békeszerető” nemzet Izrael. Mint írják, Mira „részvétele az Eurovíziós Dalfesztiválon egyben részvétel az izraeli kormány propaganda gépezetében...”, s ezért arra kéri, hogy „a gázai gyermekek és az ország valamennyi – arab és zsidó – gyermeke jövőjének érdekében ne váljon a gyilkoló gépezet cinkosává”.⁸⁶

A két énekesnő nem kommentálta az esetet, de az Izraeli Műsorszolgáltató Hatóság (IBA) egy, sokak számára talán meglepő kijelentéssel vette őket védelmébe, mondván: „az Eurovíziós Dalfesztivál nem politikai esemény, és soha nem is volt az”.⁸⁷ Hozzátette még, hogy az állami televízió hivatalos döntése mögött valóban egy békés együttélés lehetőségének vágya, optimista víziója áll. Erre az arab állampolgárok hevesen reagáltak, mert nem tartják megvalósíthatónak ezt a jövőképet mindaddig, amíg ők maguk „egy áldemokrácia” elnyomása alatt élnek, megtagadva tőlük az állampolgársággal járó jogokat, mint például a szólás szabadságát.

Noa és Mira végül az Eurovision Tv-nek adott interjújában mesélt a versennyel kapcsolatos érzéseiről, elképzeléseiről. Mint mondják, a Noa ötlete alapján kigondolt közös szereplésük rossz időben bejelentett híre mind a politikailag szélsőséges bal-, mind a jobboldalt tiltakozásra, sőt olykor fenyegetésekre készítette, amiért ők ketten a békére törekszenek, és hisznek az arab-izraeli párbeszéd erejében. Mára szerencsére már elhalkultak ezek a negatív hangok, és az emberek többsége támogatásáról biztosította a fiatal énekesnőket, miután felismerték, hogy közös daluk és barátságuk reményt adó. A dal

⁸⁵ Forrás: eurovision.tv, 2009. március 2., Glen Webb: Noa & Mira to Moskow with Einaiych

⁸⁶ Reuters News, 2009. január 16., Arab Israelis protest at Israeli Eurovision entry

⁸⁷ Reuters News, 2009. január 16., Arab Israelis protest at Israeli Eurovision entry

szövegéről Mira az interjúban elmondta: „hiszünk benne, hogy az egymás fájdmával szembeni empátia jelenti az első lépést a megbékélés felé”.⁸⁸

2.5. Az Eurovíziós Dalfesztivál és a politika 2009-ben

A fentiek alapján láthatjuk, hogy önmagában az a tény, hogy Oroszország szervezi az idei Eurovíziós Dalfesztivált, rengeteg politikai jellegű vitát kiváltott. A nyugat-európai országok eleve elítélik az orosz demokrácia hiányosságait, az alapvető emberi szabadságjogok, mint a szólásszabadság csorbulásának lehetőségét, ezért szkeptikusan állnak az idei versenyhez. Az orosz-barát, volt szovjet csatlós államok, ugyanakkor maguk sem tudják, hányadán állnak: egyrésztől, (többségük) mint az Európai Unió tagjai, elítélik Oroszország csecsenföldi és grúziai katonai beavatkozását, valamint Európa gázellátásának az ukrán-orosz gázvitákból eredő hátráltatását. Ezzel szemben a közös történelmi múlt, az orosz ajkú kisebbségek jelenléte (pl. balti államokban), és nem utolsósorban az orosz energiától való egyoldalú függés, mégis óvatosságra inti őket, nem szállhatnak szembe egyértelműen Európa legnagyobb államával.

Mindez már politika, amelynek elvileg nincsen helye a versenyen, ám valahogy mégis mindig megjelenik. Ennek oka egyrészt a kultúra már említett diplomáciai funkciójában keresendő, amely a Dalfesztivál esetében a megbékélést és közös szórakozást, szórakoztatást célozza meg. Ugyanakkor a nemzetek közötti verseny egyben ahhoz is jó alkalmat biztosít, hogy egyes országok kifejezzék véleményüket a másikról, vagy – burkoltan – politikai üzeneteket adjanak át annak ellenére, hogy a Szabályzat ezt tiltja. Ráadásul napjainkban egyre jobban terjednek a szélsőséges politikai irányzatok, amelyek ösztönzőleg hatnak a nacionalista mozgalmakra, s ez főként azokban az országokban jelenthet veszélyt, amelyek az államok gazdasági és politikai rangsorának végén helyezkednek el, mint esetünkben Grúzia.

Nem lehet megjósolni, hogyan alakul a 2009-es moszkvai Eurovíziós Dalfesztivál, hiszen, amint láthattuk, nagyon sok tényező befolyásolhatja a verseny lebonyolítását, és a szavazás kimenetelét. Vajon a szabályokon történt változtatások segítenek-e abban, hogy erejüket veszítsék a szavazó blokkok, és csökkenjen a politikai befolyás, vagy az idei verseny is az előző évek tapasztalata szerint alakul majd? Véleményem szerint van arra esély, hogy egyszer majd, a jövőben a Dalfesztivál is „csak egy verseny” legyen, ahol a nemzeti műsorszolgáltatók tehetséges képviselői egyenlő esélyekkel lépnek színpadra, s a

⁸⁸ eurovision.tv, 2009. április 16., Glen Webb: Noa & Mira: A Message of Co-Existence

nézők és a zsűri mind csupán a zenei ízlésük alapján döntenek. Ezt támasztja alá az Interneten található rengeteg rajongói oldal és fórum, amelyekben nagyrészt szubjektív véleményekről lehet olvasni, olyan emberektől, akik tényleg azért szavaznának egy adott dalra, mert az elnyerte tetszésüket – bár ők csak a töredékét jelentik a Dalversenyt aktívan követő nézők százmilliós táborának. Az előzmények alapján ugyan nem lennék biztos abban, hogy ez az idilli állapot már idén megvalósul, valószínűleg el kell még telnie néhány évnek ahhoz, hogy a világ népei nyitottak legyenek egy politika-mentes, csupán szórakoztatni vágyó, nemzetközi dalversenyre.

Zárógondolatok

Szakkolgozatom elsődleges célja az volt, hogy több szempont alapján bemutassam Európa egyik legnézettebb és legnagyobb rajongói táborral rendelkező kulturális rendezvényét, az Eurovíziós Dalfesztivált. Ehhez elengedhetetlennek tartottam a részletes történeti áttekintést, amely a rendezvény évről évre megfigyelhető alakulását, változásait is megalapozta, s amely alapján talán az idejű rendezvény lebonyolítását is könnyebben átláthatjuk.

Szakkönyvek és speciális internetes források alapján végigkövethettem a rendezvény szervezésének és lebonyolításának fázisait, amelyből kiderült, milyen hatalmas és részletes munkafolyamatról van szó, és milyen sok ember közreműködésére van szükség ahhoz, hogy a résztvevők és nézők elégedetten távozzanak a helyszínről, illetve a képernyők elől. Ugyanakkor az a véleményem, hogy minden egyes pénz- és emberi erőforrásbeli befektetés megéri, mert a Dalfesztivál immáron hatalmas nemzetközi presztízs értékkel bír, és emberek milliói készülnek rá minden évben. Olyannyira, hogy az észak-amerikai és az ázsiai kontinens országai is tervezik már egy hasonló rendezvény megvalósítását, ezért Európa büszke lehet erre az összefogást sürgető vívmányára.

Annak ellenére, hogy a politika – mint azt a tanulmányokból és a 2008-2009. évi eseményekből láthattuk – óhatatlanul is megjelenik a rendezvény körül, akár a szavazatok alakulását tekintjük, akár a világ – legtöbbször elszomorító – nemzetközi történéseit figyeljük, az Eurovíziós Dalfesztiválra minden európai népnek szüksége van. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a résztvevők száma évről évre nő, és a nyugat-európai országok műsorszolgáltatói, bár több ízben is kilépéssel vagy bojkottal fenyegettek, továbbra is minden évben nagy lelkesedéssel készülnek a rendezvényre. Mindez alátámasztja az Eurovíziós Dalfesztivál kettős jelentőségéről tett megfigyelésemet: egyrészt a verseny kimenetele és eredményei felfedik a világban, illetve főként Európában tapasztalható nemzetközi kapcsolatok hálóját, másrészt pedig maga a rendezvény is egyre jelentősebb szerepet játszik ezen kapcsolatok alakulásában.

A dalversenyt rendszeresen figyelemmel kísérő nézők mind azt remélik, hogy az öreg kontinens hamarosan eljut az összefogás azon szintjére, ahol a blokk szavazás rendszere és az államok közötti politikai kapcsolatok már nem befolyásolják negatívan a nemzetközi kulturális és sportrendezvényeket, hanem valóban a békéről szólnak majd ezek az események.

Irodalomjegyzék

Könyvek

1. Fischer Ferenc: A megosztott világ – A kelet-nyugat, észak-dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai 1945-1989, Ikva Kiadó 1992, Budapest
2. Gyarmati Ildikó: Rendezvényszervező kézikönyv, Szókratész Könyvkiadó 2005, Budapest
3. Horváth Jenő (szerk.): Világpolitikai lexikon (1945-2005), Osiris Kiadó 2005, Budapest
4. Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, Hatodik kiadás, HVG Orac 2005, Budapest
5. Samuel P. Huntington: Civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása, Európa Könyvkiadó 2008, Budapest
6. Dr. Nagy László: Nagyrendvények és kongresszusok szervezése, VIVA Kft. 1991, Budapest
7. Dr. Nyusztay László (szerk.): Szakdiplomáciai tanulmányok, BGF KKFK, 2000, Budapest
8. Ormos Mária: Világtörténet évszámokban 3. 1945-1975, Gondolat Kiadó 1982, Budapest

Internetes források

1. **BBC News** – <http://news.bbc.co.uk>
 - Country Profile: Russia (Országjelentés: Oroszország)
Letöltés: 2009. április 17.
 - Country Profile: Georgia (Országjelentés: Grúzia)
Letöltés: 2009. április 24.
 - Country Profile: Ukraine (Országjelentés: Ukrajna)
Letöltés: 2009. április 19.
 - Regions and territories: South Ossetia (Régiók és területek: Dél-Oszétia)
Letöltés: 2009. április 24.

- James Rodgers: Moscow Diary: Political Eurovision (Moszkvai napló: politikai Eurovízió) 2009.03.12.

Letöltés: 2009. április 13.

2. **HVG Online** – <http://ww.hvg.hu>

- Papp László Tamás: Oroszország: A Demokrácia csecsemőhalála, 2007.12.07.

Letöltés: 2009. április 17.

- Egyiptom tárgyalni hívta Izraelt és a palesztinokat, 2009.01.19.

Letöltés: 2009. április 25.

- EU-Biztos: a Hamasz a fő felelősség a gázai vitában, 2009.01.26.

Letöltés: 2009. április 25.

3. **Spiegelonline** – <http://www.spiegelonline.de>

- Moritz Gathmann: Politischer Song Contest (Politikai Dalverseny) 2009.03.27.

Letöltés: 2009. április 2.

- Russia wins Eurovision (Russia megnyeri az EDV-t) 2008.05.26.

Letöltés: 2009. április 2.

4. **Eurovision.tv** – <http://www.eurovision.tv>

- <http://www.eurovision.tv> - Az EDV hivatalos weboldala

Letöltés innen: többször

- Marco Brey: Stephane & 3G to represent Georgia in Moskow (Stefane & 3G képviseli Grúziát Moszkvában), 2009.02.18.

Letöltés: 2009. április 19.

- Glen Webb: Noa & Mira to Moskow with Eiyнайch (Noa & Mira megy Moszkvába az Eiyнайch című dallal), 2009.03.02.

Letöltés: 2009. április 27.

- Glen Webb: Noa & Mira: A message of Co-Existence (Noa & Mira: Üzenet az összefogásról), 2009.04.16.

Letöltés: 2009. április 27.

5. **EscHungary.hu** – <http://eschungary.hu>

- <http://www.eschungary.hu> - Az EDV magyar honlapja

- Klész Imre: Moszkva: Háromszor drágább szállodák az Eurovízió alatt, 2009.04.26.

Letöltés: 2009. április 27.

- Klész Imre: Grúzia ellenversenyt szervez májusban, 2009.04.25.
Letöltés: 2009. április 27.

6. Egyéb

- Posztinfo.hu – Észtország bojkotálhatja a 2009-es EDV-t, 2008.08.24.
Letöltés: 2009. április 25.
- Reuters News – Arab Israelis protest at Israeli Eurovision entry (Arab izraeli tiltakozás az izraeli Eurovíziós induló ellen), 2009.01.16.
Letöltés: 2009. április 16.
- The Scotsman – Alastair Delton: ESC hopefuls Putin the boot over Russia, 2009.02.20.
Letöltés: 2009. április 16.
- The Economist – Euro visions – Charlemagne (Euro-víziók), 2005.05.14.
Letöltés: 2009. április 16.
- MediaGuardian, John Plunkett: Wogan urges changes to Eurovision selection (Wogan változtatásokat szorgalmaz az Eurovíziós válogatóban), 2003.05.28.
Letöltés: 2009. április 16.

További hasznos oldalak

- <http://www.ebu.ch>
- <http://eurovision.mtv.hu>
- <http://www.europa.eu>
- <http://www.europarl.europa.eu>
- <http://hu.wikipedia.org>
- <http://en.wikipedia.org>

EDV 2009 Szabályzat letölthető innen: <http://eurovision.mtv.hu/index.php?cont=rule>

A III./1. fejezetben tárgyalt tanulmányok elérése:

1. **Gad Yair and Daniel Maman: The Persistent Structure of Hegemony in the Eurovision Song Contest**
Az Eurovíziós Dalfesztiválon megfigyelhető hegemonia állandó szerkezete
Department of Sociology, The Hebrew University in Jerusalem, Mount Scopus, Jerusalem, Israel 91905 © Scandinavian Sociological Association 1996
Internet cím: <http://asj.sagepub.com/cgi/reprint/39/3/309>
Letöltés: 2009. március 30.

2. **Derek Gatherer: Comparison of Eurovision Song Contest Simulation with Actual Results Reveals Shifting Patterns of Collusive Voting Alliances**
Az Eurovíziós Dalfesztivál szimulációjának és a tényleges eredmények összehasonlítása felfedi az összejátszáson alapuló szavazó szövetségek változó mintáit
Journal of Artificial Societies & Social Simulation; 2006. március, 2. évfolyam, 2. szám, p1-1, 1p, 11 charts, 2 bw
Internet cím: <http://jass.soc.surrey.ac.uk/9/2/1/1.pdf>
Letöltés: 2009. április 3.

3. **Anthony Dekker: The Eurovision Song Contest as a 'Friendship network**
Az Eurovíziós Dalfesztivál, mint „Barátságok hálózata”
Connections, the official journal of the International Network for Social Network Analysis, 2008, 28. évfolyam, 1. szám, 2008, pp 59–72.
Internet cím: http://www.insna.org/PDF/Connections/v28/2008_I-1_P-1-3.pdf#page=59
Letöltés: 2009. április 12

Mellékletek jegyzéke

1. Táblázatok
2. EDV 2009 Szabályzat: Hatodik paragrafus: A résztvevő műsorszolgáltatók által megszerzendő jogok
3. EDV 2009 Szabályzat: Hetedik paragrafus: A verseny befejező szakaszának közvetítése és egyéb felhasználása
4. EDV 2009 Szabályzat: 1. függelék: 2009. évi Eurovíziós Dalverseny - Részvétel megerősítése
5. Eurovíziós Dalfesztivál képekben

Mellékletek

1. Melléklet: Táblázatok

2. sz. táblázat: Az EDV lehetséges pozitív és negatív hatásai

A jelenségek	Fogadó országnak		Résztevő országoknak (műsorszolgáltatóknak)	
	Pozitív	Negatív	Pozitív	Negatív
Gazdasági kihatások	Több munkalehetőség, növekvő idegenforgalmi bevétel	Hatalmas infrastrukturális és fejlesztési kiadások; árak emelkedése az esemény idején, ezért csökkenő hazai fogyasztás (a helyszínen)	Nézettség növekedése, bevételek telefonos szavazatokból, szponzoroktól, stb.	Kötelező kiadások (részvételi díj, előkészületek, kiutazás)
Kereskedelem és idegenforgalom terén	Turisták számának növekedése, növekvő kereslet, fokozódó beruházások, országimázs javulása	Olykor ok nélkül magas árak, gazdasági recesszió idején alacsonyabb hajlandóság pénz kiadására (2009)	A hazai zenekar jó szereplése esetén megnövekvő érdeklődés az ország iránt (befektetők, turisták); fesztivál relikviáinak hazai eladása	Rossz szereplés éppen az ellenkezőjét érheti el – idegenforgalom csökkenése, bevételkiesés
Pszichológiai tényezők	Új építkezésekre (szállodák, infrastruktúra) való készség, nemzeti öntudat növekedése	A forgalom hirtelen megugrása, környezetszennyezés erősödése; túl sok turistával szemben ellenérzések	Jó szereplés presztízs-növelő, felkeltheti a többi nép figyelmét, és a nemzeti öntudatot növeli	Rossz szereplés presztízs-csökkentő, nemzeti öntudat és összefogás ereje csökkenhet
Szociokultúra terén	Növekvő társadalmi aktivitás, összefogás; ugyanakkor nyitás	Eddigi természetes értékek turisztikai terméké válnak, „elüzletiesedés”	Társadalmi összefogás legalább a szurkolás erejéig	Elfordulás a saját kulturális értékektől, a globális kultúra felé
Politikai téren	A régió nemzetközi értéke növekszik, a kormány hazai és nemzetközi támogatottsága nőhet	Elfordulás történhet a távlati érdekektől a napi érdekek felé; előfordulhat a fesztivál kifejezetten politikai célokra való felhasználása, negatív politikai üzenetek kifejezése	Az ország nemzetközi megítélése (főként jó szerepléssel) javulhat, a fesztivál lehetőség kapcsolatok ápolására	Politikai üzenet kifejezésének lehetősége veszélyes lehet a rendezvény békés lebonyolítására nézve

Forrás: Dr. Nagy László: Nagyrendezvények és kongresszusok szervezése (1991), 14. oldal

3. sz. táblázat: A fellépők sorrendje

Első elődöntő	Második elődöntő	Döntő
1. Montenegró	1. Horvátország	1.
2. Csehország	2. Írország	2.
3. Belgium	3. Lettország	3. Franciaország
4. Fehéroroszország	4. Szerbia	4.
5. Svédország	5. Lengyelország	5.
6. Örményország	6. Norvégia	6.
7. Andorra	7. Ciprus	7.
8. Svájc	8. Szlovákia	8.
9. Törökország	9. Dánia	9.
10. Izrael	10. Szlovénia	10. Oroszország
11. Bulgária (Joker)	11. <i>Magyarország</i>	11.
12. Izland	12. Azerbajdzsán	12.
13. Macedónia VJK	13. Görögország	13.
14. Románia	14. Litvánia	14.
15. Finnország	15. Moldova	15.
16. Portugália (Joker)	16. Albánia	16.
17. Málta (Joker)	17. Ukrajna (Joker)	17. Németország
18. Bosznia-Hercegovina	18. Észtország (Joker)	18.
(19. Grúzia visszalépett)	19. Hollandia (Joker)	19.
---	---	20.
		21.
		22.
		23. Nagy-Britannia
		24.
		25. Spanyolország (Joker)

Forrás: www.eschungary.hu/eurovizio-2009

4. sz. táblázat: A pályázati eljárás menete

Időpont	Feladat
2008. november 15.	Részvételi űrlap visszaküldése.
2008. november 30.	Összeáll a résztvevők listája, az RCs értesíti a műsorszolgáltatókat az előzetes részvételi díjakról.
2008. december 14.	Eddig a napig pénzügyi következmények nélkül vissza lehet lépni a szerepléstől.
2009. január 4.	Az Adminisztratív Ellenőr tájékoztatást ad a részvételi díjak végleges nagyságáról.
2009. február 28.	A résztvevő műsorszolgáltatók az EBU-nak jelzik telefonos szavazási preferenciáikat és tarifáikat.
2009. március 16-17.	Delegációvezetők Találkozója – a dalon eddig a hétvégéig lehetséges változtatni, valamint a tervezett előadás minden vonatkozásáról ekkor kell nyilatkozni, kívánt dokumentumokat benyújtani.
2009. április 12.	Maximum 30 nappal a verseny előtt be kell fizetni a részvételi díj teljes összegét (ellenkező esetben szankciók várhatók).
2009. május 3.-tól	Megkezdődnek a próbák. A beosztás szerinti első próba előtt 1-2 nappal érdemes kiérkezni a helyszínre.
2009. május 12., 14., 16.	Elődöntők és a döntő lebonyolítása.

Forrás: EDV 2009 Szabályzat, Második paragrafus: Pályázati eljárás és részvételi szabályzat

2. Melléklet

EDV 2009 Szabályzat

Hatodik paragrafus: A résztvevő műsorszolgáltatók által megszerzendő jogok

1) Átruházható jogok megszerzése

Az egyes résztvevő műsorszolgáltatók biztosítják, hogy betartják a közvetítési szabályokat (lásd hetedik paragrafus) a verseny befejező szakaszában, és hogy nevezésük és előadóművészeik eleget tesznek a negyedik paragrafusban megállapított szabályoknak.

A verseny befejező szakaszában való részvétel feltételeként, továbbá az Eurovíziós Dalverseny, a résztvevő dalszövegírók, és előadóművészek nemzetközi hallgatóság előtti lehető legintenzívebb reklámozása céljából az egyes résztvevő műsorszolgáltatóknak biztosítaniuk kell, hogy a dalszövegíró(k), zeneszerző(k) és a kiválasztott dal más lehetséges jogtulajdonosa(i) készek legyenek átruházni az alábbi átruházható jogokat (kivéve, ha az ilyen felhasználási jogokat nem egy jogdíj-beszedő társaságtól kell megszerezni).

a) Közvetítési jogok: Ezek az egész világra kiterjedő kizárólagos jogok, időbeli korlátozás nélkül a verseny befejező szakaszában elhangzó dal élő (audió és audiovizuális egyaránt) előadásának felvételére és közvetítésére, és az illető dal felvételének korlátlan számú közvetítésére a nagyközönség általi egyidejű vétel érdekében magán vagy nyilvános helyen bármilyen technikai eszköz útján (mint például földi transzmitter, műhold, drót, kábel, szál, telefonvonal, szélessáv, az Internet és mobiltelefon, vagy ezek bármilyen kombinációja (beleértve az ilyen eszközök útján való egyidejű, nem kivonatolt és változatlan újbóli sugárzását), bármilyen műszaki szabvány alapján (mint például digitális, analóg vagy nagylebontású) bármilyen típusú berendezésen való vétel és lejátszás érdekében (mint például televíziós készülék, óriásképernyők, videófalak, számítógépes monitor, kézben tartható eszközök és mobiltelefonok), és tekintet nélkül e szolgáltatások finanszírozására, vagyis hogy az ingyenesen vagy fizetés fejében történik.

Elfogadásra kerül, hogy az ezen jogok gyakorlása engedélyezi a verseny befejező szakaszának részben vagy egészben történő élő, illetve időben csúsztatott közvetítését, vagy egyébként a verseny befejező szakaszában a dalok élő (audió és audiovizuális egyaránt) bemutatásának rendelkezésre bocsátását (lekérésre, ingyenesen vagy fizetés fejében) a fentemlített eszközök segítségével.

b) Nyilvános bemutatási jogok: Ezek az egész világra kiterjedő, időben korlátlan kizárólagos jogok a verseny befejező szakasza és az arról készült felvételek, valamint az előzetesek és a nemzeti válogatók közvetítésének nyilvános helyen (mint például mozi vagy színház) korlátlan alkalommal történő bemutatására, belépődíj fejében vagy anélkül.

c) Előzetesre vonatkozó jogok: Ezek az egész világra kiterjedő kizárólagos, időben korlátlan jogok arra, hogy közvetítsék vagy egyéb módon rendelkezésre bocsássák (lekérésre) a dal előadásának videofelvételét (az „Előzetest”), részben vagy egészben, televízió vagy az Interneten vagy drótnélküli technológia segítségével (beleértve a mobiltelefonokat vagy a hordozható

vevőkészülékeket is). Ezeket az előzeteseket beilleszthetik a hivatalos DVD összeállításba, illetve letöltésként is felkínálhatják.

d) CD/DVD összeállítási és letöltési jogok: Ezek az egész világra kiterjedő jogok ahhoz szükségesek, hogy forgalomba hozzák a 2008. évi EDV hivatalos CD vagy DVD (vagy hasonló hordozón található) összeállítását és más média termékeket az 5. függelékben részletesebben rögzítettek szerint. A CD/DVD összeállítást és az egyéb EDV média termékeket az EBU Állandó Szolgálatára vagy a kizárólag az EBU által harmadik személy (ha lehetséges, beleértve a nemzetközi EDV szponzorokat is) hozhatja forgalomba az érintett műsorszolgáltatók és előadóművészek nevében.

Elfogadásra kerül, hogy ez a (stúdió, illetve élő) összeállítás a daloknak a verseny befejező szakaszában való előadására és az 5. függelékben található engedélyezési szerződésben felsorolt egyéb anyagokra korlátozódik, de semmilyen esetben sem érinti hátrányosan az előadóművész(ek) vagy az egyéb jogtulajdonosok hatályos vagy jövőbeni felvétel-készítési szerződését.

e) Kivonatolási jogok: Ezek nem kizárólagos, az egész világra kiterjedő, időben korlátlan jogok, hogy a verseny befejező szakaszának részeként a kiválasztott dal közvetítési előadásának hang- vagy videofelvételét részben vagy egészben beillesszék a résztvevő műsorszolgáltatók által, illetve a tagországok nevében az EBU által nyújtott más médiaszolgáltatásokba vagy EDV termékekbe, valamint harmadik személyek által nyújtott audiovizuális alkotásba vagy más média termékbe.

f) Nemzeti válogató kivonatolási jogok: Ezek kizárólagos, az egész világra kiterjedő, időben korlátlan jogok, hogy a televízióra vitt nemzeti válogató közvetítéséből származó kivonatokat részben vagy egészben beillesszék az EBU által központilag készítendő műsorba és bármilyen technikai eszköz segítségével (beleértve az Internetet is) részben vagy egészben közvetítsék, illetve rendelkezésre bocsássák (beleértve a lekérést is).

2) Engedélyezések

a) Dalszövegek: A dalszövegírókat felkérjük, hogy engedélyezze, hogy másolatot készíthessenek a dalszövegekről, valamint azok angolra, franciára és a résztvevő műsorszolgáltatók egyéb nyelveire történő fordításokról, amelyeket ingyenesen bocsátanak rendelkezésre a verseny befejező szakaszában, az EBU, a hazai műsorszolgáltató (pl. a műsorfüzetekben a helyszínen) és a résztvevő műsorszolgáltatók kommentálási célokra és az esetleges feliratozás érdekében) általi információs és promóciós felhasználás céljára. Emellett, a dalszövegíró számára előírják, hogy engedélyezze a dalszövegek reprodukálását a CD vagy DVD összeállítást kísérő információs lapba történő beillesztés céljából, illetve az EDV hivatalos internetes honlapján (www.eurovision.tv) való közzététel érdekében.

b) A résztvevő műsorszolgáltatók felkérjük a kommentátorokat és a szóvivőket, hogy engedélyezzék kommentárjuk/részvételük felhasználását bármely médiában és hordozón, beleértve DVD-n (vagy hasonló hordozón) külön hangsávként megoldva.

c) Promóciós anyag: Minden előadóművészt és egyéb jogtulajdonost felkérjük, hogy engedélyezzék a verseny befejező szakaszának promóciójával, közvetítésével és/vagy kereskedelmi

felhasználásával kapcsolatosan nevük, arcképük, hangjuk, fotóik és életrajzuk felhasználást, sokszorosítást, kinyomtatást és kiadását, akár már ismert, akár a továbbiakban kifejlesztett minden eszközzel és minden médiában, korlátlan időtartamra. Ez magában foglalja a főpróbákön készített fényképek és a „színpalak mögötti” anyag felhasználását a DVD összeállítás, a hivatalos EDV honlap vagy egyéb EDV termék számára, az 5. függelékben található engedélyezési megállapodásban rögzítettek szerint.

d) Promóciós turné: Az előadóművészeket fel kell készíteni arra, hogy a győztes maximum tíz napos, az EBU által szervezett promóciós turnéra megy, annak érdekében, hogy az esemény után maximális publicitásban részesüljön. Ennek a promóciós turnénak a részleteit, amely magában foglalja a győztes előadóművész(ek) nyilvános fogadását a saját hazájukban, a 2009. március 16-17-ei Delegációvezetők Találkozóján ismertetik, és a végleges tervek és ütemezés tekintetében a győztes előadóművész(ek) és az EBU megállapodnak a döntő utáni estén.

e) Karaoke – online verseny: A dalszövegírókat, a zeneszerzőket, illetve kiadókat felkérjük, hogy ne emeljenek kifogást az ellen, hogy a dal szövegét zenekísérettel vagy anélkül olyan személy előadja, aki a dallal az alábbiakban említett online versenyen vesz részt, és hogy engedélyezzék ezen előadás audiovizuális felvételét, amelyet a nagyközönség számára ingyenesen bocsátanak rendelkezésre (pl. streaming, illetve letöltés), és világszerte korlátlan számú alkalommal közvetítenek időbeni korlátozás nélkül és bármilyen technikai eszköz útján (beleértve a televíziót, az Internetet, a szélessávú és mobil távközlési technológiát) az EBU által megrendezendő online verseny keretében, illetve az EDV hivatalos honlapján.

f) Sajtókonferenciák: Az előadóművészeket beleegyeznek, hogy az EBU kérésére részt vesznek a sajtókonferenciákon. A győztes előadóművész(ek) kötelesek részt venni a 2009. május 17-én, vasárnap tartandó hivatalos sajtókonferencián, és engedélyezni az erről készült felvétel időbeli korlátozottság nélküli felhasználását bármilyen médiában, és az ezen anyag beillesztését a DVD összeállításba.

3) Garancia

Az egyes résztvevő műsorszolgáltatók kártalanításban részesítik az összes többi érintett szervezetet és az EBU-t bármilyen olyan követelés tekintetében, amely szerzőktől, zeneszerzőktől, előadóművészekről, kiadóktól, producerektől vagy egyéb személyektől származik a dalok bármilyen közvetítését vagy felhasználását illetően a megelőzőkben foglalt szabály alapján.

3. Melléklet

EDV 2009 Szabályzat

Hetedik paragrafus: A verseny befejező szakaszának közvetítése és egyéb felhasználása

1) A résztvevő műsorszolgáltatók kötelezettségei és jogai

1.1) Közvetítési kötelezettségek

a) A verseny befejező szakaszának élő közvetítése

Az egyes résztvevő műsorszolgáltatók teljes egészében élőben közvetítik azt az elődöntőt, amelyen versenyzőjük indul, fő országos földi csatornáik egyikén.

A Referencia Csoport legkésőbb a Delegációvezetők Értekezletén tájékoztatja az elődöntőkön nem versenyző öt résztvevő műsorszolgáltatót, hogy a két elődöntő közül melyiket közvetítsék élőben. Az elődöntőn nézőik számára lehetőséget biztosítanak ahhoz, hogy részt vegyenek a televíziós szavazásban; elfogadásra kerül, hogy az elődöntőt a másodlagos nemzeti földi csatornák egyikén is közvetíthetik.

Valamennyi résztvevő műsorszolgáltató teljes egészében élőben közvetíti a döntőt fő országos földi csatornáik egyikén.

b) Eurovíziós szignál és logó

Valamennyi műsorszolgáltató a verseny befejező szakasza elején és végén leadja az eurovíziós szignált és logót, valamint a 2009. évi EDV logót. Ezek időtartamát az EBU Adminisztratív Ellenőre hagyja jóvá.

1.2) Közvetítési jogok

a) További média

A résztvevő műsorszolgáltatók az elődöntőket és a döntőt továbbá közvetíthetik:

- élőben vagy időben csúsztatva teljes tulajdonú rádiós, digitális vagy műholdas csatornáikon (az eurovíziós jel megosztásáról szóló EBU szabályzatnak megfelelően);
- teljes tulajdonú honlapon, de csak időben csúsztatott alapon;
- mobiltelefonokon keresztül, feltéve, hogy ez a közvetítés a verseny befejező szakasza egyidejű, változatlan és nem kivonatolt újraközvetítéséből áll;
- 100%-os tulajdonban álló nemzetközi általános csatornáikon egyidőben a földi csatornákon történő élő vagy időben csúsztatott közvetítéseikkel, bármilyen szerkesztési változtatás nélkül (vagyis beleértve a kommentárt, a televíziós szavazásról szóló információkat, stb.). Az ilyen nemzetközi általános csatorna nem rendelkezik olyan ablakokkal, amelyek egy adott országot vagy országcsoporthoz céloznak. Továbbá semmilyen olyan reklámot nem tartalmaznak, amelyek egy adott országot vagy országcsoporthoz céloznak, és műsorkínálatuk a tartalmat illetően legalább 80%-ban azonos és jórészt megfelel az eredeti időbeosztásnak. Ezen túlmenően, a csatornának ugyanazon a nyelven kell közvetítenie, mint a nemzeti műsorszolgáltatónak.

- A szokásos catch-up service szolgáltatás keretében a felvett műsor online, nem valós idejű közvetítésére (on-demand streaming) a letöltés lehetősége nélkül, vagy ideiglenes letöltésre (a résztvevő műsorszolgáltató általános feltételeinek megfelelően) maximum 30 napra a döntő élő közvetítését követően bármely eszközön (beleértve a mobiltelefonokat és az internetet is).

Valamennyi résztvevő műsorszolgáltató ezen túlmenően jogosult arra, hogy vagy élőben egy másodlagos nemzeti csatornán, vagy időben csúsztatva a fő vagy egy másodlagos nemzeti csatornán közvetítse azt az elődöntőt, amelynek esetében nem terheli közvetítési kötelezettség.

b) A verseny befejező szakasza

A fenti 1.1. és 1.2.a) bekezdésektől függően, valamennyi résztvevő műsorszolgáltató kizárólagos joggal rendelkezik arra, hogy területükön a verseny befejező szakaszát teljes egészében annyszor közvetítsék, ahányszor csak akarják, a döntőt követő 30 napon belül, beleértve a hírességek részvételével zajló eseményeket is.

Az ezt követő 11 hónapban a résztvevő műsorszolgáltatókat megilleti az a jog, hogy a műsorokat két további alkalommal közvetítsék, amennyiben továbbra is eleget tesznek a jelen Szabályzatnak (beleértve a márkanévre és szponzorálásra/marketingre vonatkozó rendelkezéseket is). Ha valamely, hírességek részvételével zajló esemény a produkció részét képezi, ezeket az eseményeket ki lehet venni az ezen jogok hatálya alól, amely esetben erről az EBU írásban értesíti az összes résztvevő műsorszolgáltatót.

c) Kivonatok a verseny befejező szakaszából

Valamennyi résztvevő műsorszolgáltató arra is jogosult, hogy a verseny befejező szakaszából származó kivonatokot használjon fel a döntőt követő 12 hónap során bármilyen műsортípus számára és bármilyen médiumon (beleértve az Internetet is), amennyiben a dalokból legfeljebb két percet használnak fel és semmilyen, hírességek részvételével zajló eseményt. Ezt követően, időbeni korlátozás nélkül, ezeket a jogokat összesen nyolc perces teljes időtartamra korlátozzák (és dalonként legfeljebb két percre) bármilyen televíziós műsorban.

A verseny befejező szakaszát követő 12 hónap után, a résztvevő műsorszolgáltatók ingyenesen beilleszthetnek – a fentiekben említett kivonatokon kívül – bármilyen anyagot a verseny befejező szakaszából, feltéve, hogy megszerzik az EBU előzetes írásbeli engedélyét.

d) Előzetesek

Az EDV hivatalos honlapja mellett, valamennyi előzetes rendelkezésre bocsátható (de a letöltés lehetősége nélkül) az egyes résztvevő műsorszolgáltatók honlapján egy hét elteltével a Delegációvezetők Értekezletének befejezése vagy az előzetesek leadása után, mégpedig a két időpont közül a későbbi időpont után. Ha azonban a hangfelvételt az audiovizuális felvételtől elkülönítetten bocsátják rendelkezésre, akkor csak (dalonként maximum 30 másodperces időtartamú) kivonatok felhasználása engedélyezett.

e) Továbbengedélyezés

A fenti a), b) és c) bekezdések alatt megállapított limiteken belül, bármely résztvevő műsorszolgáltató jogosult arra, hogy kizárólag saját területén belül a verseny befejező szakaszából származó anyagot adjon el harmadik személy számára. E szabály megsértése azt eredményezheti,

hogyan az illető résztvevő műsorszolgáltató nevezését kizárják a verseny utolsó szakaszából, illetve számára megtagadják a hozzáférést az élő közvetítéshez, illetve kizárják a későbbi versenyekből.

f) EDV Visszaszámlálás Show

Ha az EBU megrendeli az EDV Visszaszámlálás Show gyártását, az egyes résztvevő műsorszolgáltatókat illeti meg az a kizárólagos jog, hogy a saját területén teljes egészében vagy részben közvetítse a saját teljes tulajdonú csatornáikon korlátlan alkalommal, a leadási időponttól számítva a döntőt követő 30 napig.

g) Harmadik személy általi jogbitorlás

Az egyes résztvevő műsorszolgáltatók továbbra is feltétel nélkül hivatkozhatnak a saját belső jogszabályaik alapján az őket megillető jogokra, és különösen a szerzői jogra és a szomszédos jogokra, azzal a céllal, hogy megakadályozzák vagy tilalmazzák a verseny befejező szakaszáról történő saját közvetítéseiknek vagy azok egy részének, mint például egyes jeleneteknek vagy képeknek, harmadik személyek általi illetéktelen felhasználását.

2) Az EBU jogai és kötelezettségei

Az ebben a paragrafusban foglalt egyéb szabályok sérelme nélkül, a verseny befejező szakaszához, az EDV Visszaszámlálás Show-hoz és az EDV-hez kapcsolódó valamennyi közvetítési és egyéb jog kizárólag az EBU tulajdonát képezi, amelyeket az EBU központilag kezel a résztvevő műsorszolgáltatók nevében. Hacsak nem kerül alkalmazásra valamely, a jelen paragrafus alapján való szabály, a nem résztvevő műsorszolgáltatók számára nem engedélyezik, hogy bármilyen, a verseny befejező szakaszából származó anyagot közvetítsenek (főpróbák/előkészületek, stb.) az EBU előzetes írásbeli engedélye és esetleges jogdíjfizetés nélkül. Azonban valamennyi akkreditált média ingyenesen közvetíti az általuk a sajtókonferenciákon, a nyílt főpróbákon és az első kosztümös főpróbán filmre vett anyagot. Semmilyen kereskedelmi vagy nem kereskedelmi szervezet nem használhatja az EDV vagy a verseny befejező szakaszának logóját vagy egyéb megkülönböztető elemét az EBU előzetes írásbeli engedélye nélkül.

2.1.) Az EDV hivatalos honlapja

a) Az EBU számára fenntartott jogok

A verseny befejező szakaszának az Interneten történő élő webközvetítése, valamint annak lekérésre történő felhasználása (részben vagy egészben) kizárólag az EDV hivatalos honlapja számára van fenntartva, amelyhez a résztvevő műsorszolgáltatók egy linket biztosíthatnak ugyanazokon az estéken. Az EBU arra törekszik, hogy a résztvevő műsorszolgáltatók saját kommentárjait a hivatalos honlapon az élő műsorral együtt rendelkezésre bocsássa. Valamennyi résztvevő műsorszolgáltató legkésőbb 72 órával a verseny befejező szakaszának megkezdése előtt tájékoztatja az EBU-t arról, hogy melyik internetes oldalon található az élő nemzeti kommentár.

Az EBU által a nemzeti válogatók alapján központilag készített audiovizuális anyagot (az EDV Visszaszámlálás Show-n kívül) részben vagy egészben (lekérésre történő felhasználásra) kizárólag az EDV hivatalos honlapján bocsátják rendelkezésre.

b) Egyéb tartalom

Valamennyi előzetest rendelkezésre bocsátják (de a letöltés lehetősége nélkül) az EDV hivatalos honlapján. Az előzeteseket kizárólag az EDV hivatalos honlapján teszik hozzáférhetővé egy hetes időtartamra a Delegációvezetők Értekezletének befejezése, vagy a leadás után, mégpedig a két időpont közül a későbbi időpontban. Ezen időtartam után az előzeteseket hozzáférhetővé tehetik mind a résztvevő műsorszolgáltatók honlapján, mind pedig az EDV hivatalos honlapján. Ha azonban a hangfelvételt az audiovizuális felvételtől elkülönítetten bocsátják rendelkezésre, akkor csak (dalonként maximum 30 másodperces időtartamú) kivonatok felhasználása engedélyezett.

Az EDV Visszaszámlálás Show is hozzáférhetővé tehető (lekérésre történő felhasználásra, de a letöltés lehetősége nélkül) az EDV hivatalos honlapján.

c) Kivonatok

Az EBU jogosultsága, hogy az alábbiakban a 2.3-ban leírtak szerint felhasználjon, vagy mások rendelkezésére bocsásson kivonatokat a verseny befejező szakaszából bármilyen műsортípusba, bármilyen médiumon (beleértve az internetet is) feltéve, hogy bármely dalból max. 2 percet használnak fel és a kivonat nem tartalmazza a vendég fellépők („celebrity acts”) szereplését.

2.2) Rádió

Az EBU aktív tagjainak minősülő nem résztvevő rádiós műsorszolgáltatók számára ingyenesen (a leadás műszaki költségei nélkül) megadják a jogot arra, hogy a verseny befejező szakaszát élőben vagy időben csúsztatott alapon közvetítsék, és hogy a közvetítést egy alkalommal megismételjék a döntőtől számított 30 napon belül. Ha egy olyan nem résztvevő rádiós műsorszolgáltató kívánja közvetíteni a verseny befejező szakaszát, amely rádiós és televíziós szolgáltatást egyaránt nyújtó résztvevő országában található, akkor az illető nem résztvevő műsorszolgáltató megszerzi az adott ország résztvevő műsorszolgáltatójának előzetes írásbeli felhatalmazását annak érdekében, hogy hozzáférést kapjon a verseny befejező szakaszának műholdas sugárzásához.

2.3) Forgalmazás/Engedélyezés

Az EBU a T.E.A.M.-mel együttműködve felelős a verseny befejező szakaszának olyan országokból származó nem résztvevő műsorszolgáltatók számára történő eladásának koordinálásáért, ahol jogok állnak továbbra is rendelkezésre, a résztvevő műsorszolgáltatók és a házigazda műsorszolgáltató pénzügyi érdekei javára. Az EBU jogosult arra, hogy az ezen eladásokból származó jövedelem 10%-át megtartsa.

Az aktív EBU tagokon kívüli nem résztvevő rádiós műsorszolgáltatók vagy olyan országokból származó nem résztvevő műsorszolgáltatók, ahol jogok állnak továbbra is rendelkezésre, megvásárolhatják a jogot arra, hogy jogdíj esetleges fizetése fejében területükön a verseny befejező szakaszát közvetítsék.

Olyan országokban, ahol jogok állnak továbbra is rendelkezésre, a nem résztvevő EBU tag az EBU által megállapítandó határidőn belül gyakorlandó első opcióval rendelkezik arra, hogy a műsорт területe számára megvásárolja.

A rendelkezésre álló létesítményektől függően, az olyan országokból származó nem résztvevő műsorszolgáltatók, ahol jogok állnak továbbra is rendelkezésre, kérhetik azt a jogot is, hogy a verseny befejező szakaszára kommentátort, illetve produkciós munkacsoportot küldhessenek.

Az EBU jogosult arra, hogy a verseny befejező szakaszából, illetve az EDV Visszaszámlálás Show-ból készült kivonatos tekintetében engedélyeket adjon harmadik személyek számára audiovizuális alkotásba vagy médiaszolgáltatásba való beillesztésre. Az EBU arra is jogosult, hogy a verseny befejező szakaszának anyagát egy résztvevő műsorszolgáltató területén belüli harmadik személy számára eladja, ha az illető harmadik személytől erre nézve közvetlen kérést kap, vagy ha a kérés több, mint egy területre vonatkozik.

3) Hírközlés

A semmilyen médiajoggal nem rendelkező műsorszolgáltató számára az EBU-hoz intézett kérés alapján összesen két perces hírközlési jogot biztosítanak a verseny mindkét befejező szakaszához, ingyenesen, a rendszeres hírműsorokon belüli felhasználásra az elődöntőket, illetve a döntőt követő 24 órán belül.

4. Melléklet

EDV 2009 Szabályzat

1. függelék

2009. évi Eurovíziós Dalverseny

RÉSZVÉTEL MEGERŐSÍTÉSE

Ezt az űrlapot kitöltve és szabályszerűen felhatalmazott képviselő által aláírva a következő címre kell visszaküldeni:

Mr. Svante Stockselius, Eurovision TV Department
e-mail: stockselius@ebu.ch vagy fax: +41 22 747 44 14

legkésőbb 2008. november 15-ig

Én (név és beosztás)

..... (szervezet) részéről

☞ ezúton megerősítem, hogy az általam képviselt szervezet résztvevő műsorszolgáltatóként részt kíván venni a 2009. évi Eurovíziós Dalversenyen:

- az Elődöntő 1. 2009. május 12-én, kedden, az Elődöntő 2. 2009. május 14-én, csütörtökön (mindkettő kb. 21.00-23.00 óráig CET) kerül megrendezésre.
- A Döntő 2009. május 16-án, szombaton (kb. 21.00-00.15-ig CET) kerül megrendezésre.

☞ ezúton igazolom, hogy az általam képviselt szervezet elfogadja, a 2009. évi Eurovíziós Dalverseny Szabályzat betartását (Document SPG 07-14695).

☞ ezúton megerősítem, hogy tudatában vagyok annak, hogy az általam képviselt szervezet résztvevő műsorszolgáltatókénti elfogadása esetén az EBU az általam képviselt szervezetet értesíti:

- az előzetes részvételi díj összegéről 2008. november 30-ig;
- a végleges részvételi díj összegéről 2009. január 4-ig.

Az elődöntőt közvetítő földi televíziós csatorna neve:

A döntőt közvetítő földi televíziós csatorna neve:

Aláírás: Kelt:

* * *

5. Melléklet

Eurovíziós Dalfesztivál képekben

1. Hivatalos logók (10 évente)

Grand Prix
Eurovision
de la Chanson
Européenne
1956

2. Hivatalos logók 2008-ban és 2009-ben

CONFLUENCE *f* SOUND

EUROVISION
SONG CONTEST
BELGRADE 2008

EUROVISION
SONG CONTEST
MOSCOW 2009

3. ABBA (Waterloo) – az egyik leghíresebb EDV győztes (1974)

4. Magyarország az EDV-n

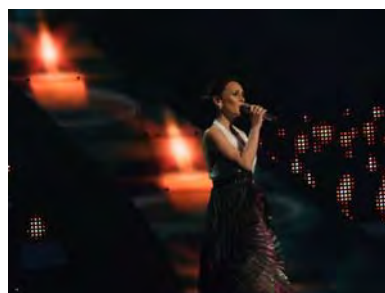

#	Contest	Performer(s)	Song	Points	Place
11	Eurovision Song Contest 2009 Semi-Final (2) Thursday, May 14, 2009	Zoli Ádok <i>complete participant profile</i>	Dance With Me		
15	Eurovision Song Contest 2008 Semi-Final (2) Thursday, May 22, 2008	Csézy <i>complete participant profile</i>	Candlelight	006	19
08	Eurovision Song Contest 2007 Final Saturday, May 12, 2007	Magdi Rúzsa	Unsubstantial Blues <i>song writer(s) & composer(s)</i>	128	09
22	Eurovision Song Contest 2007 Semi-Final Thursday, May 10, 2007	Magdi Rúzsa	Unsubstantial Blues <i>song writer(s) & composer(s)</i>	224	02
01	Eurovision Song Contest 2005 Final Saturday, May 21, 2005	NOX	Forogj Világ <i>song writer(s) & composer(s)</i>	097	12
15	Eurovision Song Contest 2005 Semi-Final Thursday, May 19, 2005	NOX	Forogj Világ <i>song writer(s) & composer(s)</i>	167	05
11	Eurovision Song Contest 1998 Saturday, May 9, 1998	Charlie	A Holnap Már Ném Lesz Szomorú <i>song writer(s) & composer(s)</i>	004	23
19	Eurovision Song Contest 1997 Saturday, May 3, 1997	VIP	Miert Kell, Hogy Elmenj? <i>song writer(s) & composer(s)</i>	039	12
13	Eurovision Song Contest 1995 Saturday, May 13, 1995	Czaba Szigeti	Új Név Egy Régi Ház Fálan <i>song writer(s) & composer(s)</i>	003	22
22	Eurovision Song Contest 1994 Saturday, April 30, 1994	Friderika Bayer	Kinek Mondjam El Vétkeimet <i>song writer(s) & composer(s)</i>	122	04

Rúzsa Magdi 2007

Csézy 2008

Ádok Zoli 2009

5. Eurovíziós Dalfesztivál – 2009 Moszkva

a) Helyszín: az aréna, és a színpad

b) A szakdolgozatban említett résztvevők

Dima Bilan 2008-as győzelme

A svéd Grotesco együttes

Stefane & 3G – a dalszövege miatt diszkvalifikált grúz együttes

Izrael képviselői: Noa és Mira a próbák előtt Moszkvában

